

5000

**การประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
ในเขตพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก**

นายวัชรพล พญาพรหม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการบริหารรัฐกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2550

**Evaluation of the Village and Community Fund Project in
Thasongyang District, Tak Province**

Mr. Whacharapol Payaprom

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Public Administration
School of Management Science
Sukhothai Thammathirat Open University**

2007

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตพื้นที่
อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก
ชื่อและนามสกุล นายวัชรพล พญาพรหม
แขนงวิชา บริหารรัฐกิจ
สาขาวิชา วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ ประเสริฐศรี
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ สามัคคีธรรม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้ให้ความเห็นชอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว

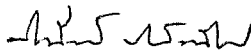
(ศาสตราจารย์ ดร.ดิน ประชัญฤทธิ์)

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ ประเสริฐศรี)

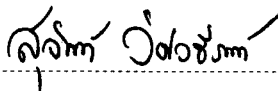
กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ สามัคคีธรรม)

กรรมการ

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา
บริหารรัฐกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

วันที่ 13 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2551

ชื่อวิทยานิพนธ์ การประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตพื้นที่
อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

ผู้วิจัย นายวัชรพล พญาพรหม **ปริญญา** รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา (1)รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2) รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์
สามัคคีธรรม **ปีการศึกษา** 2550

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
ในเขตอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก โดยนำรูปแบบการประเมินชิปปโมเดลมาใช้ประเมินจาก
องค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ด้านสภาพแวดล้อม (บริบท) ของโครงการ ด้านปัจจัยนำเข้าโครงการ ด้าน
กระบวนการของโครงการ ด้านผลผลิตของโครงการ และ 2) ศึกษาปัญหาอุปสรรค ในการดำเนินการ
โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

การวิจัยทำการศึกษาจากสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอ
ท่าสองยาง จังหวัดตาก จำนวน 23,031 คน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คนและเครื่องมือที่ใช้ใน
งานวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1)สมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีระดับประเมินผลการดำเนินโครงการ
กองทุนหมู่บ้านในเขตอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ด้านสภาพแวดล้อม(บริบท)ของโครงการผลการ
ประเมินอยู่ในระดับมาก ด้านปัจจัยเบื้องต้นโครงการ ผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง ด้าน
กระบวนการของโครงการ ผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง ด้านผลผลิตโครงการ ผลการ
ประเมินอยู่ในระดับมาก 2)ปัญหาและอุปสรรคของโครงการพบว่า มีปัญหาและอุปสรรคด้านการ
สื่อสารด้วยภาษาไทย การคมนาคม งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ การแนะนำและให้ความรู้จาก
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ การประเมินโครงการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชน จังหวัดตาก

Thesis title: Evaluation of the Village and Community Fund Project in Thasongyang District, Tak Province

Researcher: Mr. Vatcharapol Payaprom; **Degree:** Master of Public Administration;

Thesis advisors: (1) Dr. Rangson Prasertsri, Associate Professor; (2) Dr. Somsak Samukkethum, Associate Professor; **Academic year:** 2007

ABSTRACT

The purposes of this research were : 1) to evaluate the result of the village and community fund project in Thasongyang District, Tak Province in four aspects: context, input, process and product and 2) to study problems and barriers of the village community fund project in Thasongyang District, Tak Province.

The samples consisted of 400 members from the village and community fund project in total of 23,031 members. District , Tak Province Thasongyang. Questionnaires were used as an instrument. Data were analyzed and presented by percentage, mean, and standard deviation.

The results revealed that : 1) committee members and members of the village fund on village and community fund project evaluated the project at a high level in all aspects, and 2) problems and barriers of the project found that there were some problems in using Thai language communication , transportation , budgeting , materials , advising and giving the knowledge from the concerned offices.

Keywords: Project Evaluation, Village and Community Fund, Tak Province

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. รังสรรค์ ประเสริฐศรี อาจารย์ที่ปรึกษา และรองศาสตราจารย์ ดร. สมศักดิ์ สามีคศิริธรรม ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาและติดตามการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้อย่างใกล้ชิดมาโดยตลอด รวมทั้งได้กรุณาตรวจสอบและให้คำปรึกษา รวมทั้งขอขอบพระคุณคณาจารย์ แขนงบริหารรัฐกิจทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้ความรู้ รวมทั้งให้กำลังใจมาโดยตลอดระยะเวลาการศึกษา

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดตาก สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอท่าสองยาง ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัดตาก ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอท่าสองยาง รวมทั้งคุณสุพจน์ เฉิดประภากร คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านแม่ต้าน หมู่ที่ 1 และคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูลการทำวิจัย อันส่งผลให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สุดท้ายนี้ หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อผิดพลาด หรือขาดตกบกพร่องประการใดในงานวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยต้องขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย และผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่มีความสนใจทุกท่าน ไม่นมากก็น้อย

วัชรพล พญาพรหม

สิงหาคม 2551

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
กรอบแนวคิดการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	8
ผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง	45
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	59
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	59
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	60
การเก็บรวบรวมข้อมูล	62
การวิเคราะห์ข้อมูล	62
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	63
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	63
ตอนที่ 2 การประเมินความคิดเห็นการปฏิบัติเกี่ยวข้องกับการดำเนิน โครงการกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมืองของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ฯ	68

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	80
สรุปการวิจัย	80
อภิปรายผล	82
ข้อเสนอแนะ	84
บรรณานุกรม	87
ภาคผนวก	93
ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือ	94
ข แบบสอบถามการวิจัย	96
ค แบบประเมินความครอบคลุมของเนื้อหาของแบบสอบถาม	105
ง แบบสัมภาษณ์	111
จ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ. 2544 และประวัติ สภาพพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ พื้นที่เขตการปกครอง ข้อมูลประชากร จังหวัดตาก	113
ประวัติผู้วิจัย	146

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 แสดงการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	42
ตารางที่ 2.2 แสดงประเภทการจัดชั้นและกิจกรรมการส่งเสริมหรือพัฒนาปรับปรุง	43
ตารางที่ 2.3 แสดงสรุปผลการจัดชั้นกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	44
ตารางที่ 3.1 มาตรฐานวัดแบบ Likert Scale	61
ตารางที่ 4.1 เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม	63
ตารางที่ 4.2 อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม	64
ตารางที่ 4.3 สถานภาพสมรสของผู้ตอบแบบสอบถาม	64
ตารางที่ 4.4 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	65
ตารางที่ 4.5 ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม	66
ตารางที่ 4.6 อาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม	66
ตารางที่ 4.7 รายได้เฉลี่ยรวมสุทธิต่อปีของผู้ตอบแบบสอบถาม	67
ตารางที่ 4.8 รายได้เฉลี่ยต่อปีหลังจากมีโครงการกองทุนหมู่บ้านฯ ของสมาชิกกองทุน หมู่บ้าน	67
ตารางที่ 4.9 ภาพรวมความคิดเห็นการประเมินผลการปฏิบัติในด้านต่างๆ ของสมาชิก กองทุนฯ	68
ตารางที่ 4.10 ระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ด้านสภาพแวดล้อมของโครงการ	69
ตารางที่ 4.11 ระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ด้านปัจจัยเบื้องต้น โครงการ	71
ตารางที่ 4.12 ระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ด้านกระบวนการของโครงการ	73
ตารางที่ 4.13 ระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ด้านผลผลิตของโครงการ	75

ญ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	5
ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจ แบบจำลอง CIPP MODEL	12

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นโครงการที่รัฐบาลดำเนินการมาจากผลการศึกษาและเพื่อแก้ไขปัญหาคความยากจน ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อสังคมไทยมาเนิ่นนาน เป็นปัญหาที่เรื้อรังและนับเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ

เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2544 รัฐบาลโดย พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร (นายกรัฐมนตรีขณะนั้น) ได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภา โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งละ 1 ล้านบาท ซึ่งเป็น 1 ใน 9 นโยบายเร่งด่วน ที่มุ่งแก้ไขปัญหาคความยากจนของประชาชน โดยรัฐบาลได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน บรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน เพื่อให้แต่ละชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ และแก้ไขปัญหาคความยากจนในระดับฐานรากของประเทศ ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างกองทุนฯ ให้สามารถเติบโตได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน

สำหรับนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลดังกล่าวประกอบด้วย

- 1) การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้านบาท
- 2) การพักชำระหนี้ให้กับเกษตรกรรายย่อยเป็นเวลา 3 ปี
- 3) การจัดตั้งธนาคารประชาชน
- 4) การสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า (30 บาทรักษาทุกโรค)
- 5) การจัดตั้งธนาคารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก
- 6) การจัดตั้งบรรษัทกลางในการบริหารสินทรัพย์
- 7) เร่งจัดตั้งสถาบันบำบัดผู้ติดยาเสพติด
- 8) การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชัน
- 9) พัฒนารัฐวิสาหกิจ

รัฐบาลได้จัดตั้ง กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (กทบ.) และได้มอบอำนาจหน้าที่ให้แต่ละหมู่บ้าน ได้บริหารจัดการเงินกองทุนเพื่อหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

ซึ่งคณะกรรมการหมู่บ้านจะมีบทบาทสำคัญในการช่วยกันวางแผนการบริหารเงินกองทุน โดยได้กำหนดให้คณะกรรมการกองทุนฯ มาจากการเลือกตั้ง ผ่านการคัดเลือกจากเวทีประชาคม เพื่อให้การทำงานทุกอย่างโปร่งใส ไม่ถูกครอบงำจากฝ่ายการเมืองทั้งระดับประเทศและระดับท้องถิ่น ดังนั้นประชาชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านของตนเอง และสร้างจิตสำนึกความเป็นเจ้าของกองทุนหมู่บ้านด้วยจึงจะทำให้สามารถบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (กศช.) พบว่า แม้เศรษฐกิจของประเทศจะมีอัตราการเจริญเติบโต สูงขึ้น เฉลี่ยร้อยละ 7.6 ต่อปี และประชาชนมีรายได้เฉลี่ยต่อคนเพิ่มขึ้นประมาณ 75,000 บาท ในปี 2539 แต่ยังมีปัญหาการกระจาย นอกจากนี้ยังเกิดปัญหาด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมตามมา

ในปี 2540 ประเทศไทยถูกซ้ำเติมจากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ ทำให้สัดส่วนของคนยากจนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 15.9 หรือ 9.9 ล้านคน ในปี 2542 และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้น ทั้งกลุ่มคนยากจนในชนบทและกลุ่มยากจนในเมือง (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา 2544) ซึ่งที่ผ่านมาได้มีความพยายามในการแก้ไขมาโดยตลอด แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ไขได้ เพราะปัญหาความยากจนมีความซับซ้อนในการแก้ไข ต้องมีการปรับกระบวนการทัศน์ใหม่ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างรากฐานในระดับฐานให้เข้มแข็ง ชีดหมู่บ้านเป็นคำตอบสุดท้ายหรือเป้าหมายการพัฒนา (สำนักงานบริหารกองทุนพัฒนาชุมชน กรรมการพัฒนาชุมชน 2545)

นโยบายกองทุนหมู่บ้านฯ จะประสบความสำเร็จได้ ต้องประกอบไปด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1. ความพร้อมของหมู่บ้าน การควบคุมดูแลกันเองตลอดจนประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการกองทุนสังคมของหมู่บ้าน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ ธนาคารหมู่บ้าน เป็นต้น
2. การบริหารจัดการกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน ในส่วนที่เป็นเงินอุดหนุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กับกองทุนทางสังคมของชุมชน และกองที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้น เพื่อให้กองทุนดังกล่าวมีการบริหารจัดการให้สอดคล้องและเกื้อกูลกัน
3. การปฏิรูประบบราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้านหรือชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา โดยส่วนราชการเป็นผู้สนับสนุนในด้านวิชาการและการจัดการกองทุน
4. การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน ทั้งในด้านเศรษฐกิจสังคมและการพึ่งพาตัวเอง เพื่อความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ

เพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ รัฐบาลจึงได้กระจายอำนาจการบริหารจัดการให้ชุมชน เป็นผู้รับผิดชอบตาม

ปรัชญาของกองทุนหมู่บ้านฯ โดยมีกลไกสำคัญในการนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุผล ได้แก่ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ ซึ่งเป็นคณะบุคคลที่ถูกคัดเลือกจากประชาชนในหมู่บ้าน จำนวน 9-15 คน ให้ทำหน้าที่จัดการเงินกองทุนหมู่บ้านฯ โดยสำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (2544) ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ ตามระเบียบว่าด้วยการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ ดังนี้

1. บริหารจัดการกองทุน รวมทั้ง ตรวจสอบ กำกับ ดูแล จัดสรรผลประโยชน์ของเงินกองทุน เพื่อให้สอดคล้องและเกื้อกูลกับกองทุนอื่นๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้าน
2. ออกระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์หรือวิธีการเกี่ยวกับการบริหารกองทุน ที่ไม่ขัดแย้งกับระเบียบที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (กทบ.) กำหนด และต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกกองทุน
3. รับสมาชิกกองทุน และจัดทำทะเบียนสมาชิก ทั้งที่เป็นกลุ่ม องค์กรชุมชน หรือปัจเจกบุคคลในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง
4. สํารวจและจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ อุตสาหกรรมครัวเรือนและวิสาหกิจชุมชน ในเขตท้องที่หมู่บ้านหรือชุมชนเมืองนั้น ตลอดจนสำรวจและจัดทำข้อมูลดังกล่าวของกองทุนอื่นๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง
5. พิจารณาการให้กู้เงินตามระเบียบหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด
6. ทำนิติกรรมสัญญา หรือดำเนินการกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับภาระผูกพันของกองทุน
7. จัดหรือเรียกประชุมสมาชิกกองทุนตามที่กำหนดหรือ ได้ตกลงไว้ หรือตามที่สมาชิกกองทุนจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของสมาชิกกองทุนทั้งหมด ลงลายมือชื่อ ทำหนังสือร้องขอและจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวัน นับแต่วันได้รับคำร้อง
8. จัดทำบัญชีและส่งมอบเงินที่ได้รับการจัดสรร ดอกผล ผลตอบแทน หรือรายได้ที่เกิดขึ้นจากเงินที่ได้รับจัดสรร คืนให้ครบเต็มตามจำนวนที่ได้รับอนุมัติให้เบิกจ่าย ในกรณีที่มีหนังสือหรือคำสั่งเป็นที่สุด เนื่องจากคณะกรรมการกองทุนไม่ปฏิบัติตาม หรือไม่ได้รับการจัดการกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนด

คณะกรรมการกองทุน มีภารกิจที่จะต้องปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ ตามระเบียบว่าด้วยการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (2544) ตั้งแต่เริ่มเตรียมความพร้อมเพื่อจัดตั้งกองทุน บริหารเงินกองทุน ให้เป็นไปอย่างถูกต้อง โปร่งใสและปฏิบัติตามกฎระเบียบ รวมทั้งการจัดสรรผลประโยชน์ให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในหมู่บ้าน ที่สำคัญต้องบริหารจัดการกองทุน ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของกองทุนที่กำหนดไว้ เพื่อช่วยให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตัวเองได้

สำหรับพื้นที่ในเขตอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ได้เริ่มมีการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มาตั้งแต่ พ.ศ. 2544 และในเดือนธันวาคม 2549 มีจำนวนกองทุนที่ผ่านการประเมินความพร้อม จำนวนทั้งสิ้น 67 กองทุน จากเขตพื้นที่การปกครองครบทั้ง 67 หมู่บ้าน นับว่าได้รับการจัดสรรครบ 100 เปอร์เซ็นต์เต็ม (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก 2549) ซึ่งสมาชิกกองทุนส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 90 เป็นชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง และภูมิภาคพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบสูง มีการคมนาคมที่ยากลำบากเนื่องจากความทุรกันดารในพื้นที่ โดยเฉพาะฤดูฝนจะทำให้เส้นทางติดต่อส่วนใหญ่ได้รับความเสียหายจากน้ำป่าไหลหลาก ทำให้การติดต่อสื่อสารและรวบรวมข้อมูลเป็นไปอย่างลำบากด้วย

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ได้จัดตั้งมานานแล้ว ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบไปด้วยสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ต่อการปฏิบัติในการดำเนินงานโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อประเมินผล โครงการว่าประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ตลอดจนศึกษาและอุปสรรคในการดำเนินงาน เพื่อเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ต่อไป

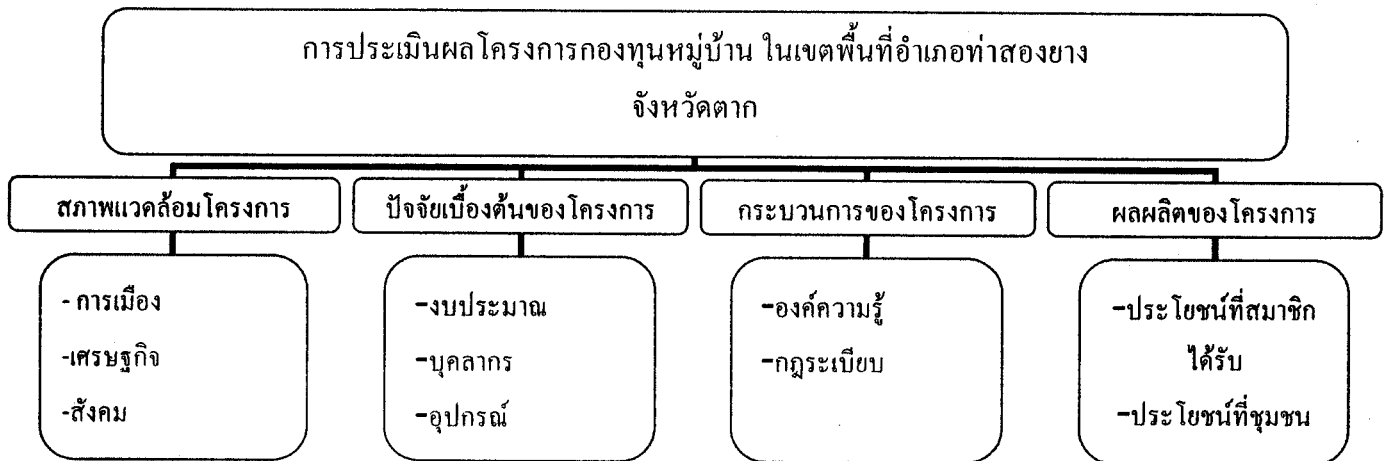
2. วัตถุประสงค์การวิจัย

วัตถุประสงค์ของการประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก มีดังนี้

2.1 ประเมินผลการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก โดยประเมินจากองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ด้านสภาพแวดล้อม (บริบท) ของโครงการ ด้านปัจจัยนำเข้าโครงการ ด้านกระบวนการของโครงการ ด้านผลผลิตของโครงการ

2.2 เพื่อต้องการทราบถึงปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินการโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ซึ่งมาจากการประเมินทั้ง 4 ด้าน แล้วนำผลของการประเมินมาวิเคราะห์ สรุปผล ก็จะ สามารถประเมินผลการดำเนินงานโครงการ ว่าสำเร็จตามวัตถุประสงค์และนโยบายที่กำหนดไว้หรือไม่

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 เขตด้านพื้นที่ พื้นที่ในการวิจัยในครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาในพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก โดยครอบคลุมจำนวน 67 หมู่บ้าน ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 67 กองทุน

4.2 ขอบเขตด้านประชากร จะทำการวิจัยเพื่อประเมินผลจากกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

4.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม เพื่อประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ในเขตอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก โดยใช้กรอบแนวคิดการประเมินจากแบบจำลอง CIPP MODEL โดยจะประเมินจาก 4 ปัจจัยหลัก คือ สภาพแวดล้อมโครงการ (Context) ปัจจัยเบื้องต้นโครงการ (Input) กระบวนการดำเนินโครงการ (Process) ผลผลิต

ของโครงการ (Product) แล้ววิเคราะห์สรุปผลว่า โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขต อำเภотаสองยาง จังหวัดตาก ประสบผลสำเร็จหรือไม่

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 สภาพแวดล้อม (บริบท) ของโครงการ หมายถึง การประสานงาน ความร่วมมือ และขอความช่วยเหลือ ปรีกษา รวมถึงการสนับสนุนขององค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน อีกทั้งมีการอบรมแนะนำเพิ่มเติมความรู้ และอบรมด้านการประกอบอาชีพให้แก่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ และสมาชิกของกองทุนหมู่บ้านฯ เพื่อให้มีความรู้ ทำให้มีอาชีพเพิ่มขึ้น และมีรายได้เพิ่ม

5.2 ปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ หมายถึง การมีความพร้อมด้านงบประมาณที่ได้รับสนับสนุน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ และสมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ระเบียบข้อบังคับ หลักเกณฑ์ต่างๆ เกี่ยวกับการบริหารกองทุนหมู่บ้านฯ และหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่ร่วมกันกำหนดขึ้น มีความรักสามัคคีร่วมมือกันเป็นอย่างดี ในการปฏิบัติและร่วมกิจกรรมของโครงการกองทุนหมู่บ้านฯ

5.3 กระบวนการของโครงการ หมายถึง การดำเนินงาน โครงการกองทุนหมู่บ้านฯ ตั้งแต่การสมัครเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ การวางแผนการอบรมให้ความรู้ การมีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการพิจารณาเงินกู้แก่สมาชิก มีการแจ้งข่าวสาร ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการบริหารโครงการกองทุนหมู่บ้านฯ มีการติดตามผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ และมีการส่งเสริมและช่วยเหลือสมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ ในการประกอบอาชีพต่างๆ

5.4 ผลผลิตของโครงการ หมายถึง การที่ชาวบ้านในหมู่บ้านหรือชุมชน มีจิตสำนึก ร่วมกันในการเป็นเจ้าของโครงการกองทุนหมู่บ้านฯ มีการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมแล้วปฏิบัติ ร่วมกันด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของชาวบ้านเอง มีการจัดสรรผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม มีการพัฒนาอาชีพทำให้รายได้เฉลี่ยต่อปีเพิ่มขึ้น มีความสามัคคี เอื้ออาทร เกื้อกูลต่อผู้ด้อยโอกาส และมีการนำดอกผลที่ได้จากกองทุนหมู่บ้านฯ ไปทำประโยชน์แก่สมาชิกหรือชุมชนได้หลายอย่าง

5.5 กองทุนหมู่บ้านฯ หมายถึง กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตพื้นที่อำเภотаสองยาง จังหวัดตาก

5.6 คณะกรรมการกองทุนฯ หมายถึง คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตพื้นที่อำเภотаสองยาง จังหวัดตาก

5.7 สมาชิกกองทุนฯ หมายถึง สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตพื้นที่อำเภотаสองยาง จังหวัดตาก

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ทำให้ทราบถึงผลการดำเนินงาน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

6.2 ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

6.3 ผลของการศึกษาจะเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญในการนำไปใช้งานเป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุงและดำเนินงาน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุตามนโยบายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้ต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง การประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก มีวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องที่จะนำเสนอ ดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้อง
  - 1.1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการประเมินผลโครงการ
  - 1.2. แนวคิดการวิเคราะห์องค์การ
  - 1.3. แนวคิดการแก้ไขปัญหาความยากจน
  - 1.4. แนวคิดการนำนโยบายไปปฏิบัติ
  - 1.5. แนวคิดเกี่ยวกับกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน (กพม.)
  - 1.6. ความเป็นมาของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
  - 1.7. แนวคิดเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้อง

1.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการประเมินผลโครงการ

การประเมินผลโครงการ เป็นการ ใช้ความรู้สังคมศาสตร์ แสวงหาข้อมูลที่เป็นจริงและเชื่อถือได้ เกี่ยวกับผลลัพธ์และผลกระทบของ โครงการ เพื่อที่จะนำข้อเสนอแนะที่ได้ไปตัดสินใจคุณค่าหรือคุณภาพของ โครงการว่าสำเร็จหรือไม่ การประเมินผลโครงการช่วยให้ผู้บริหาร โครงการ มีข้อเสนอแนะที่จำเป็นต่อการตัดสินใจในการบริหาร โครงการ (สุรพร เสียนสลาย 2547: 398)

1.1.1 ความหมายของการประเมินผลโครงการ

ไชยยศ เรื่องสุวรรณ (2533: 1) ได้ให้ความหมายของการประเมินโครงการว่าเป็นการประเมินค่าของกิจกรรมใดๆ อย่างมีระบบเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานทั้งในปัจจุบันและอนาคต

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2532: 1-2) ได้ให้ความหมาย ไว้ว่า โครงการ หมายถึง การที่ผู้จัดทำโครงการมุ่งหวังว่า เมื่อจัดกิจกรรมต่างๆ ตามหลักเกณฑ์หรือขั้นตอนต่างๆ ที่กำหนด

ไว้ จะบรรลุวัตถุประสงค์บางประการหรือหลายประการที่ตั้งไว้ กิจกรรมอย่างเดียวกัน มีหลักเกณฑ์หรือขั้นตอนหรือกระบวนการดำเนินการแตกต่างกัน ก็จะได้ผลลัพธ์ไม่เหมือนกัน กล่าวได้ว่าเป็นละโครงการนั่นเอง โครงการที่เป็นเป้าหมายของการประเมินตามความหมายนี้ คือ โครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของคนให้ดีขึ้น ไม่ว่าจะโครงการ ด้านการศึกษา สุขภาพ สวัสดิการสังคม เศรษฐกิจหรือการเมือง ที่เรียกรวมกันว่าโครงการทางสังคม

ประชุม รอดประเสริฐ (2537: 73) ให้ความหมายของการประเมินโครงการไว้ว่า หมายถึง กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หรือการใช้วิธีการวิจัยเพื่อหาข้อเท็จจริง และมีความเชื่อถือได้ของโครงการ แล้วพิจารณาตัดสินว่า โครงการนั้นบรรลุถึงวัตถุประสงค์หรือไม่ ความสำเร็จของโครงการนั้นมีประสิทธิภาพเพียงใด

สุรพร เลี่ยนสลาย (2547: 401) ได้ให้ความหมายของการประเมินผลโครงการไว้ว่า หมายถึง กระบวนการในการวัดผลสัมฤทธิ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลข่าวสาร หรือข้อสนเทศ เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์โครงการ เพื่อนำข้อสนเทศที่ได้ไปตัดสินคุณค่าของ กิจกรรม กระบวนการ หรือโครงการ ต่อไป

โดยสรุป การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการศึกษาข้อเท็จจริงของการดำเนินงานตามโครงการ เพื่อเปรียบเทียบผลการดำเนินงานกับแผนงานที่ตั้งไว้ โดยมีการกำหนดหรือระบุกฎเกณฑ์มาตรฐานระดับความสำเร็จของโครงการ ทั้งนี้เพื่อควบคุมการปฏิบัติงานหาแนวทางแก้ไขและเพื่อตัดสินใจวางแผนโครงการ ยกเลิก หรือเปลี่ยนแปลงยุทธวิธี ในการทำโครงการต่อไป

1.1.2 ความมุ่งหมายของการประเมินผลโครงการ

ประชุม รอดประเสริฐ (2529: 74-75) ได้รวบรวมความหมายของการประเมินโครงการมีความหมายของ นักวิชาการต่างประเทศไว้หลายแง่มุม ดังต่อไปนี้

มิตเซล (Mitzel 1982:594) กล่าวว่า การประเมินโครงการมีความมุ่งหมายที่สำคัญ 3 ประการ

1. เพื่อแสดงผลการพิจารณาถึงคุณค่าของโครงการ
2. เพื่อช่วยให้ผู้ตัดสินใจมีการตัดสินใจที่ถูกต้องขึ้น
3. เพื่อการบริการข้อมูลแก่ฝ่ายการเมืองเพื่อใช้ในการกำหนดนโยบาย

รอสซี่ และ ฟรีแมน (Rossy and Freeman 1982:15) กล่าวว่า การประเมินโครงการมีความมุ่งหมาย ตามเหตุผลดังต่อไปนี้

1. เพื่อพิจารณาถึงคุณค่า และการคาดคะเนคุณประโยชน์ของโครงการ
2. เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารโครงการ

3. เพื่อเป็นการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขการดำเนิน โครงการ
4. เพื่อเป็นหลักวิเคราะห์ข้อดีและข้อเสีย หรือข้อจำกัดของโครงการเพื่อตัดสินใจในการสนับสนุนโครงการ
5. เพื่อการตรวจสอบว่าการดำเนิน โครงการบรรลุถึงเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

จากความมุ่งหมายของการประเมินโครงการดังที่กล่าวมาแล้ว สามารถกล่าวเป็นข้อสรุปที่แสดงถึงความสำคัญและคุณประโยชน์ของการประเมินโครงการไว้ดังนี้

1. การประเมิน โครงการที่จะช่วยทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์ และมาตรฐานของการดำเนินงานมีความชัดเจนขึ้น
2. ช่วยให้การใช้ทรัพยากรของโครงการเป็นไปอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์เต็มที่
3. ช่วยให้แผนงานบรรลุวัตถุประสงค์และดำเนินการไปด้วยดี
4. ช่วยแก้ปัญหาอันเกิดจากผลกระทบของโครงการมีข้อที่ทำให้ความเสียหายน้อยลง
5. ช่วยควบคุมคุณภาพของโครงการ
6. ช่วยสร้างขวัญ กำลังใจ และความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในโครงการ
7. ช่วยตัดสินใจในการบริหารโครงการ

สรุป ความมุ่งหมายของการประเมินผล เป็นกระบวนการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรตามโครงการ เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ของโครงการ เพื่อตรวจสอบผลสำเร็จ ความมีประสิทธิภาพ ผลกระทบหรือปัญหาที่เกิดจากการดำเนินงานเป็นการสร้างคุณภาพโครงการ สร้างขวัญกำลังใจต่อผู้ดำเนินงาน และเพื่อให้แนวทางข้อมูลในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารโครงการในด้านต่าง (ประชุม รอดประเสริฐ 2529: 90-100)

1.1.3 รูปแบบการประเมินผลโครงการ

Comrad and Wilson (Conrad and Wilson 1985: 20-30 อ้างใน ไชยศ เรื่อง สุวรรณ 2533: 114-122) ได้กล่าวถึงรูปแบบการประเมิน โครงการว่าเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะรูปแบบการประเมินโครงการนอกจากจะให้ภาพรวมของลักษณะการประเมินแล้ว ยังให้แนวทางในการตั้งข้อคำถามและความมุ่งหมาย ตลอดจนวิธีการรวบรวมข้อมูล เพื่อ

การประเมินอีกด้วย รูปแบบการประเมินที่ใช้มักรวมเอารูปแบบประเมินหลายๆ รูปแบบเป็น
แนวทางประเมินจากรูปแบบประเมิน 4 รูปแบบดังนี้

1) การประเมินที่ยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลัก (Goal-based Model) ผู้ปูพื้นฐานการ
ประเมินตามรูปแบบนี้ คือ ไทเลอร์ (Tyler) การประเมินตามรูปแบบนี้จะเน้นความสำคัญของการ
ประเมิน โดยยึดวัตถุประสงค์เป็นหลัก การประเมินที่ยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลัก สามารถลำดับขั้นตอน
ได้ดังนี้

- (1) แจกแจงวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายของโครงการให้ชัดเจน
- (2) กำหนดองค์ประกอบ หรือตัวแปรต่างๆ ที่มีผลต่อการ
- (3) กำหนดเกณฑ์มาตรฐานที่จะใช้ในการตรวจสอบการดำเนินงาน
- (4) กำหนดเทคนิคและกระบวนการในการรวบรวมข้อมูล
- (5) การรวบรวมข้อมูล
- (6) เปรียบเทียบข้อมูลที่ได้ออกกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้
- (7) ตัดสินในเรื่องคุณค่า หรือประโยชน์ของโครงการ

2) การประเมินแบบตอบสนองหรือมีส่วนร่วม (Responsive Model) สเตท
(State) ได้พัฒนารูปแบบของการประเมินของ สไครเวนและบรอนบาค (Scriven and Cronbach) มา
ประยุกต์ให้เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดความชัดเจนและสะดวกในการประเมิน การประเมินแบบ
Responsive Model เน้นที่กิจกรรมมากกว่าจุดมุ่งหมายของโครงการ และให้ความสนใจไปที่ปัญหา
และสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวกับผู้ใช้บริการนั้น ซึ่งหมายถึงการประเมินแบบ Responsive Model เป็น
กระบวนการรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับปัญหาของผู้ใช้บริการของโครงการ โดย
ผลตอบสนองจากผู้ร่วมโครงการ จะสะท้อนให้เห็นความสำเร็จหรือความล้มเหลวของโครงการได้
ตามขั้นตอนดังนี้

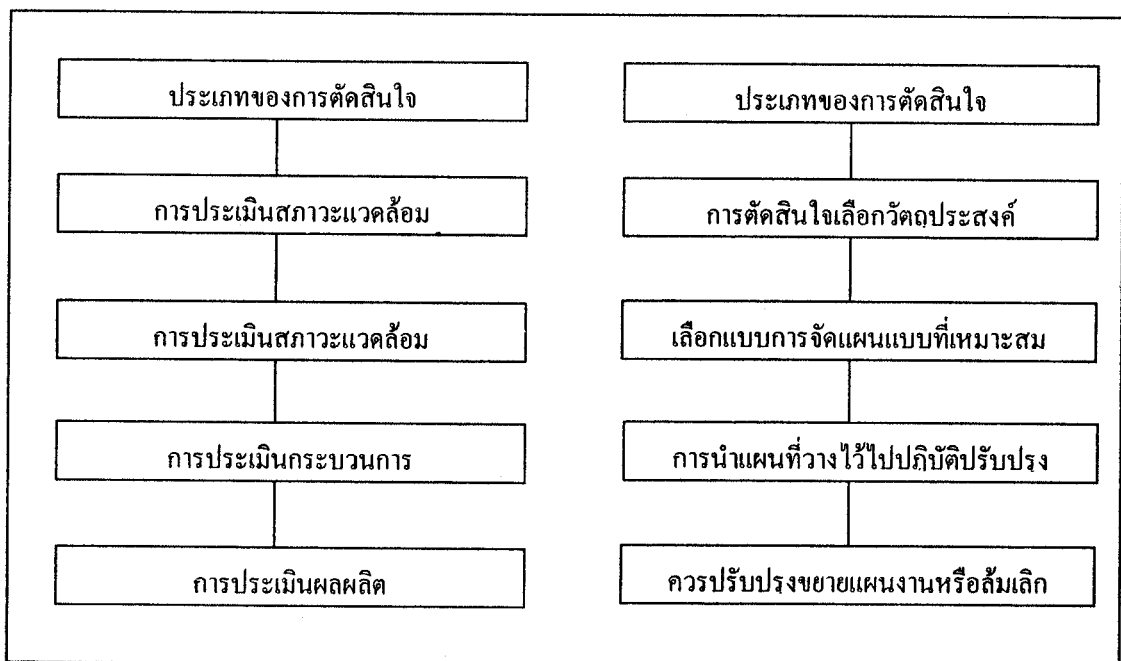
- (1) สัมภาษณ์ผู้ใช้บริการหรือร่วมกิจกรรมของโครงการ
- (2) กำหนดขอบข่ายบริการ
- (3) สืบรวจกิจกรรมของโครงการ
- (4) สืบรวจความมุ่งหมายที่แท้จริงของโครงการ และเรื่องอื่นๆ
- (5) รวบรวมปัญหาและข้อโต้แย้งเกี่ยวกับโครงการ
- (6) กำหนดข้อมูลที่ต้องการจากปัญหาและข้อโต้แย้ง
- (7) เลือกผู้สังเกตการณ์และพิจารณาตัดสิน
- (8) รวบรวมข้อมูล
- (9) จัดเตรียมการศึกษาเฉพาะกรณี เฉพาะเรื่อง

(10) สรุปปัญหาและข้อโต้แย้ง

3) รูปแบบการประเมินชีพพีโมเดล (CIPP Model)

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2533: 119-120) ได้เสนอแนวความคิดการประเมินโครงการของสตีฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam) แห่งมหาวิทยาลัย Ohio State University สหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นรูปแบบที่ได้รับความนิยมจากนักประเมินโครงการเป็นอย่างมากในปัจจุบัน CIPP เป็นคำย่อของคำว่า Context, Input, Process และ Product รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model นั้น ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2533: 121) กล่าวว่า การประเมินแบบ CIPP Model นั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและ/หรือสารสนเทศ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจหาทางเลือกที่เหมาะสม ในการประเมินนั้นมุ่งหมายจากสิ่งที่ประเมิน 4 ประการ คือ

- (1) บริบท (Context) เพื่อพัฒนาจุดมุ่งหมายของโครงการ
- (2) ปัจจัยนำเข้า (Input) เพื่อออกแบบโครงการ
- (3) กระบวนการ (Process) เพื่อประเมินขั้นตอนในการดำเนินงาน
- (4) ผลผลิต (Product) เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ตามโครงการ

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจ แบบจำลอง CIPP Model

การนำเอาแบบจำลอง CIPP Model ไปใช้ประเมิน ทำได้ในโครงการ 3 ลักษณะ คือ

1. จัดทำโครงการ ศึกษาให้ประจักษ์ว่า ปัญหาอะไรที่น่าจะทำ
2. โครงการที่มีอยู่ แต่ยังไม่ได้ลงมือดำเนินการ
3. โครงการในระหว่างที่กำลังดำเนินการอยู่

แบบจำลอง CIPP Model จะประเมินด้านต่างๆ ดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม หรือบริบท (Context Evaluation) จะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างเพื่อกำหนดรูปแบบของโครงการ
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการตัดสินใจในด้านประยุกต์ใช้เพื่อควบคุมการดำเนินการ
4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) จะช่วยในการตัดสินใจ เพื่อตัดสินใจ และดูผลสำเร็จของโครงการ

1.2 แนวคิดการวิเคราะห์องค์การ

1.2.1 การวิเคราะห์

Gibson และคณะ (อ้างใน สมิหรา จิตตลดากร 2546:45) ได้เสนอแนวทางการศึกษาวิเคราะห์องค์การไว้ 3 แนวทาง คือ

1) การศึกษาวิเคราะห์ในเชิงประวัติศาสตร์ ความรู้เกี่ยวกับประวัติขององค์การในสังคมยุคแรกสามารถเป็นประโยชน์แก่ผู้ศึกษา การสำรวจดูประวัติศาสตร์ของโลก มนุษย์ช่วยให้เข้าใจการเกิดขึ้นขององค์การ การดำเนินการจัดการองค์การในรูปแบบต่างๆ ทั้งองค์การศาสนา องค์การทหาร และองค์การทางปกครอง นั่นคือ ประวัติศาสตร์เป็นวิถิทางแห่งความรู้ประการหนึ่งเกี่ยวกับองค์การ

2) การศึกษาวิเคราะห์ในเชิงประสบการณ์ ในการศึกษาองค์การในระยะแรกๆ นั้นมักจะกล่าวถึงความสำเร็จของฝ่ายปฏิบัติการในองค์การ โดยเฉพาะในสายขององค์การทางธุรกิจ เช่น Henry Fayol อธิบายถึงกระบวนการจัดการ 5 ประการ ของบริษัทถ่านหินขนาดใหญ่ในประเทศฝรั่งเศส เขาเสนอหลักการเพื่อชี้แนะฝ่ายจัดการในการแก้ไขปัญหา (Fayol, 1929) หรือการที่ Chester Barnard ประธานบริษัทโทรศัพท์เบลล์ของนิวยอร์กที่ บรรยายถึงหน้าที่

พื้นฐานของฝ่ายจัดการ โดยเขาเน้นที่กระบวนการการสื่อสารว่า เป็นกระบวนการการประสานงานที่ส่งผลให้องค์กรสามารถมุ่งไปสู่เป้าหมายได้อย่างดียิ่ง

3) การศึกษาวิเคราะห์โดยวิธีการศาสตร์ (Science) ด้วยความเชื่อมั่นว่าด้วยกระบวนการของระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์จะช่วยให้มีความรู้ในทางที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติจริงได้อย่างมีความเที่ยงตรงดียิ่งขึ้น ยิ่งกว่าการศึกษาในเชิงประสบการณ์แต่ประการเดียว

1.2.2 ความหมายขององค์การ

องค์การมักปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรมมากกว่านามธรรม โดยการมองเห็นภาพโครงสร้างภายนอกมากกว่ากระบวนการภายใน และเป็นภาพที่คงที่ (Static) มากกว่าพลวัต (Dynamic) ซึ่งมีนักวิชาการได้นิยามความหมายขององค์การ ดังนี้

Alvin Brown (อ้างใน สมิหรา จิตตลดากร 2546:17) องค์การ หมายถึงหน้าที่ซึ่งสมาชิกแต่ละคนของหน่วยงานถูกคาดหวังให้ประพฤติปฏิบัติ และถูกคาดหวังความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกเพื่อนำไปสู่วัตถุประสงค์ของหน่วยงานอย่างมีประสิทธิภาพ

Chester I. Barnard (อ้างใน วิเชียร วิทญูคม 2548:4) องค์การ หมายถึงระบบของการร่วมมือร่วมใจหรือระบบของการประสานกิจกรรมของบุคคลที่มีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป

Herbert G. Hicks (อ้างใน พะยอม วงศ์สารศรี 2528:4) องค์การ หมายถึงกระบวนการจัดโครงสร้างให้บุคคลเกิดปฏิสัมพันธ์ (interact) ในการทำงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับความหมายขององค์การที่ Joseph L. Massie กล่าวว่า องค์การ คือ โครงสร้างหรือกระบวนการที่กลุ่มจัดตั้งขึ้น มีการกำหนดกิจกรรม หรืองานออกเป็นประเภทต่างๆ และมอบหมายความรับผิดชอบในกิจกรรมนั้นๆ ให้แก่สมาชิกได้ดำเนินการปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

สรุป องค์การ หมายถึง การรวมตัวของคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีจุดมุ่งหมายร่วมกันในการทำกิจกรรมหรืองานอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยอาศัยกระบวนการจัดโครงสร้างของกิจกรรมหรืองานนั้นออกเป็นประเภทต่างๆ เพื่อแบ่งงานให้แก่สมาชิกในองค์การดำเนินการปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย

1.2.3 ลักษณะร่วมขององค์การ

1) โครงสร้าง (Structure) องค์การจะต้องมีโครงสร้าง โดยมีการจัดแบ่งหน่วยงานในองค์การตามหลักการแบ่งงานกันทำตามความถนัดหรือหลักความชำนาญเฉพาะอย่าง มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ และความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานภายในองค์การ

2) กระบวนการวิธีปฏิบัติงาน (process) องค์กรจะต้องมีกระบวนการวิธีปฏิบัติงานในองค์กร ซึ่งหมายถึงแบบอย่างวิธีปฏิบัติที่เป็นแบบแผนคงที่แน่นอนไว้ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรต้องยึดถือเป็นหลักในการปฏิบัติงานในแต่ละวัน

3) บุคคล (Person) องค์กรจะต้องมีความเกี่ยวข้องกับบุคคลทั้งในลักษณะที่เป็นผู้ปฏิบัติงานในองค์กรร่วมกัน ซึ่งต้องปฏิบัติงานตามภารกิจที่องค์กรได้มอบหมายงานให้ และยังคงเกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอกองค์กร ซึ่งได้แก่ ลูกค้าหรือผู้รับบริการ (customer) และผู้ให้การสนับสนุน(supporter)

4) วัตถุประสงค์ (Objective) องค์กรจะต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายในการดำเนินงาน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานไปสู่กิจกรรม หรือผลผลิตขององค์กร

1.2.4 การจัดโครงสร้างองค์กร

1) องค์กรสายปฏิบัติงานหรือองค์กรหลัก (Line Organization) โครงสร้างองค์กรประเภทนี้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของอำนาจในการบังคับบัญชาโดยตรง มีลักษณะเป็นแนวดิ่ง มีรูปแบบง่าย (simplest form)

2) องค์กรสายปฏิบัติงานและสายที่ปรึกษา (Line and Staff Organization) เป็นองค์กรที่นิยมใช้ในปัจจุบัน ประกอบด้วยสายปฏิบัติงานคือ ทำงาน โดยตรงเพื่อให้วัตถุประสงค์หลักขององค์กรบรรลุผล และสายที่ปรึกษาเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ส่งเสริมช่วยเหลือให้การทำงานตามสายปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จ หน่วยงานในสายที่ปรึกษาไม่มีอำนาจในการบังคับบัญชาในองค์กร เป็นเพียงแต่ให้ข้อคิดข้อเสนอแนะแก่ฝ่ายสายปฏิบัติงาน

3) องค์กรตามหน้าที่งาน (Functional Organization) เป็นองค์กรที่ให้ความสำคัญในเรื่องหน้าที่ของงานทางธุรกิจมากกว่าสายการบังคับบัญชาจากคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่ง ดังเช่นที่โครงสร้างขององค์กรแบบสายปฏิบัติงาน (Line Organization) เป็นกลุ่มบุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่องานเฉพาะอย่าง ซึ่งประกอบด้วยบุคคลสำคัญในองค์กร

1.3 แนวคิดการแก้ไขปัญหาความยากจน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี (2545-2549) การกำหนดปัญหาความยากจน ที่มุ่งจัดการแก้ไขปัญหอย่างเป็นองค์รวม เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ เน้นที่ตัวคนจนและสภาพแวดล้อมที่เป็นปัญหาเชิงระบบและโครงสร้าง โดย

1.3.1 เสริมสร้างโอกาสให้คนยากจนเข้าถึงบริการของรัฐได้อย่างทั่วถึง โดยการกระจายบริการศึกษา สาธารณสุข ที่มีทางเลือกเหมาะสมกับวิถีชีวิตของคนยากจนและเพิ่มโอกาสเข้าถึงแหล่งความรู้ แหล่งข้อมูลข่าวสาร

1.3.2 สร้างโอกาสให้คนยากจนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำรงชีวิต และประกอบอาชีพของคนยากจน มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างเป็นธรรมและยั่งยืน

1.3.3 พัฒนาโครงการช่วยการคุ้มครองทางสังคม เพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคงในชีวิตแก่คนจน โดยการปรับปรุงรูปแบบและแนวทางการดำเนินงาน ให้เข้าถึงกลุ่มคนยากจน และผู้ด้อยโอกาสได้อย่างแท้จริง รวมทั้งจัดสวัสดิการสังคมที่สอดคล้องกับปัญหา และตรงกับความต้องการของคนยากจนและผู้ด้อยโอกาสในแต่ละพื้นที่

1.3.4 พัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็ง เพื่อสร้างศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถให้คนจนสามารถก่อสร้างตัว และพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น โดยส่งเสริมการรวมกลุ่มขององค์กรชุมชน เครือข่ายองค์กรชุมชนที่เข้มแข็ง ผ่านกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดการคิดร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหาของตน ควบคู่ไปกับการสร้างความมั่นคงด้านอาชีพและรายได้ ด้วยการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างครบวงจร สนับสนุนการรวมกลุ่มอาชีพ ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีที่เหมาะสม สร้างผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพเชื่อมโยงตลาดภายในและต่างประเทศได้

1.3.5 ปรับระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ให้เอื้อต่อการสร้างโอกาสให้คนยากจน โดยสนับสนุนให้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการแก้ไขความยากจนที่มีความชัดเจนของกลุ่มเป้าหมายของคนยากจนในแต่ละพื้นที่ มีมาตรการเฉพาะตามศักยภาพของกลุ่มคนยากจนในชุมชนและในเมือง รวมทั้งให้มีการประสานแผนงานและปรับระบบกาจัดสรรงบประมาณลงสู่กลุ่มเป้าหมายคนยากจนอย่างสอดคล้องกับสภาพปัญหาในแต่ละพื้นที่ ตลอดจนมีการพัฒนาเครื่องชี้วัดความยากจนให้ถูกต้อง และปรับได้ทันกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

1.3.6 เร่งปฏิรูปกฎหมายและปรับกระบวนวิธี ให้คนจนได้รับโอกาส สิทธิและความเสมอภาคในด้านต่างๆ อาทิ สิทธิการดูแลจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิทธิประกอบการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสิทธิถือครองที่ดินสำหรับกลุ่มคนยากจนในภาคเกษตรที่ไร้ที่ทำกิน

คณะอนุกรรมการฯ ในคณะกรรมการปกครองวุฒิสภา (2544) มีแนวคิดในการแก้ปัญหาความยากจนของประเทศ โดยได้มีการกำหนดพื้นที่เป้าหมาย กลุ่มเป้าหมายและวิธีการแก้ปัญหาความยากจนภายใต้บทบาทของภาคราชการหลายหน่วยงาน แต่เป็นลักษณะต่างคนต่างทำ ไม่มีการผนึกกำลังความร่วมมือในการแก้ปัญหาความยากจน และไม่มียุทธวิธีในการจะผลักดันให้โครงการของรัฐบาลสามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด จึงทำให้การทำงานซ้ำซ้อน ทั้งวัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย และพื้นที่การดำเนินงาน อันส่งผลให้สูญเสียทรัพยากรเป็นอันมาก

ดังนั้น ภาคราชการและภาคประชาชนจำเป็นต้องปรับการบริหารงานและวิธีการทำงานจากลักษณะ “ต่างคนต่างทำ” มาเป็น “ร่วมคิด ร่วมทำ” เพื่อให้การแก้ไขปัญหามุ่งสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ตรงกัน ทั้งเป็นการกระจายอำนาจการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาความยากจน ตลอดจนพัฒนาหน่วยงานปฏิบัติในระดับพื้นที่ ให้มีอำนาจเต็มในการพัฒนา โดยยึดหลัก “ประโยชน์ของประชาชน” คือเป้าหมายในการพัฒนาร่วมกัน แทนการยึดหลักเพียง “ภารกิจของหน่วยงาน” และปลูกจิตสำนึกประชาชนในพื้นที่ยึดหลัก “ประโยชน์ของส่วนรวม” คือเป้าหมายการพัฒนาร่วมกัน แทนการยึดหลักเพียง “ประโยชน์ส่วนตัว” ถ้าทุกคนได้ยึดหลักอย่างนี้ เป็นศีลธรรมประจำใจแล้ว การแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนก็จะสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ผลการศึกษาของคณะอนุกรรมการฯ ประมวลผลสรุปเป็นกระบวนการทัศนัยการแก้ไขปัญหาความยากจน ได้นำไปสู่ข้อสรุปเชิงปฏิบัติที่รัฐบาลสมควรจะต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน โดยผ่านออกมาเป็นมติคณะรัฐมนตรี ดังต่อไปนี้

1. ในหน่วยงานภาคราชการนั้น ปรากฏว่า มีการเข้าซ้อนในการดำเนินการเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นส่วน กรม กองต่างๆ ในกระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ จึงทำให้งบประมาณแผ่นดินที่จะจัดสรรให้กับหน่วยงานต่างๆ เพื่อดำเนินการพัฒนาอาชีพ การสร้างรายได้ให้กับประชาชนไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร จากการศึกษาวิเคราะห์ พบว่า จะต้องให้คลังจังหวัดเข้ามาเป็นคณะกรรมการในคณะกรรมการวางแผนพัฒนาในระดับจังหวัด จึงจะสามารถบูรณาการแผนและโครงการพัฒนาอาชีพของทุกหน่วยงานในพื้นที่ได้ ทั้งนี้เพราะคลังจังหวัดเป็นผู้อนุมัติเบิกค่าใช้จ่ายให้กับทุกโครงการในพื้นที่ หากคลังจังหวัดมีความเข้าใจว่าแก้ไขปัญหาความยากจนจะต้องใช้การบูรณาการจากทุกหน่วยงาน ประสานให้ทุกโครงการทำงานพร้อมๆ กันได้ การแก้ไขปัญหาจะอยู่บนความร่วมมือของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบและครบวงจร

2. ในส่วนภาคประชาชน โครงการที่จะเข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหาความยากจน ได้แก่ โครงการของรัฐบาล คือ โครงการกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โครงการพักชำระหนี้เกษตรกร เป็นต้น โครงการดังกล่าวเป็นโครงการที่ดี เพราะ แก้ปัญหาที่ระดับรากหญ้า แต่การดำเนินการโครงการเหล่านี้จะประสบความสำเร็จได้ จะต้องอยู่บนหลักการ 3 ประการ คือ

2.1 การมีส่วนร่วมของประชาชน (Participation) หน่วยงานภาครัฐส่งเสริมให้ประชาชนกำหนดโครงการ การบริหาร และกฎระเบียบ ตามความต้องการของประชาชนและท้องถิ่นด้วยตนเอง เจ้าหน้าที่ของรัฐควรทำหน้าที่สนับสนุน ให้คำแนะนำ ติดตามช่วยเหลืออย่างเป็นธรรม ประชาชนเป็นผู้ได้รับผลกระทบ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง จะต้องมีความร่วมมือใน

ฐานะเจ้าของโครงการและเป็นเจ้าของเงินทุน ตั้งแต่การวางแผน การบริหารและการดำเนินการ จนถึงสิ้นสุดโครงการ

2.2 การออมทรัพย์ (Saving) รัฐบาลควรสั่งการให้กรมประชาสัมพันธ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เร่งประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านมีความเข้าใจว่า เงินกองทุนหมู่บ้านเป็นเงินของพวกเขา มิใช่ของรัฐบาล ประชาชนในหมู่บ้านจึงจะต้องช่วยการบริหารและรักษาเงินกองทุนหมู่บ้านให้มีเงินไหลเวียนตลอดเวลา ด้วยการใช้นโยบายของสหกรณ์ออมทรัพย์ คือ กำหนดให้มีการทยอยเบิกเงิน และต้องมีการฝากประจำทุกอาทิตย์ หรือ ทุกเดือนในอัตราคงที่ เพื่อให้มีการออมทรัพย์เกิดขึ้น

2.3 การสร้างองค์ความรู้ - ความดีเป็นภูมิคุ้มกัน (Knowledge and Moral Strengtheness) ให้แก่ประชาชน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการเอาเปรียบ และเป็นการเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางสติปัญญาและศีลธรรม โดยรัฐบาลกำหนดเงื่อนไขว่า เงินที่กู้ยืมมาจากกองทุนหมู่บ้านจะต้องนำไปใช้ในการสร้างอาชีพและรายได้ โดยเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานในพื้นที่จัดทำโครงการอบรมด้านวิชาชีพ ด้านการผลิต การแปรรูป และการตลาด และเก็บค่าใช้จ่ายการฝึกอบรมในราคาระดับประชาชนในพื้นที่รับทราบ เพื่อสมัครเข้ารับการอบรม และวิทยากรจากหน่วยงานเหล่านี้จะต้องทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้กับประชาชนในการผลิตและจัดจำหน่าย พอจะมีรายได้คืนกองทุนหมู่บ้าน จากการกระทำดังกล่าวนี้เกิดประโยชน์กับประชาชนและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง คือ เป็นการถ่วงดุลประชาชนที่ด้อยโอกาสใช้เงินอย่างมีคุณภาพ โดยพิจารณาการตัดสินใจเข้ารับการอบรมวิชาชีพ และใช้ในหน่วยงานภาครัฐที่ปรึกษา สำหรับประโยชน์ที่เกิดกับหน่วยงานภาครัฐ ก็จะมีรายได้ในการอบรมไปเป็นเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินการต่อไป โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งเงินงบประมาณทั้งหมด และยังเหลือเป็นค่าใช้จ่ายในการดูแลและติดตามการดำเนินเรื่องดังกล่าวนี้ ได้แก่ การพัฒนาชุมชน วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี วิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยอาชีวศึกษา วิทยาลัยการอาชีพ โรงเรียนสารพัดช่าง หน่วยฝึกอาชีพเคลื่อนที่ของกรม กองต่างๆ ตลอดจนพาณิชย์จังหวัด และสถานประกอบการต่างๆ ในพื้นที่ นอกจากพัฒนาอาชีพสร้างรายได้ให้กับประชาชนแล้ว รัฐบาลจะต้องส่งเสริมกระบวนการป้องกันไม่ให้ประชาชนเหล่านี้ต้องตกอยู่ในออบายมุข โดยรัฐบาลสนับสนุนการสร้างเครือข่ายของประชาชนโดยผ่านวัดในชุมชน ให้ดำเนินการอบรมสอนศีลธรรม ปฏิบัติธรรม และการฝึกเจริญสมาธิแก่ประชาชนในพื้นที่ ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีจิตที่สงบ เยือกเย็น และสามารถเลิก ละ ออบายมุข ตลอดจนเป็นการสร้างสัมพันธ์อันดีในครอบครัว ซึ่งรัฐบาลสามารถดำเนินการได้โดยสั่งการให้กรมประชาสัมพันธ์ณรงค์ให้ประชาชนไปศาสนสถานที่ดินตนเองนับถือ อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และจัดแข่งขันตอบปัญหาธรรม เพื่อทดสอบความเข้าใจและการนำหลักศาสนธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน และจัดประกวด

หมู่บ้านศิลปกรรม ซึ่งรัฐบาลสนับสนุนเงินรางวัล โดยมีศาสนสถานในชุมชนเป็นแกนนำในการปลูกฝังศิลปกรรมให้กับหมู่บ้านนั้นๆ

เหตุที่ต้องปลูกฝังศิลปกรรมควบคู่ไปกับการสร้างอาชีพให้กับประชาชนในหมู่บ้าน โดยสร้างหมู่บ้านศิลปกรรม ก็เพื่อป้องกันมิให้เงินกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท ต้องสูญไปอย่างไร้ค่า และยังเป็นการพัฒนาสังคม และเศรษฐกิจที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 8 และ 9 และยังก่อให้เกิดเงินทุนหมุนเวียนในสังคมอย่างมากมาย

1.4 แนวคิดการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation)

วรเดช จันทรศร (2541: 535-554) มีความเห็นว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นเรื่องของการศึกษาว่า “องค์กรที่รับผิดชอบสามารถนำและกระตุ้นให้เกิดทรัพยากรทางการบริหาร ตลอดจนกลไกสำคัญทั้งหมด ปฏิบัติงานให้บรรลุตามนโยบายไปปฏิบัติมาสร้างตัวแบบบูรณาการใช้ในการศึกษาโดยพิจารณาตัวแบบที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติมาสร้างตัวแบบบูรณาการใช้ในการศึกษาโดยพิจารณาตัวแบบแล้วเห็นว่าสำคัญ รวม 6 ตัวแบบ คือ

1.4.1 ตัวแบบที่ยึดหลักเหตุผล (Rational Model) เป็นตัวแบบที่ผู้ศึกษามีฐานคิดว่า นโยบาย แผนงาน งาน และโครงการที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์และภารกิจชัดเจน มีการมอบหมายงาน กำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติงาน มีระบบการวัดและประเมิน และมีมาตรการให้คุณให้โทษ

1.4.2 ตัวแบบด้านการจัดการ (Management Model) ตัวแบบนี้ให้ความสนใจไปที่สมรรถนะขององค์กร เพราะเชื่อว่าความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ย่อมขึ้นอยู่กับองค์กรที่รับผิดชอบ โครงการที่จะประสบความสำเร็จจำเป็นต้องอาศัยองค์กรที่มีโครงสร้างเหมาะสม

1.4.3 ตัวแบบทางด้านการพัฒนาองค์กร (Organization Development Model) ตัวแบบนี้เน้นการมีส่วนร่วมในองค์กร มีฐานคิดว่า การมีส่วนร่วมจะทำให้เกิดการดำเนินงานเป็นทีม การนำนโยบายไปปฏิบัติให้บังเกิดผลสำเร็จ น่าจะเป็นเรื่องของการจูงใจ การใช้ภาวะผู้นำที่เหมาะสม การสร้างสภาวะผูกพัน และการสร้างการยอมรับของสมาชิกในองค์กร

1.4.4 ตัวแบบของกระบวนการของระบบราชการ (Bureaucratic Process Model) ตัวแบบนี้มีฐานคิดว่า อำนาจขององค์กร ไม่ได้อยู่ที่ตำแหน่งทางรูปนัย (Formal Persons) แต่แท้จริงอำนาจขององค์กร กระจายอยู่ทั่วไปในองค์กร ดังนั้นความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการ

นำนโยบายไปปฏิบัติ จึงขึ้นอยู่กับความเข้าใจสภาพความจริงในการให้บริการของผู้กำหนดนโยบาย หรือผู้บริหารโครงการ และระดับของการยอมรับและปรับนโยบาย

1.4.5 ตัวแบบทางการเมือง (Political Model) ตัวแบบนี้เชื่อว่า ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ เกิดขึ้นจากความต้องการของผู้เล่น (Player) และความสัมพันธ์กับปัจจัยภายนอกโครงการ การสร้างความสมานฉันท์ภายใต้วิธีการมีส่วนร่วม เป็นสิ่งยากที่จะเกิดขึ้น ความขัดแย้งเป็นปรากฏการณ์ธรรมดาที่เกิดขึ้นในองค์กรและระบบสังคม เพราะนโยบายก็คือการเมือง ดังนั้นการนำนโยบายไปปฏิบัติตาม ตัวแบบนี้จึงเป็นเรื่องของการเผชิญหน้าการบริหารความขัดแย้ง การแสวงหาความสนับสนุน การโฆษณาชวนเชื่อ การรู้จักสร้างเงื่อนไขและการพยายามแสวงหาข้อต่อรอง นอกจากนี้ยังให้ความสนใจจำนวนหน่วยงานที่เข้าไปเกี่ยวข้อง การสนับสนุนจากสื่อมวลชน

1.4.6 ตัวแบบกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation) เป็นตัวแบบการศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติที่รวมเอาตัวแปรบางส่วนจากตัวแบ่งอื่นๆ เข้าไว้ ตัวแบบนี้ให้ความสำคัญแก่ปัจจัยหลัก 3 ประการ คือ กระบวนการสื่อข้อความ ปัญหาด้านสมรรถนะขององค์กรที่นำนโยบายไปปฏิบัติ และความร่วมมือสนับสนุนจากผู้ปฏิบัติ

กุลธนะ ธนาพงศธร (2525: 272) การนำนโยบายไปปฏิบัติ กล่าวคือ เมื่อได้กำหนดนโยบายหรือวางแผนนโยบาย และกำหนดสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ให้สอดคล้องกับนโยบายแล้ว จึงเอานโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งขั้นของการนำนโยบายนั้นๆ ไปปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จ โดยในขั้นตอนนี้ถือว่าอยู่ในขอบเขตหน้าที่ของบุคคลและองค์กรของฝ่ายบริหารหรือระบบราชการ ที่จะต้องนำเอานโยบายเหล่านั้นไปปฏิบัติตามหลักการแบ่งอำนาจหน้าที่

สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ (2533: 185) กล่าวว่าการกำหนดนโยบายนั้นอาจกล่าวได้ว่าเป็นผลของการก่อตัวของนโยบาย การค้นหารวบรวมข่าวสารข้อมูล แล้วจึงเสนอแนะการกำหนดนโยบาย หรือเสนอร่างนโยบาย ต่อมาจึงเป็นการเลือกหรือกำหนดนโยบายอย่างใดอย่างหนึ่ง และจะต้องตามด้วยการประกาศหรือแจ้งให้หน่วยงานต่างๆ ทราบโดยทั่วกันด้วย

เมื่อมีนโยบายที่ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับโดยทั่วกันแล้ว จึงถึงขั้นตอนการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ขั้นตอนนี้จะอยู่ในขอบเขตหน้าที่ของบุคคล และองค์กรฝ่ายบริหารที่จะต้องนำเอานโยบายนั้นไปปฏิบัติให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ

กระบวนการของนโยบายก็เช่นกันกับกระบวนการบริหารในเรื่องอื่นๆ โดยทั่วไป เมื่อมีการตัดสินใจและนำผลการตัดสินใจนั้นไปปฏิบัติแล้ว ก็มิได้หมายความว่าบริหารได้สิ้นสุดลง แต่ยังคงต้องมีการประเมินผลการปฏิบัติงานต่างๆ ตามการตัดสินใจนั้นด้วย ในเรื่องของนโยบายก็

เช่นเดียวกัน เมื่อมีนโยบายไปสู่การปฏิบัติแล้ว ก็ต้องมีการติดตามประเมินผลว่าบรรลุผลหรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคและข้อขัดแย้งอย่างไร เป็นต้น

จากวรรณกรรมที่เกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งมีแนวคิดที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่านโยบายนั้นจะต้องมีวัตถุประสงค์ กำหนดภารกิจที่ชัดเจน มีการจัดการกำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติงานอย่างมีระบบและมีการประเมินผล อีกทั้งจะต้องคำนึงถึงผลลัพธ์ที่บรรลุด้วย

1.5 กองทุนพัฒนาหมู่บ้าน (กพม.)

นโยบายการพัฒนาชนบทของรัฐบาล ต้องการที่จะให้ประชาชนในหมู่บ้านแต่ละแห่งได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านและความเป็นอยู่ของตนเอง ตลอดจนสามารถเป็นที่พึ่งหรือช่วยเหลือตนเองในการแก้ไขปัญหาของตนเองได้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งจะต้องหาทางเพิ่มแหล่งรายได้ให้แก่ละหมู่บ้านเพื่อราษฎรจะได้นำไปสนับสนุนการพัฒนาในหมู่บ้านกว้างขวางขึ้น

การจัดตั้งกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน นับว่าเป็นเงื่อนไขหรือวิธีการอันหนึ่งที่จะสนองตอบนโยบายดังกล่าวได้อย่างจริงจัง ส่วนราชการต่างๆ จึงได้ให้การสนับสนุนในการจัดตั้งกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน (กองทุนเฉพาะกิจ) ต่างๆ ทั้งในรูปวิชาการและเงินทุน นอกจากนั้นยังได้จัดตั้งกองทุนพัฒนาชนบทขึ้นในปี พ.ศ. 2528 เพื่อเป็นการที่จะเสริมสร้างให้กองทุนในระดับล่างได้สามารถดำเนินการ ได้อย่างคล่องตัว เพราะการจัดตั้งกองทุนพัฒนาหมู่บ้านนั้น นอกจากจะเป็นการระดมทุนระดับท้องถิ่นเพื่อเป็นการพัฒนา หรือยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในชนบทแล้ว ยังเป็นช่องทางในชนบท ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร ได้เริ่มมีความรู้และความคิดริเริ่ม ในการประกอบการเชิงธุรกิจและการบริการ และเสริมทักษะการบริหารงานในเชิงธุรกิจการค้าให้มีมากยิ่งขึ้น

รูปแบบของกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน จะต้องมีหลักการดังนี้ คือ

1. ทุนดำเนินการกองทุนพัฒนาหมู่บ้านในระยะเริ่มแรกเป็นของราษฎรในหมู่บ้านทั้งหมด หลังจากทีกองทุนดำเนินการได้ผลดี หากต้องการขยายกิจการ (ระยะพัฒนา) อาจของบประมาณสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาชนบทแห่งชาติ (กพช.) หรือจากแหล่งทุนอื่น

2. กำหนดให้กำนัน หรือผู้ใหญ่บ้านเข้ามาเป็นกรรมการบริหารกองทุน โดยตำแหน่ง เพื่อให้ห้องค์การของกองทุนฯ มีความสัมพันธ์กับองค์การหลักในระดับหมู่บ้านอย่างชัดเจน และสามารถที่จะนำผลกำไรส่วนหนึ่งกลับไปพัฒนาหมู่บ้าน

3. กิจการของกองทุนบริหาร โดยราษฎรผู้เป็นสมาชิกร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้าน

4. สมาชิกผู้ทำหน้าที่บริหารกองทุนจะได้รับค่าตอบแทนตามอัตราส่วนของผลกำไร ทั้งนี้เป็นไปตามมติของสมาชิกกองทุน

5. กำหนดให้มีการกันเงินกำไรประมาณ ร้อยละ 10-30 ของกำไรทั้งสิ้น ไว้เป็นงบประมาณในการพัฒนาหมู่บ้าน หรือตามมติของสมาชิก

6. รูปแบบและการดำเนินงานกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน จะต้องไม่ซ้ำซ้อนหรือขัดกับการดำเนินงานของกองทุนต่างๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้าน และสอดคล้องกับการดำเนินงานของกองทุนพัฒนาชนบท (กพช.)

โครงสร้างการดำเนินงานของกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน กำหนดเป็น 2 รูปแบบ คือ

1. โครงสร้างในระยะเริ่มต้น ประกอบด้วยบุคคลที่ราษฎรผู้เป็นสมาชิกหรือผู้ถือหุ้นเลือกไว้ทำหน้าที่ต่างๆ เช่น ผู้จัดการ ผู้ช่วยผู้จัดการ นายทะเบียน เภรัญญิก กรรมการ 4 ฝ่าย (ฝ่ายซื้อสินค้า, ตรวจสอบสินค้า, ขาย, และตรวจสอบสินค้า) โดยกำหนดให้กำนัน หรือผู้ใหญ่บ้านเป็นประธานกรรมการการบริหารกองทุนโดยตำแหน่ง นอกจากนั้น ยังประกอบด้วยคณะที่ปรึกษาซึ่งมีทั้งข้าราชการ ราษฎร และบุคคลอื่นอื่นที่เหมาะสม

2. โครงสร้างในระยะพัฒนา ส่วนใหญ่มีการจัดองค์การเช่นเดียวกับในระยะเริ่มต้น แต่มีการขยายกิจการไปในด้านอื่นๆ ส่วนทุนที่ต้องใช้ในการขยายกิจการ อาจได้จากเงินกำไรกองทุน จากการเรียกหุ้นเพิ่ม หรือขอรับการสนับสนุนจาก กพช.

1.5.1 วิธีดำเนินงานของกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน

วิธีดำเนินงานของกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน มุ่งให้ราษฎรที่เป็นสมาชิกของกองทุนสามารถดำเนินการกันเองได้ ส่วนบทบาทของข้าราชการที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับกองทุนนั้นจะมีมากเฉพาะในระยะเริ่มแรกหรือระยะจัดตั้งกองทุนพัฒนาหมู่บ้านเท่านั้น โดยคอยเป็นที่เล็งหรือให้การสนับสนุนตามความจำเป็น (กองทุนพัฒนาหมู่บ้านที่ทำการทดลองเป็นกองทุนร้านค้า) วิธีการดำเนินการของกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน มีดังต่อไปนี้

1. การระดมเงินทุน โดยการให้ราษฎรร่วมกันซื้อหุ้น ส่วนมูลค่าหุ้นนั้นตั้งแต่หุ้นละ 20-50 บาทก็ได้ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม หรือขีดความสามารถของชุมชน และนำเงินทุนที่ได้ไปเปิดกิจการร้านค้าภายในหมู่บ้าน เพื่อจำหน่ายสินค้าที่จำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวันให้แก่สมาชิก

2. การจัดตั้งองค์การ การบริหารกิจการร้านค้าดำเนินการโดยราษฎรผู้เป็นสมาชิกหรือผู้ถือหุ้น โดยให้เลือกกันเข้าไปทำหน้าที่ในตำแหน่งต่างๆ ดังต่อไปนี้ ผู้จัดการ ผู้ช่วยผู้จัดการ นายทะเบียน เภรัญญิก กรรมการฝ่ายซื้อสินค้า กรรมการตรวจสอบสินค้า กรรมการขาย และกรรมการตรวจสอบสินค้าที่เหลือในร้านเป็นรายวัน เพื่อให้้องค์การของกองทุนพัฒนาหมู่บ้านมีความสัมพันธ์กับองค์การหลักในระดับหมู่บ้าน โดยเฉพาะ กม. อย่างชัดเจน จึงกำหนดให้กำนัน

หรือผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นประธานของกม. เป็นประธานกรรมการบริหารแต่ละกองทุน โดยตำแหน่ง โดย

3. ให้กรรมการฝ่ายต่างๆ ตามที่กำหนด ปฏิบัติภารกิจหน้าที่ที่กำหนดไว้โดยเคร่งครัด

4. สมาชิกผู้ทำหน้าที่เป็นกรรมการบริหารกองทุนจะได้รับค่าตอบแทนตามอัตราส่วนของกำไร ซึ่งปกติกำหนดให้แบ่งประมาณร้อยละ 20 ของเงินกำไรทั้งหมด ทั้งนี้เพื่อให้เกิดเป็นกำลังในและเกิดความต่อเนื่องในการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิก

5. การดำเนินการกิจการร้านค้าของกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน จะต้องมีการตรวจสอบสินค้าที่เหลือภายในร้านทุกวัน ทั้งนี้เพื่อป้องกันการรั่วไหลและเสียหายต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้

6. การดำเนินงานของแต่ละกองทุน เมื่อดำเนินการมาเป็นระยะเวลาหนึ่ง (ประมาณ 1 ปี) และได้ผลดี สามารถที่จะขยายกิจการของกองทุนได้ คือ แทนที่จะมีร้านค้าขายแก่สมาชิกอย่างเดียว อาจขยายกิจการเพิ่มโดยอาจเป็นตัวแทนรับซื้อของป่า ข้าวเปลือก หรือจำหน่ายปุ๋ย ตลอดจนกิจการอื่นๆ เช่น เลี้ยงปลา เลี้ยงหมู เป็นต้น ส่วนทุนที่ต้องใช้ในการขยายกิจการนั้น อาจได้จากเงินกำไรของกองทุนจากการเรียกหุ้นเพิ่มหรืออาจขอสนับสนุนได้การกองทุนพัฒนาชนบท เป็นต้น

7. รูปแบบหรือโครงสร้างตลอดจนวิธีการดำเนินงานของกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน นอกจากจะต้องไม่ขัดข้องหรือขัดกับการดำเนินการของกองทุนพัฒนาต่างๆ ที่มีอยู่ในแต่ละหมู่บ้านแล้ว ยังจะต้องสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนต่างๆ เหล่านั้นให้ดำเนินการได้ผลดียิ่งขึ้นด้วย

8. เงินที่กักไว้เป็นงบประมาณในการพัฒนาหมู่บ้าน โดยให้กักไว้ประมาณร้อยละ 10-30 ของกำไรทั้งสิ้นนั้น ให้กรรมการหมู่บ้านหรือ กม. เป็นฝ่ายพิจารณาการใช้งานงบประมาณจำนวนนี้จะนำไปสนับสนุนโครงการใดบ้างในหมู่บ้านของตน รวมทั้งอาจนำไปใช้ในการบำรุงรักษาโครงการต่างๆ ก็ได้ตามมติของกรรมการหมู่บ้าน

9. ให้แต่ละกองทุนมีที่ปรึกษา ซึ่งมีทั้งที่ปรึกษาภาคเอกชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ คอยทำหน้าที่ให้การสนับสนุนการจัดตั้งและการดำเนินงานของกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน โดยเฉพาะระยะเริ่มแรก ซึ่งต้องคอยให้การช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด

10. กำหนดให้มีองค์การในระดับจังหวัดและระดับอำเภอ โดยแต่งตั้งจากเจ้าหน้าที่จาก 4 กระทรวงหลัก เพื่อทำหน้าที่คอยให้การสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนพัฒนาหมู่บ้านตามที่มีความจำเป็นด้วย

1.5.2 เรือใบที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน

1) ขั้นก่อนหรือเตรียมการจัดตั้ง

(1) หาวิธีการให้ราษฎรในแต่ละหมู่บ้านเกิดความสนใจในเรื่องกองทุนอย่างทั่วถึง โดยชี้ให้เห็นว่ากองทุนนั้นมีประโยชน์ต่อท้องถิ่นและตัวเขาเองอย่างไรบ้าง

(2) ให้ราษฎรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่อง โครงสร้างและการดำเนินงานของกองทุนดีพอสมควร เพื่อว่าจะได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกและดำเนินการจัดตั้งกองทุน รวมทั้งดำเนินการในกิจการต่างๆ ของกองทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไปด้วย

(3) หมู่บ้านใดที่จะเปิดกองทุนพัฒนาหมู่บ้านได้นั้น ควรมีสมาชิกอย่างน้อยร้อยละ 60 ของจำนวนครอบครัวในแต่ละหมู่บ้าน

2) ขั้นระหว่างดำเนินการจัดตั้ง

(1) มีการจัดตั้งองค์การขึ้นเพื่อรับผิดชอบการดำเนินงานและการบริหารงานกองทุนอย่างชัดเจน

(2) องค์การตามข้อ 1 โดยเฉพาะกรรมการบริหารกองทุนนั้นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเป็นอย่างดี

(3) มีการปฏิบัติและดำเนินการตามระเบียบและคู่มือของกองทุนที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด

(4) กองทุนแต่ละแห่งควรมีคู่มือและระเบียบของกองทุนประจำไว้ที่ร้านค้าของกองทุน (อย่างน้อย 3 ชุด) เพื่อให้กรรมการบริหารกองทุนสามารถศึกษาวิธีการดำเนินการได้ตลอดเวลา

3) ขั้นจัดตั้งแล้ว

(1) ที่ปรึกษาของกองทุนจะต้องคอยให้ความช่วยเหลือสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุน โดยเฉพาะในระยะเริ่มแรกให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

(2) ควรจัดให้มีการอบรมชี้แจงแก่กรรมการบริหารกองทุน โดยเฉพาะผู้จัดการกองทุนและผู้รับผิดชอบในการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของกองทุนอยู่เสมอ เพื่อให้มีความเข้าใจและความถนัดในหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบ

(3) จัดให้มีการติดตามผลการดำเนินงานของกองทุนเป็นประจำเพื่อจะได้ทราบปัญหา อุปสรรค พร้อมแนวทางแก้ไข ซึ่งแต่ละกองทุนนั้นมีปัญหาแตกต่างกันและต้องการความช่วยเหลือที่แตกต่างกันด้วย

(4) ควรเพิ่มเติมและขยายกิจการของกองทุนหากดำเนินการไปได้ระยะหนึ่ง และได้ผลดีแล้ว เพื่อที่จะเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่กองทุนและสมาชิก ควรมีสถานที่ดำเนินการร้านค้า กองทุนพัฒนาหมู่บ้านเป็นของกองทุนเองด้วย

1.5.3 กลยุทธ์ในการจัดตั้งกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน พิจารณาได้ 3 ประการ

1) การเตรียมชุมชน สิ่งสำคัญที่สุดในการดำเนินงานของกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน คือ การเผยแพร่แนวคิดเพื่อให้ราษฎรแต่ละคนได้มีความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนเห็นความสำคัญและประโยชน์ที่แต่ละคนจะได้รับจากการดำเนินงานของกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน ทั้งนี้เพื่อว่าราษฎร โดยเฉพาะผู้ที่เป็สมาชิกจะได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนกิจการของกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน การเตรียมชุมชนเพื่อให้ราษฎรได้มีความรู้ความเข้าใจและให้ความร่วมมือร่วมใจในการสนับสนุนกิจการกองทุน อาจแบ่งได้ 2 ขั้นตอนคือ

(1) การสร้างความสนใจในเรื่องกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน ในขั้นตอนนี้ต้องการให้ราษฎรทั่วไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำของแต่ละหมู่บ้านเกิดความสนใจในเรื่องกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อจะได้ไปถ่ายทอดแนวคิดหรือชักชวนในราษฎรในหมู่บ้านมีความสนใจในเรื่องนี้ ซึ่งอาจทำได้โดยวิธีใดวิธีหนึ่งในหลายๆ วิธี ดังต่อไปนี้

- ให้คณะทำงานสนับสนุนการปฏิบัติงานพัฒนาชนบทระดับตำบล (คปต.) เป็นผู้ออกไปทำการชี้แจงในแต่ละตำบล/หมู่บ้าน

- การเผยแพร่แนวคิดทางวิทยุ โดยเน้นให้เห็นถึงประโยชน์ผู้ที่เป็สมาชิกจะได้รับการร่วมเป็นสมาชิก เพื่อจัดตั้งกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน

- ชี้แจงต่อที่ประชุมประจำเดือนของกำนันผู้ใหญ่บ้าน เพื่อให้เห็นว่าหากมีการจัดตั้งกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน ราษฎรและชุมชนจะได้รับประโยชน์อย่างมาก และให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านไปถ่ายทอดแนวคิดนี้ต่อไปยังราษฎรในแต่ละหมู่บ้านอีกทอดหนึ่ง

(2) ทำความเข้าใจในเรื่องการจัดตั้งและการดำเนินงานกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน เมื่อสร้างความสนใจในเรื่องนี้แก่ผู้นำชุมชนและราษฎร โดยทั่วไปแล้วคาดว่าจะเกิดความสนใจและประสงค์จะจัดตั้งกองทุนพัฒนาหมู่บ้านในชุมชนของตน ซึ่งเป็นหน้าที่ของทางอำเภอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะกรรมการกองทุนพัฒนาหมู่บ้านในระดับอำเภอ จะต้องออกมาชี้แจงให้เข้าใจขั้นตอนในการจัดตั้งและการดำเนินงานของกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน ให้มีความเข้าใจเป็นอย่างดี เพื่อจะได้จัดตั้งและดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ต่อไป ซึ่งในทางปฏิบัติคงจะมอบหมายให้ปลัดอำเภอรับผิดชอบตำบลและ คปต. เป็นผู้ออกมาเตรียมชุมชนหรือทำความเข้าใจในเรื่องนี้แก่ราษฎรในแต่ละหมู่บ้าน

2) การเปิดรับสมาชิก เมื่อราษฎรเข้าใจอย่างถ่องแท้และตกลงที่จะร่วมแรงร่วมใจจัดตั้งกองทุนพัฒนาหมู่บ้านแล้วก็จะมีการเปิดรับสมาชิก โดยให้ผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการในเรื่องนี้ไปพลางก่อน โดยการจัดทำใบสมัครและให้สมาชิกกรอกข้อความและลงลายชื่อไว้เป็นหลักฐาน และการเป็นสมาชิกถือหุ้นสามารถดำเนินการในรูปกองทุนพัฒนาหมู่บ้านอย่างมีประสิทธิภาพได้ความทั้งต้องทำความเข้าใจ และทำการตกลงกันในหมู่บ้าน ซึ่งสามารถอำนวยความสะดวกอย่างมาก มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

(1) จัดตั้งที่ปรึกษากองทุนพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานตลอดจนให้เกิดความต่อเนื่องของกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน จึงเห็นสมควรให้มีที่ปรึกษาของแต่ละกองทุน ซึ่งที่ปรึกษาดังกล่าวนี้ให้มีทั้งที่ปรึกษาภาครัฐและภาคเอกชน ดังนี้

- ที่ปรึกษากองทุนภาคเอกชน ที่ปรึกษาภาคเอกชนของกองทุนในระดับหมู่บ้านอาจพิจารณาแต่งตั้งบุคคลดังต่อไปนี้ คือ พระ ผู้ทรงคุณวุฒิ และบุคคลอื่นที่กรรมการกองทุนพัฒนาหมู่บ้านเห็นสมควร

- ที่ปรึกษากองทุนภาครัฐ ที่ปรึกษากองทุนภาครัฐอาจพิจารณาแต่งตั้งจากบุคคลดังต่อไปนี้ คือ ปลัดอำเภอผู้รับผิดชอบตำบล พัฒนาการ เกษตรตำบล สาธารณสุขตำบล ครู และผู้อื่นที่เห็นสมควรเช่น สหกรณ์อำเภอ สมุห์บัญชีอำเภอ เป็นต้น โดยให้องค์กรดังกล่าวข้างต้น มีหน้าที่ในการสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนพัฒนาหมู่บ้านอย่างเต็มที่

(2) เปิดกิจการร้านค้าของกองทุน หัวใจสำคัญในการดำเนินการในรูปกองทุนพัฒนาหมู่บ้านในระยะเริ่มแรก คือ การเปิดดำเนินกิจการร้านค้า ทั้งนี้เพราะว่านอกจากจะอำนวยความสะดวกและนำความประหยัดมาให้แก่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านแล้ว ยังทำให้กองทุนมีรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งได้จากผลกำไรในการดำเนินกิจการร้านค้ามาเป็นผลเฉลี่ยคืนให้แก่สมาชิกตลอดจนอาจนำรายได้บางส่วนไปเป็นทุนในการพัฒนาหมู่บ้านได้ด้วย

(3) ตั้งคณะกรรมการบริหารงานกองทุน เมื่อราษฎรในหมู่บ้านได้สมัครเป็นสมาชิกกองทุนพัฒนาหมู่บ้านแล้ว ให้ผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นประธานกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน โดยตำแหน่งเป็นผู้นัดประชุมสมาชิกทั้งหมดเพื่อดำเนินการเลือกตั้งกรรมการบริหารกองทุน โดยมีกรรมการระดับอำเภอหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นที่ปรึกษาในการดำเนินการเลือกตั้งคณะกรรมการ ผู้ที่จะเป็นกรรมการบริหารกองทุนนี้จะต้องเป็นสมาชิกที่ได้รับการคัดเลือกจากที่ประชุมโดยมีการเสนอชื่อ การรับรองและการออกเสียงลงคะแนนเพื่อเลือกผู้จัดการ ผู้ช่วยผู้จัดการ นายทะเบียน เทรย์ญิก และให้กรรมการที่ได้รับเลือกตั้งอยู่ในตำแหน่งคราวละ 1 ปี และปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทที่กำหนดไว้ในแต่ละหน้าที่ เมื่อเลือกตั้งแล้วให้นำเสนอประธานกองทุนของหมู่บ้านแต่งตั้งให้เป็นกรรมการต่อไป

กองทุนพัฒนาหมู่บ้านในระยะเริ่มแรกของแต่ละแห่งนั้น กำหนดให้มีการเปิดกิจการร้านค้าด้วยทุกแห่ง ทั้งนี้เพื่อความมั่นคงและต่อเนื่องของกองทุนและหากกิจการร้านค้าดำเนินไปได้ด้วยดี ก็จะขยายกิจการดำเนินงานของกองทุนออกไปอีกส่วนจะทำกิจการใดเพิ่มขึ้นนั้นให้อยู่ในดุลยพินิจของกรรมการบริหารกองทุนเป็นผู้พิจารณา ส่วนทุนในการดำเนินงานเพื่อขยายกิจการนั้น อาจขอรับการสนับสนุนจาก กพข. ในกรณีที่กองทุนได้ขยายกิจการดำเนินงานออกเป็นหลายๆ กิจการนั้น จะทำให้สมาชิกของกองทุนมีรายได้เพิ่มขึ้นแต่ทั้งนี้ก็ต้องขึ้นอยู่กับการบริหารกิจการเป็นสำคัญ และไม่ว่าจะมีกิจการมากน้อยเพียงไรก็ตามจะต้องมีระบบการบริหารการจัดการธุรกิจของแต่ละกองทุนอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ มีความคล่องตัวและมีระบบในการควบคุมกันเองโดยไม่ให้มีการรั่วไหลหรือเกิดความเสียหายขึ้นได้

(4) กำหนดระเบียบกองทุน ให้กรรมการบริหารกองทุนจัดทำระเบียบข้อบังคับของกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อเป็นกฎหรือข้อบังคับ กำหนดบทบาทและแนวทางปฏิบัติแก่สมาชิกและคณะกรรมการดำเนินงาน ระเบียบ ข้อบังคับดังกล่าวนี้ จะมีผลใช้ได้ก็ต่อเมื่อผ่านความเห็นชอบจากที่ประชุมของสมาชิกกองทุนพัฒนาหมู่บ้านของจังหวัดและระเบียบกองทุนพัฒนาชนบทแห่งชาติด้วย

(5) การรวบรวมหุ้น ให้ற்றுณิกเป็นผู้จัดทำบัญชีรับผิดชอบรวบรวมค่าหุ้นจากสมาชิกที่แสดงความจำนงไว้ พร้อมทั้งออกใบเสร็จรับเงินเพื่อเป็นหลักฐานให้ด้วยการรวบรวมเงินค่าหุ้น ระยะเวลาในการชำระค่าหุ้นอาจใช้เวลา 1-2 เดือน หรือตามที่กรรมการบริหารงานกองทุนเห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อเปิด โอกาสให้สมาชิกที่ขาดทุนทรัพย์ได้ขวนขวายหาเงินมาเป็นค่าหุ้นตามที่กำหนดได้

(6) การจัดหาสถานที่ดำเนินการ เมื่อรวบรวมค่าหุ้นได้เป็นจำนวนพอสมควรแล้วให้คณะกรรมการดำเนินการจัดหาสถานที่ทำการ (ตั้งเป็นร้านค้า) ซึ่งอาจเริ่มต้นจากสถานที่ดำเนินการชั่วคราวก่อน ซึ่งทำได้โดยการขอเช่าห้องหรืออาศัยได้หมู่บ้านของสมาชิกคนใดคนหนึ่ง เพื่อทำเป็นร้านค้าหรือสำนักงานชั่วคราวก็ได้ และเมื่อกองทุนได้พัฒนาเป็นปีกแผ่นมั่นคงแล้ว จึงอาจหาสถานที่ถาวรเพื่อดำเนินการของกองทุนต่อไป

(7) การซื้อสินค้า การซื้อสินค้าเข้าร้านเป็นภารกิจของกรรมการฝ่ายจัดซื้อสินค้า โดยให้ทำการสำรวจความต้องการของราษฎรในหมู่บ้าน ว่ามีความต้องการสินค้าประเภทใดบ้าง ตลอดจนปริมาณความต้องการหรืออัตราการบริโภคและอุปโภคสินค้าแต่ละชนิดอย่างไร ทั้งนี้เพื่อจะได้ไม่ต้องซื้อของเข้าร้านมากเกินไปในแต่ละครั้ง และก่อนซื้อสินค้าเพื่อนำมาขายในร้านของกองทุนนั้น ให้คณะกรรมการสอบราคาสินค้าจากร้านต่างๆ อย่างน้อย

3-5 ร้อยก่อนเป็นลายลักษณ์อักษร แล้วจึงเลือกซื้อสินค้าจากร้านที่ขายถูกที่สุดในสินค้าชนิดและขนาดเดียวกัน

(8) การตรวจรับสินค้า เมื่อซื้อสินค้าแล้ว ก่อนที่จะนำไปวางขายจะต้องผ่านการตรวจรับจากกรรมการตรวจรับสินค้าทุกครั้ง ทั้งนี้เพื่อความถูกต้องในด้านชนิด จำนวนและขนาดตลอดจนราคาสินค้าที่ซื้อมา

(9) การขาย หน้าที่ในการจำหน่ายสินค้าในแต่ละวันนั้นเป็นของกรรมการฝ่ายขาย โดยให้แบ่งกรรมการฝ่ายขายออกเป็นเวรๆ ละ 1-2 คน โดยจัดประมาณ 10-15 เวนหรือมากกว่านี้ตามความเหมาะสม เพื่อผลัดเปลี่ยนกันเข้ามาทำหน้าที่ขายสินค้าของร้านกองทุน และในการขายทุกครั้งจะต้องลงบัญชีลงไว้เป็นหลักฐานทันที ถ้าเงินขาดบัญชีก็ให้กรรมการขายแต่ละวันเป็นผู้รับผิดชอบ ราคาสินค้าแต่ละชนิดให้ผู้จัดการและกรรมการฝ่ายต่างๆ เป็นผู้กำหนดราคาตามความเหมาะสมและติตราคาให้สมาชิกทราบ โดยชัดเจน ส่วนราคานั้นไม่ควรกำหนดให้สูงกว่าร้านค้าทั่วไป ตามปกติแล้วควรกำหนดกำไรไว้เพียงร้อยละ 5-20 ของราคาสินค้า

10) การตรวจสอบรายวัน การตรวจสอบสินค้าที่เหลือในร้านรายวัน เป็นหัวใจและมีความสำคัญกว่าการดำเนินการขั้นอื่นๆ ทั้งหมด โดยกำหนดให้กรรมการฝ่ายตรวจสอบสินค้ารายวัน ทำการตรวจสอบสินค้าประมาณคนละ 20-40 รายการ โดยให้แต่ละคนถือบัญชีสินค้าที่ตนเองรับผิดชอบเพื่อตรวจสอบยอดการขายและตรวจสอบสินค้าที่เหลือ ตลอดจนตรวจรับเงินที่ขายได้ในแต่ละวันว่าถูกต้องหรือไม่ แล้วจึงนำเงินดังกล่าวมอบให้เหรัญญิกดำเนินการต่อไป

11) การเก็บรักษาเงิน ให้เหรัญญิกเป็นผู้เก็บรักษา โดยให้ทำบัญชีคุมเงิน 2 ชุด ชุดหนึ่งอยู่ที่ผู้จัดการ อีกชุดหนึ่งอยู่กับเหรัญญิกทั้งนี้เพื่อตรวจสอบรายรับ-รายจ่าย ให้ถูกต้องตรงกันได้ตลอดเวลา

1.6 ความเป็นมาของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ในการศึกษาความเป็นมาของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ คงต้องเริ่มต้นกันที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 (ชุดศักดิ์ กาศศักดิ์ 2546: 14 อ้างอิงมาจาก สมคิด เลิศไพฑูรย์ และคณะ 2544: 302) ในหมวดที่ 5 ว่าด้วยเรื่องนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

มาตรา 78 ที่กำหนดไว้ว่ารัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นเอง พัฒนาท้องถิ่นและระบบสาธาณูปโภค ตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น และมาตราที่ 83 ที่กำหนดไว้ว่า รัฐต้องดำเนินการให้มี การกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม

จาก คำว่ากระจายอำนาจการกระจายรายได้ในรัฐธรรมนูญทั้งสองมาตรานี้ รัฐบาลก็นำมากำหนดยุทธศาสตร์ ซึ่งนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร กล่าวว่า การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาความยากจนของชาติ (ธงชัย เจริญพานิชย์กุล และคณะ 2546: 10) และถ้าหากศึกษาถึงปรัชญาของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ก็จะพบว่า ได้มีการมุ่งเน้นให้คนในท้องถิ่นมีรายได้และการกำหนดนโยบายในลักษณะเช่นนี้ ก็เป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นได้พัฒนาประชาธิปไตยขั้นพื้นฐานไปในตัวด้วย

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่วันที่ 24 กรกฎาคม 2544 ด้วยเงินงบประมาณ 80,000 ล้านบาท สำหรับ 70,000 หมู่บ้านและชุมชนเมือง ในระหว่างการดำเนินงานก็มีการตรวจสอบและประเมินผลโดยฝ่ายต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสำนักงานพัฒนาชุมชนหรือโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ได้ส่งนิสิตนักศึกษาเข้าไปร่วมพัฒนา

ปัจจุบันการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ดำเนินการมาเป็นเวลากว่า 5 ปี คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และสมาชิกที่ได้พัฒนาระบบการบริหารจัดการ เพื่อให้การจัดตั้งกองทุนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

1. การกำหนดขั้นตอนในการดำเนินงาน
2. ผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ผ่านมา (ณ กรกฎาคม 2546)
3. รายงานผลการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.7 แนวคิดเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544 ได้ให้ความหมายของ

“กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง” ไว้ว่า หมายถึง กองทุนในระดับชาติ

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนหมู่บ้านอีกทั้งกองทุนเมือง ตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดให้เป็นหมู่บ้านตามระเบียบนี้

“หมู่บ้าน” หมายความว่า หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่

“ชุมชนเมือง” หมายความว่า ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา เทศบาลในเขตปกครองท้องถิ่นที่พิเศษและชุมชนอื่นตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.7.1 ความเป็นมาของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

เมื่อพูดถึงกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว เชื่อว่าหลายฝ่ายกำลังจับตามองว่าผลการดำเนินงานที่เน้นประชาชนเกิดส่วนร่วมในการบริหารจัดการนั้น จริงๆ แล้วได้ผลเป็นอย่างไร เนื่องจากกองทุนดังกล่าวเป็นแนวคิดใหม่ที่เพิ่งเริ่มใช้กัน ซึ่งเป็นนโยบายในการพัฒนาประเทศ เพื่อขจัดความยากจนให้หมดไป

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นกองทุนที่ได้เริ่มดำเนินการในปี พ.ศ.2544 โดยรัฐบาล พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร จัดตั้งเป็นกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริการของประชาชน นำไปสู่การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต โดยมีงบประมาณรวมทั้งหมด 80,000 ล้านบาท โดยมีแนวคิด ดังนี้

- 1) เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
- 2) ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชน ด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง
- 3) เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน
- 4) เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาชน สังคม
- 5) กระจายอำนาจในท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

1.7.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

- 1) สนับสนุนให้ประชาชนเข้าหาแหล่งทุนเพื่อประกอบอาชีพ
- 2) รัฐบาลสนับสนุนเงินทุนระดับหมู่บ้าน
- 3) มีการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านขึ้น 1 คณะ โดยไม่มีรูปแบบตายตัว ให้มาจากการเลือกตั้ง
- 4) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีหน้าที่
  - (1) ดูแลรักษาเงินทุนของหมู่บ้าน
  - (2) พิจารณาคำร้อง / โครงการขอกู้ยืมเงินทุนเพื่อการประกอบอาชีพ
  - (3) ติดตามชำระคืนเงินกู้ยืม
  - (4) ทำให้เงินทุนเกิดการกู้ยืมหมุนเวียน

1.7.3 วัตถุประสงค์กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิการที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขนาดในการจัดระบบ และบริหารจัดการการเงินทุนของตนเอง
- 2) ส่งเสริมกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ และการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 3) กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
- 4) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

1.7.4 แนวทางและขั้นตอนดำเนินงาน

- 1) งบประมาณกองทุน
  - (1) ขณะนี้รัฐบาลได้มอบเงินกองทุนหมู่บ้าน ให้หมู่บ้านและชุมชนเมืองทั่วประเทศทั้งหมดกว่า 8 หมื่นล้านบาท
  - (2) จัดตั้ง “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านระดับชาติ” โดยใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
  - (3) ภายหลังจากจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนฯ ระดับชาติแล้ว ได้กำหนดแนวทางให้เกิดการประชาสัมพันธ์และสนับสนุนโดยหน่วยงานหลายฝ่าย ให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ให้ถูกต้องและเข้มแข็ง แล้วเสนอคำร้อง/โครงการกู้ยืมได้เลย
  - (4) ธนาคารจะทำหน้าที่สำรองเงินทุนของหมู่บ้านให้เท่านั้น อำนาจเป็นของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เมื่อเข้มแข็งและมีความพร้อมก็พิจารณาคำร้อง/โครงการขอกู้ยืมเงินทุนได้เลย
- 2) จัดตั้งคณะกรรมการกองทุนระดับหมู่บ้าน
  - (1) จัดตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านระดับชาติขึ้น สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อทำหน้าที่หลัก 3 ประการ คือ
    - (1.1) กำหนดนโยบาย
    - (1.2) ผลักดันให้กองทุนเกิดประโยชน์ต่อประชาชนในหมู่บ้าน

(1.3) ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

(2) ให้ประชาชนและองค์กรประชาชนเป็นแกนนำในการจัดตั้ง โดยคำนึงถึงคนดีเป็นที่ยอมรับ เพื่อร่วมกันคิด ตรวจสอบและยืนยัน ด้วยความเข้มแข็งให้ประชาชนในหมู่บ้านยอมรับและศรัทธา

(3) ส่วนราชการให้คำแนะนำ และอำนวยความสะดวกในการจัดตั้ง

(4) มุ่งให้เกิดความเข้มแข็ง ถูกต้อง และเป็น “ยุทธศาสตร์พลังแผ่นดิน” โดยประชาชนเลือกกันเอง เพื่อเป็นทุนทางสังคม เป็นพลังขับเคลื่อนในการแก้ปัญหาหาเสพติด การพัฒนาอาชีพ การจัดกิจกรรมหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล และขยายการลงทุน

(5) ออกกฎหมายรองรับให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเป็นนิติบุคคลต่อไป

(6) ผลการจัดตั้งและความเข้มแข็งของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจะเป็นตัววัดความพร้อม และเมื่อคณะกรรมการมีความพร้อมแล้วจะพิจารณาคำขอของประชาชน และอนุมัติเงินกู้ยืมจากธนาคารได้เลย

3) ความเป็นธรรมและการตรวจสอบพิจารณา

(1) ให้ประชาชนและองค์กรเลือกกันเองและช่วยกันตรวจสอบ

(2) หน่วยงานที่ใกล้ชิดประชาชนรวมตัวกันช่วยชาวบ้าน

(3) ใช้พลังและประสบการณ์จากหลายๆ ฝ่ายเข้ามาช่วยกัน

4) กลไกและโครงสร้างในการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

(1) ระดับชาติ

ก. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (กทบ.) มีหน้าที่กำหนดนโยบายการจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และกำหนดแผนจัดหาเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเสนอต่อรัฐมนตรี กำหนดแผนงานและออกระเบียบข้อบังคับ ประกาศในการจัดตั้งและแนวทางการบริหารกองทุน ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหา และจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน

นอกจากนี้ ยังมีหน้าที่ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และการบริหารกองทุน แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงานเพื่อดำเนินตามระเบียบ ออกระเบียบคำสั่งและประกาศอื่นๆ เพื่อปฏิบัติตามระเบียบ รายงานผลดำเนินการ ปัญหาและอุปสรรครวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อย ปีละ 1 ครั้ง และปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ

หรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการหรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ข. สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (สทบ.) ในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการที่ปรึกษาและคณะกรรมการศึกษา รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน ประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชนได้รับทราบถึงการจัดตั้งนโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางการบริหารกองทุน

นอกจากนี้ ยังมีหน้าที่จัดให้มีหรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงการฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการและการจัดการกองทุน ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน ดำเนินหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่นๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการ ในส่วนบริหารกองทุน รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ และดำเนินการอื่นตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

ค. คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประกอบไปด้วย ผู้แทนกระทรวงต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง สถาบันการศึกษา ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และตัวแทนประชาชนเป็นตัวประกอบ มีหน้าที่กำหนดแผนปฏิบัติการบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามแนวทางให้หมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางพัฒนา สนับสนุนและพัฒนาศักยภาพ และขีดความสามารถของคณะกรรมการ สนับสนุนระดับจังหวัดในการทำหน้าที่ ให้การสนับสนุนด้านวิชาการและจัดการแก้อกองทุนอย่างมีประสิทธิภาพ

และยังมีหน้าที่บูรณาการแผนงาน โครงการ กิจกรรม และงบประมาณ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานกองทุน ปรับปรุงแก้ไขระเบียบของกองทุนตามแผนงาน โครงการของรัฐ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ใกล้เคียงกับกองทุน เพื่อเอื้ออำนวยให้กลุ่มหรือองค์กรในหมู่บ้าน สามารถรวมกองทุนอื่นได้ตามวัตถุประสงค์ แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อช่วยดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะอนุกรรมการ สนับสนุนและปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

(2) ระดับจังหวัด

มีคณะกรรมการติดตามและสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองระดับจังหวัด ประกอบด้วย ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในจังหวัด สถาบันทั้งของรัฐ และเอกชน ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และตัวแทนประชาชน ทำหน้าที่รับขึ้นทะเบียน กองทุนตามระเบียบและวิธีปฏิบัติตามที่คณะกรรมการกำหนด ให้เห็นผลการประเมินความพร้อม ของกองทุน ซึ่งผ่านการประเมินของคณะกรรมการกำหนด สนับสนุนให้เกิดการเตรียม ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของกองทุนในจังหวัดให้ เป็นไปตามระเบียบหรือวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนด เพื่อให้เกิดความโปร่งใส และบรรลุ เป้าหมายตามวัตถุประสงค์ ประสานความร่วมมือเพื่อสนับสนุนทางวิชาการ และบรรลุเป้าหมาย ตามวัตถุประสงค์ ประสานความร่วมมือเพื่อสนับสนุนวิชาการและการจัดการให้สอดคล้องกับ สภาพปัญหาและความต้องการของกองทุนในจังหวัด

นอกจากนี้ ยังมีหน้าที่จัดทำระบบข้อมูลเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูล เกี่ยวกับข้อมูลต่างๆ ในจังหวัด เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แก่ประชาชนและส่วนที่เกี่ยวข้องต่างๆ ทราบ รายงานผลการดำเนินงานกองทุนในจังหวัดให้คณะกรรมการทราบตามระเบียบหรือวิธี ปฏิบัติที่กำหนด แต่งตั้งคณะกรรมการทำงานเพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ สนับสนุนระดับจังหวัด และปฏิบัติหน้าที่ตามคณะกรรมการกำหนด รวมทั้งมีอำนาจแต่งตั้ง คณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมืองระดับอำเภอ

(3) ระดับอำเภอ

มีคณะกรรมการติดตามและสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ระดับอำเภอ ประกอบด้วย ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในอำเภอ/กิ่งอำเภอ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และตัวแทนประชาชน ทำหน้าที่ประเมินความพร้อม สนับสนุน การเตรียมพร้อมสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้านและชุมชนเมือง สนับสนุนและติดตามการดำเนิน กิจกรรมของกองทุน และปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดมอบหมาย

(4) ระดับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

มีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จำนวนไม่น้อยกว่า 9 คน แต่ไม่เกิน 15 คน ซึ่งมาจากการคัดเลือกกันเอง โดยสมาชิก จากบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และมีความรับผิดชอบที่จะบริหารจัดการกองทุน เป็นที่ยอมรับของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชน เมือง ควรคำนึงถึงจำนวนกรรมการชายและหญิง ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน มีหน้าที่บริหารจัดการ

กองทุน รวมทั้งตรวจสอบ กำกับดูแล จัดสรรผลประโยชน์ของเงินกองทุนเพื่อสอดคล้องและเกื้อกูลกับกองทุนอื่นๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้าน

นอกจากนี้ ยังมีหน้าที่ออกระเบียบข้อบังคับ หลักเกณฑ์หรือวิธีการ เกี่ยวกับการบริหารกองทุนที่ไม่ขัดแย้งกับระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด และต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก รับสมัครสมาชิกและจัดทำทะเบียนสมาชิกทั้งที่เป็นกลุ่มองค์กรชุมชน บัณฑิตบุคคลในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง สำรวจและจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ อุตสาหกรรมครัวเรือน และวิสาหกิจชุมชน ในเขตพื้นที่หมู่บ้านหรือชุมชนเมือง ตลอดจนสำรวจและจัดทำข้อมูลดังกล่าวของกองทุนอื่นๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง พิจารณาการให้กู้ตามระเบียบหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด ทำนิติกรรมสัญญาหรือสัญญาหรือดำเนินการกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับภาระผูกพันของกองทุน

รวมทั้งจัดหรือเรียกประชุมสมาชิกตามที่กำหนด หรือได้ตกลงกัน หรือตามที่สมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของสมาชิกทั้งหมดลงรายชื่อทำหนังสือร้องขอ และจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันตั้งแต่วันรับคำร้อง จัดทำบัญชีและส่งมอบเงินที่ได้รับจากการจัดสรร ดอกผล ผลตอบแทน หรือรายได้ที่เกิดขึ้นจากเงินที่ได้รับการจัดสรรจากคณะกรรมการคืนให้แก่กองทุนให้ครบเต็มจำนวนที่ได้รับอนุมัติให้เบิกจ่ายในกรณีที่คณะกรรมการมีหนังสือหรือคำสั่งเป็นที่สุด เนื่องจากคณะกรรมการกองทุนไม่ปฏิบัติตาม หรือบริหารจัดการกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับที่กองทุนกำหนด และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการกำหนดหรือมอบหมาย

5) ขั้นตอนตามแนวทางการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน

(1) การเตรียมกลไกในระดับจังหวัด

จัดตั้งคณะกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด และคณะกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด แต่งตั้งคณะกรรมการสนับสนุนคณะกรรมการ สนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ คณะทำงานเครือข่ายชุมชนระดับอำเภอ เพื่อทำหน้าที่ช่วยดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด โดยอาศัยอำนาจตามระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

(2) ประชาสัมพันธ์และเตรียมประชาชนและชุมชน

คณะกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อในจังหวัดและอำเภอ รวมทั้งการประชุมชี้แจงผู้นำหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เข้าใจเกี่ยวกับการจัดตั้งและการบริหารกองทุนหมู่บ้าน

(3) การจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

หมู่บ้านดำเนินการเปิดเวทีชาวบ้านเพื่อคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โดยระยะเริ่มแรกให้ผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่เรียกชาวบ้านเข้าร่วมเวทีคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน อย่างน้อย 9 คน ไม่เกิน 15 คน โดยมีคณะกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอเข้าร่วมสังเกตการณ์ พร้อมทำหน้าที่ให้คำแนะนำให้มีการเลือกสรรด้วยความโปร่งใส บริสุทธิ์ ยุติธรรม

(4) เตรียมกองทุน

เมื่อคัดเลือกได้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านแล้ว คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านต้องดำเนินการจัดทำเอกสาร เพื่อขอขึ้นทะเบียนกองทุนฯ ประกอบด้วย แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (กทบ.2) ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน บันทึกการประชุม การจัดเวทีชาวบ้านเพื่อคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนการประชุมสมาชิกกองทุนหรือชาวบ้าน เพื่อรับรองระเบียบกองทุนหมู่บ้าน บัญชีรายชื่อสมาชิกกองทุน เอกสารการแต่งตั้งคณะกรรมการกองทุนผู้ทำหน้าที่เบิกจ่ายจากธนาคาร พร้อมทั้งรวบรวมเงินจากสมาชิกในการออมเงินหรือลงหุ้นนำฝากธนาคาร

(5) การขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้าน

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ต้องจัดเตรียมเอกสารตามข้อ 4 ให้ครบถ้วน ถูกต้องตามหลักเกณฑ์และแนวทางที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด ยื่นขอขึ้นทะเบียน ณ ธนาคารสาขาที่ได้รับมอบหมายรับขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้าน

(6) การประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน

ธนาคารสาขารวบรวมเอกสารขึ้นทะเบียนของกองทุนหมู่บ้านส่งให้คณะกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ ทำหน้าที่ประเมินความพร้อมตามหลักเกณฑ์ตามที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด

(7) อุดหนุนเงินทุนให้กองทุนหมู่บ้าน

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ อนุมัติพร้อมแจ้งธนาคารออมสิน โอนเงินเข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้าน และแจ้งคณะกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด ดำเนินการแจ้งผลการอนุมัติแก่กองทุนหมู่บ้านเพื่อติดต่อธนาคาร และดำเนินการตามขั้นตอนการขอรับเงินอุดหนุน

กรณีหมู่บ้านที่ไม่ผ่านการประเมินความพร้อม คณะกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ แจ้งให้หมู่บ้านเตรียมความพร้อมตาม

หลักเกณฑ์ที่ต้องประเมิน รวมทั้งเตรียมความพร้อมด้านวิชาการ ภาคราชการ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน เมื่อมีความพร้อมแล้วจึงแจ้งให้คณะกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ ประเมินความพร้อมและดำเนินการตามขั้นตอนอื่นๆ ต่อไป

(8) ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินบทบาท (สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี 2544: 8)

ก. การตรวจสอบภายใน เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ผู้แทนกลุ่มองค์กร ผู้นำท้องถิ่น สมาชิกกองทุน ติดตามตรวจสอบในเรื่องการบริหารจัดการ การบัญชี และตรวจสอบสมาชิกผู้ยืม รวมทั้งกรรมการกองทุนฯ ต้องรายงานผลการติดตามตรวจสอบให้สมาชิกทราบทุกเดือน

ข. การตรวจสอบภายนอก เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด หรือคณะทำงานติดตามตรวจสอบในเรื่องการจัดองค์กร และแผนการดำเนินกิจการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ความโปร่งใสในการบริหารกองทุนหมู่บ้าน ปัญหาด้านวิชาการและการจัดการ

ค. การประเมินบทบาท เป็นหน้าที่ขององค์กรอิสระ ได้แก่ สถาบันการศึกษาหรือภาคเอกชน และหรือองค์กรพัฒนาชุมชน มีประเด็นในการประเมินบทบาทในองค์กรเอง การใช้เงินตามวัตถุประสงค์ การบริหารจัดการ การจัดองค์กรหมู่บ้าน การจัดทำบัญชี การกระจายของผู้ใช้ ประโยชน์จากกองทุนตามหลักเกณฑ์/เงื่อนไขผลการดำเนินการ ผลการวิเคราะห์และข้อเสนอแนะ

6) บทบาทของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

จากอำนาจ หน้าที่ ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่ถูกกำหนดตามระเบียบฯ แล้ว คณะกรรมการกองทุน ยังมีบทบาทและภารกิจในการปฏิบัติงานเพื่อให้กองทุนหมู่บ้านประสบความสำเร็จตามขั้นตอน ดังนี้

(1) จัดโครงสร้างคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โดยแต่งตั้ง และมอบหมายภารกิจหน้าที่ ตามตำแหน่งต่างๆ เช่น ประธาน รองประธาน เลขานุการ เภรัญญิก ฯลฯ ตามความเหมาะสม และความจำเป็นของกองทุนหมู่บ้าน

(2) จัดเตรียมเอกสารเพื่อขอทะเบียนกองทุน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านร่วมกันจัดทำแบบคำขอขึ้นทะเบียน และประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้าน (กทบ.2) สํารวจกลุ่มองค์กรชุมชนภายในหมู่บ้าน ร่างระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน และนำเสนอที่ประชุมชาวบ้าน พิจารณารับรองระเบียบและรับสมัครสมาชิกก่อน จึงนำร่างระเบียบบังคับเสนอให้สมาชิกรับรอง ระดมทุนจากสมาชิกพร้อมจัดทำเอกสารขอเปิดบัญชีกองทุนหมู่บ้านกับธนาคาร

(3) ยื่นขึ้นทะเบียน และประเมินความพร้อมจากคณะกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ

7) การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง จะต้องร่วมกันเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านชุมชนเมือง ตามขั้นตอนดังนี้

(1) สร้างจิตสำนึกและกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

ก. สร้างจิตสำนึกร่วมกันของประชาชนในการเป็นเจ้าของกองทุน ที่จะต้องร่วมกันบริหารจัดการโดยประชาชนเพื่อประชาชนของหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

ข. สร้างกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้ทราบนโยบาย กลไก แนวทางบริหารจัดการกองทุนของตนเอง

ค. สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการและบริหารจัดการกองทุน เริ่มจากร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมติดตาม ตรวจสอบ ร่วมรับผลประโยชน์ ตลอดจนร่วมสร้างกองทุนไปสู่ความยั่งยืนต่อไป

(2) เลือกสรรคนดีเป็นกรรมการกองทุน

จัดเวทีชาวบ้าน เพื่อคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนจำนวน 15 คน ตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ดังนี้

ก. องค์กรประชุมของเวทีชาวบ้าน คือ จำนวนสามในสี่ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดของหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

ข. ร่วมกันกำหนดวิธีการและดำเนินการเลือกตั้งกันเอง

ค. เลือกคณะกรรมการกองทุน ในช่วงระยะเวลาที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด เลือกคนดีมีประสพการณ์ อีกทั้งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ตามที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด

8) คุณสมบัติคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ประชาชนร่วมกันคัดเลือกคนดีและมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้ เป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเพื่อบริหารกองทุนของประชาชน

(1) เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหรือชุมชนไม่น้อยกว่า 2 ปี

(2) เป็นผู้มีอายุ 20 ปีบริบูรณ์

(3) เป็นผู้ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา รับผิดชอบและเสียสละ ไม่คิดการพันและยาเสพติด ไม่มีประวัติเสียเกี่ยวกับเรื่องการเงิน และยึดมั่นในระบบประชาธิปไตย

(4) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย หรือไร้ความสามารถ

- (5) ไม่เคยรับโทษจำคุก เว้นแต่โทษที่กระทำโดยประมาท
- (6) ไม่เคยต้องคดีพิพาทจนถึงที่สุด ว่าทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือไม่เคยกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน เว้นแต่ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินและความผิดฐานบุกรุก
- (7) ไม่เคยถูกไล่ออก หรือให้ออกจากราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ
- (8) ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง
- (9) ไม่เคยถูกให้ออกจากคณะกรรมการกองทุนด้วยมติของคณะกรรมการหรือมติของสมาชิก

9) หลักการจัดสรรเงิน

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีหลักการในการจัดสรรเงินให้แก่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนี้

- (1) ความพร้อม ความสนใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชน
- (2) ความพร้อมของคณะกรรมการกองทุน
- (3) ความพร้อมของระบบตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงาน
- (4) ความพร้อมในการบริหารจัดการที่สอดคล้อง และเกื้อกูลกัน ระหว่างกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กับ กองทุนอื่นๆ ที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้น หรือในหมู่บ้านหรือชุมชนเอง

10) การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

เมื่อจัดทำระเบียบข้อบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกองทุนแล้ว คณะกรรมการกองทุนและสมาชิกต้องร่วมกันดำเนินการตามกติกาที่วางไว้ เช่น

- (1) การรับสมาชิก
- (2) การระดมทุน
- (3) การจัดทำระบบบัญชี
- (4) การจัดระบบการตรวจสอบ
- (5) การมอบหมายภารกิจ ความรับผิดชอบให้คณะกรรมการ
- (6) อื่นๆ

11) จัดทำระเบียบข้อบังคับ

เมื่อดำเนินการเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนแล้ว คณะกรรมการกองทุนและประชาชนต้องร่วมกันจัดทำระเบียบข้อบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการบริหารกองทุน กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของตนเอง โดยมีแนวทางดังนี้

(1) เป็นไปตามที่ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ ได้กำหนด คือ

ก. วงเงินกู้ยืม รายหนึ่งไม่เกินสองหมื่นบาท หากเกินจะต้องไม่เกิน ห้าหมื่นบาท

ข. ระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ยืม ไม่เกินหนึ่งปี

(2) ประเด็นอื่นๆ คณะกรรมการกองทุน โดยความเห็นชอบของสมาชิก เป็นผู้กำหนด

12) การขอรับเงินจัดสรรจากรัฐบาล

เมื่อกองทุนได้ดำเนินการจัดตั้งกองทุนเรียบร้อยแล้ว สามารถขอรับ การจัดสรรเงินจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

(1) การขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

ก. จัดทำแบบขอขึ้นทะเบียน ตามแบบ กทบ.2 จากคณะอนุกรรมการ สันนิษฐานระดับอำเภอ

ข. ยื่นขอขึ้นทะเบียนกับธนาคารออมสิน หรือธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์เพื่อการเกษตร ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พร้อม เอกสารที่เกี่ยวข้อง คือ ระเบียบข้อบังคับของกองทุน บัญชีกับธนาคาร

(2) การประเมินความพร้อมของกองทุน

เมื่อกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง ได้ยื่นขึ้นทะเบียนต่อธนาคารแล้ว คณะกรรมการสันนิษฐานระดับอำเภอ ร่วมกับกองทุนหมู่บ้านจะต้องประเมินความพร้อมในเรื่อง ต่างๆ ดังนี้

ก. การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน

ข. คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน

ค. ความรู้ ประสบการณ์ และความมั่นใจในการบริหารจัดการกองทุน

ง. ระเบียบ ข้อบังคับ ในการดำเนินงานกองทุน

ข. การมีส่วนร่วมของชาวบ้านหรือสมาชิกในการจัดการกองทุน

ฉ. การเปิดบัญชีเงินฝากของบัญชี

13) *วิธีการเตรียมความพร้อม*

คณะกรรมการกองทุนดำเนินการเพื่อให้เกิดความพร้อมด้วยวิธีดังนี้

(1) สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในหมู่บ้านหรือชุมชนโดยการใช้เครือข่ายกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองอื่น ผ่านการประเมินความพร้อมแล้ว เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

(2) การสนับสนุนความรู้ด้านวิชาการและการจัดการ แก่คณะกรรมการกองทุน และ สมาชิกจากอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดและอำเภอ

เมื่อมีความพร้อมแล้ว คณะกรรมการกองทุนแจ้งคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอเพื่อมาติดตามตรวจสอบ และรายงานคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด หลังจากนั้นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนแห่งชาติ จะโอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านเมื่อได้รับรายงานจากคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดแล้ว

(3) *การรับเงินจัดสรร*

เมื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ อนุมัติเงินจัดสรรตามผลการประเมินความพร้อมแล้ว จะแจ้งให้กองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองทราบ เมื่อกองทุนได้รับแล้วให้ติดต่อธนาคาร เพื่อทำหลักฐานการรับเงินจัดสรร โดยมีเอกสาร ดังต่อไปนี้

ก. สมุดบัญชีเงินฝากของกองทุน

ข. มติที่ประชุม ซึ่งเห็นชอบและมอบหมายให้คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้มีอำนาจในการทำนิติกรรมสัญญากับธนาคาร ไปแสดงต่อธนาคาร และมติดังกล่าวต้องให้ประธานกองทุนลงนามกำกับ และรับรองสำเนาครบทุกหน้า

ค. บัตรประจำตัวประชาชนของคณะกรรมการกองทุน

14) *ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการดำเนินงาน*

(1) เป็นการช่วยเหลือเพื่อให้ชาวบ้าน ได้ช่วยตนเอง มีการเรียนรู้ร่วมกัน และมีจิตสำนึกร่วมในการเป็นเจ้าของกองทุน

(2) เกิดการหมุนเวียน การกู้ยืมเงินกองทุนในระดับหมู่บ้าน

(3) เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจ โดยถึงมือประชาชนโดยตรง

(4) เกิดกำลังซื้อในหมู่บ้าน

(5) ช่วยแก้ปัญหาหนี้นอกระบบ

1.7.5 แผนและผลการดำเนินงาน

กำหนดแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายกองทุนหมู่บ้านออกเป็น 3 ระยะ

ระยะที่ 1 (ปี 2544) การจัดตั้งกองทุน เป็นระยะของการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ มีการจัดทำระเบียบ เงื่อนไข คู่มือการปฏิบัติงาน การประชาสัมพันธ์และการสร้างจิตสำนึก การเตรียมกลไกพระราชรัฐ ฯลฯ เพื่อเตรียมความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระยะที่ 2 (ปี 2544-2545) การเพิ่มประสิทธิภาพ เป็นระยะมุ่งเน้น เพื่อก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ การสร้างองค์ความรู้ให้กับคณะกรรมการกองทุน และสมาชิกกองทุน เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการกองทุนอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยกลไกและโครงการต่างๆ

ระยะที่ 3 (ปี 2546-2547) การสร้างความเข้มแข็ง เป็นระยะของการสร้างความเข้มแข็งของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยการจัดกระบวนการและเครือข่ายการเรียนรู้ การสร้างกองทุนที่ยั่งยืน (การขยายเงินกองทุน การสร้างเครือข่าย และการเชื่อมโยงทุนกับสถาบันการเงิน) ตลอดจนการเชื่อมโยงประสานนโยบายอื่นๆ

ผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

(1) การจัดตั้งกองทุนคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ไปขอขึ้นทะเบียนเพื่อดำเนินการจัดตั้งเป็นกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว จำนวนทั้งสิ้น 75,589 กองทุน คิดเป็นร้อยละ 98.73 ของหมู่บ้านและชุมชนเป้าหมาย (75,547 กองทุน) โดยแยกเป็นกองทุนหมู่บ้าน 71,470 กองทุน คิดเป็นร้อยละ 99.95 และกองทุนชุมชนเมือง จำนวน 3,119 กองทุน คิดเป็นร้อยละ 77.20

ตารางที่ 2.1 แสดงการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

	หน่วย : หมู่บ้านและชุมชนเมือง			
	เป้าหมาย	การจัดตั้ง	ร้อยละ	คงเหลือ
1. หมู่บ้าน	71,507	71,470	99.95	37
2. ชุมชนเมือง	4,040	3,117	77.20	921
- เทศบาล	2,568	2,507	97.62	61
- กทม.	1,472	612	41.58	860
รวม	75,547	74,589	98.73	958

(2) การเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ และการจัดชั้นกองทุน โดยกำหนดที่จะนำข้อมูลจากพัฒนาชุมชน และโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุน

หมู่บ้านและชุมชนเมือง (โครงการบัณฑิตกองทุน) และข้อมูลจากสถาบันการเงิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ธนาคารออมสิน โดยมีกรอบการดำเนินงาน ดังนี้

- ก. จำนวนกลุ่มเป้าหมาย 74,286 กองทุน
- ข. ดัชนีชี้วัดในการจัดขึ้น
  - ก) การได้มา โครงสร้าง และกลุ่มเป้าหมายในการรับผิดชอบ
  - ข) การบริหารจัดการ
  - ค) การมีส่วนร่วม และจำนวนเครือข่ายกองทุนและผลการดำเนินงาน
  - ง) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล หรือการตรวจสอบ
- ค. ประเภทการจัดชั้นและกิจกรรมการส่งเสริมหรือพัฒนาปรับปรุง

ตารางที่ 2.2 แสดงประเภทการจัดชั้นและกิจกรรมการส่งเสริมหรือพัฒนาปรับปรุง

ประเภทการจัดชั้น	กิจกรรมส่งเสริมหรือพัฒนาปรับปรุง
1. กองทุนที่มีมาตรฐานระดับที่ 1 (AAA)	<ul style="list-style-type: none"> - การเพิ่มทุนตามขนาดหรือจำนวนประชากรของหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง - การสนับสนุน และ เพิ่มศักยภาพให้เข้มแข็งและยั่งยืน - มุ่งสู่ธุรกิจชุมชน
2. กองทุนที่มีมาตรฐานระดับที่ 2 (AA)	<ul style="list-style-type: none"> - การส่งเสริมให้มีการสร้างและจัดสวัสดิการ เพื่อการแบ่งปันหรือเกื้อกูลกันของคนในชุมชน - เปิด โอกาสให้สร้างและพัฒนาตนเองเพื่อเตรียมความพร้อม สำหรับการประเมินผลและยกระดับ หรือมาตรฐานกองทุน
3. กองทุนที่มีมาตรฐานระดับที่ 3 (A)	<ul style="list-style-type: none"> - ให้การสนับสนุนช่วยเหลือตามความจำเป็นหรือความต้องการของกองทุน - เน้นปรัชญาชุมชน และเศรษฐกิจชุมชน - ส่งเสริมให้คณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ/จังหวัด/เครือข่าย ให้การเกื้อกูลและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพในลักษณะของพอลูก ที่ช่วยน้อง หรือเพื่อนช่วยเพื่อน - ให้การสนับสนุนและส่งเสริมกลไกของ สทบ. (เครือข่ายประชารัฐบัณฑิต กองทุนนักรบเมืองท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน ฯลฯ) ที่มีอยู่ให้มีส่วนเกื้อกูลและผลักดันในการสร้างและพัฒนาความพร้อมของกองทุนตามศักยภาพและความพร้อมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน โดยกองทุนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้

ง. สรุปผลการจัดชั้น

ตารางที่ 2.3 แสดงสรุปผลการจัดชั้นกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ที่	ภาค	เป้าหมาย			ผลการจัดชั้น						ร้อยละ ของ เป้าหมาย	
		หมู่บ้าน น	ชุมชน น	รวม	AAA	ร้อยละ ละ	AA	ร้อยละ ละ	A	ร้อยละ ละ		รวม
1	ตะวันตก	5,443	288	5,731	2,515	44.2	3,062	53.8	108	1.0	5,685	99.20
2	ตะวันออก	5,177	279	5,456	2,255	4	3,000	6	132	9	5,387	98.74
3	ใต้	8,336	393	8,729	2,951	41.8	5,462	55.6	280	2.4	8,693	99.59
4	ตะวันออกเฉียงเหนือ	31,403	706	32,109	10,300	6	20,880	9	747	5	31,947	99.48
5	อ	15,457	489	15,946	7	33.9	9	62.8	417	3.2	15,946	93.68
7	เหนือ	5,691	413	6,104	4,570	5	9,952	3	204	2	14,930	92.15
	กลาง			6,104	1,347	32.2	4,074	65.3		2.3	9	
				6,104		7		9		4	5,625	
						30.5		66.6		2.7		
						9		2		9		
						23.9		72.4		3.6		
						5		3		3		
	รวม	71,507	2,568	74,075	23,940	33.1	46,430	64.2	1,880	2.6	72,270	97.57
				5	5	3	9	6	8	1	2	

จ. การบริหารองค์การในรูปแบบคณะกรรมการ

การบริหารองค์การในรูปแบบคณะกรรมการ หมายถึง กลุ่มคนที่เข้ามารวมกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อพิจารณาปัญหาต่างๆ ภายในองค์กร คณะกรรมการอาจเกิดขึ้นในลักษณะเป็นทางการ หรือไม่เป็นทางการก็ได้ แต่ในทางปฏิบัติ คณะกรรมการที่ตั้งขึ้นมักเป็นการจัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการ เพื่อรวมเอาบุคคลจากฝ่ายต่างๆ มาช่วยกันพิจารณาและแก้ไขปัญหาเฉพาะอย่าง ดังนั้น คณะกรรมการอาจตั้งขึ้นได้หลายรูปแบบตามวัตถุประสงค์ต่างๆ ของการที่จะใช้คณะกรรมการดังกล่าว เหตุผลสำคัญในการจัดตั้งคณะกรรมการ (ธงชัย สันติวงษ์ 2537:97,200) คือ

- ก) เพื่อให้มีการตัดสินใจที่ดี โดยอาศัยความคิดเห็นของกลุ่ม
- ข) เพื่อประโยชน์ในการประสานงาน
- ค) เพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานเข้ากันได้ดี
- ง) เพื่อประโยชน์สำหรับฝึกฝนตัวบุคคล

ถึงแม้ว่า การปฏิบัติงานรูปแบบคณะกรรมการจะเป็นสิ่งที่ดี แต่ก็มีข้อจำกัดบางอย่าง คือ เสียค่าใช้จ่ายสูง การปฏิบัติงานล่าช้า มีข้อยุติในลักษณะประนีประนอม และไม่สามารถเจรจาความรับผิดชอบได้ แต่วิธีการหรือปัจจัยสำคัญที่ทำให้คณะกรรมการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ

1. จะต้องมีกำหนดวัตถุประสงค์ของคณะกรรมการ (Committee Objective) การที่จะให้คณะกรรมการปฏิบัติงานอย่างดีที่สุดนั้น จะต้องกำหนดวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการแต่ละชุดให้ชัดเจน กำหนดเวลาที่จะต้องปฏิบัติงาน (Membership Committee) การคัดเลือกบุคคลที่มีความสามารถและเหมาะสม มีประสบการณ์และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และข้อสำคัญต้องมีสมาชิกที่มีขนาดที่เหมาะสม เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการทำงานซ้ำ

2. ต้องมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ ระเบียบของคณะกรรมการและวิธีการประชุม (Agenda for Committee Meeting) การทำงานในรูปแบบของคณะกรรมการทุกคนต้องเข้าใจบทบาทหน้าที่และระเบียบของกลุ่ม โดยเฉพาะจะต้องมีการประชุมสม่ำเสมอ เลขานุการคณะกรรมการจะต้องเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการประสานการประชุม

3. ต้องมีการคัดเลือกประธานที่เหมาะสม มีความสามารถในการวางแผนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ และไม่นำเรื่องส่วนตัวมาปะปนกับงาน มีความสามารถในการเจรจาและมีประสบการณ์

4. มีข้อมูลการดำเนินงานที่ชัดเจน คณะกรรมการจะปฏิบัติงานได้ผลดี จะต้องรับทราบข้อมูลที่ถูกต้องและแท้จริง และเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตน

5. ต้องมีการติดตามการทำงานอยู่เสมอ โดยเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร และให้สมาชิกทุกคนรับทราบผลการปฏิบัติงาน เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานเป็นระยะๆ

2. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุรทิน ต่อศักดิ์ และคณะ (อ้างใน วิชัย จันทรอยู่จริง 2547) ได้ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการนำโครงการกองทุนและการบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้าน ไปปฏิบัติกรณีศึกษาขององค์การส่วนตำบลบ้านป่า อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี

ผลการศึกษาจากแบบสอบถาม พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับกฎระเบียบข้อบังคับที่ยู้งยากซับซ้อนและต้องใช้เวลาเพราะเป็นเรื่องใหม่ ประชาชนเห็นด้วยกับการเข้าเป็นสมาชิกที่ต้องการค้ำประกันเพื่อป้องกันหนี้สูญ ประชาชนเห็นด้วยกับเรื่องดอกเบี้ยร้อยละ 12 ต่อปี ประชาชนเห็นด้วยกับเรื่องติดตามของคณะกรรมการกองทุนและส่วนกลาง ประชาชน

เห็นด้วยที่คณะกรรมการกองทุนจะเป็นบุคคลที่มีความรู้และเป็นผู้นำท้องถิ่น และจำนวนเงินที่อนุมัติให้กู้เป็นจำนวนที่น้อย และระยะเวลาคืนเงินต้นน้อยเกินไป

ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์ทางลึกพบว่า คณะกรรมการกองทุนได้มีความคิดเห็นตรงกันว่า จะต้องมีการประชาสัมพันธ์ในเรื่องโครงการกองทุนหมู่บ้านให้มากกว่านี้เพราะที่ผ่านมาประชาชนยังสับสนในโครงการนี้อยู่ว่าเขาจะได้ผลประโยชน์อะไรบ้าง และจะต้องมีการควบคุมโครงการระดับอำเภออย่างใกล้ชิด เพราะเป็นเรื่องใหม่สำหรับประชาชน อนึ่งคณะกรรมการกองทุนยังได้ให้ความคิดเห็นว่า คนที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกนั้น จะต้องมีการเงินอยู่อย่างมีแบบแผน เช่น โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งตำบล ที่รัฐบาลสนับสนุนอยู่ในปัจจุบันนี้

สำหรับประชาชนที่เข้ามาเป็นสมาชิก ได้แสดงความชื่นชมต่อโครงการนี้ ที่รัฐบาลได้ให้โอกาสกับประชาชนที่มีรายได้น้อยและต้องการอาชีพเสริม หรือขอความช่วยเหลือในการสอนอาชีพเพิ่มเติม แต่สมาชิกกองทุนส่วนมาก ยังมีข้อโต้แย้งว่า วงเงินสองหมื่นบาทยังค่อนข้างจะน้อย และช่วงเวลาราชการคืนสั้นเกินไป บางอาชีพนั้นต้องใช้เวลาในการคืนทุนนานมาก

จากความเห็นของผู้ที่ไม่ใช่สมาชิกกองทุน ได้ให้ความเห็นต่อผู้บริหารกองทุนว่าการประชาสัมพันธ์ของโครงการกองทุนหมู่บ้านนี้ ค่อนข้างน้อยและกระชั้นชิดไปหน่อย ซึ่งทำให้ประชาชนส่วนมากไม่ค่อยทราบเกี่ยวกับโครงการนี้มากนัก

ระเบียบวิธีการเข้าเป็นสมาชิกโครงการกองทุนหมู่บ้าน มีขั้นตอนยุ่งยากซับซ้อนมากเกินไปประชาชนจะทำความเข้าใจในระยะเวลาอันสั้น

มีประชาชนบางกลุ่มที่เข้าเป็นสมาชิกซึ่งมีฐานะอยู่แล้ว ไม่ต้องการมีภาระหนี้สินเพิ่มจึงเปิดโอกาสให้กับประชาชนผู้ด้อยโอกาสมากกว่า

ข้อเสนอแนะ

(1) ทุกระเบียบในการเข้าเป็นสมาชิกกองทุนไม่ควรยุ่งยากซับซ้อน และง่ายต่อการทำความเข้าใจ

(2) จำนวนเงินในการกู้ ควรเพิ่มมากกว่าสองหมื่นบาท แล้วแต่โครงการที่นำเสนอมา แต่ก็ไม่ควรเกินภาวะเศรษฐกิจในตำบลบ้านป่าเอง

(3) ระยะเวลาคืนทุน อาจจะต้องมากกว่า 1 ปี เพราะว่าบางโครงการต้องใช้เวลาในการคืนทุนมากกว่า 1 ปี เช่น การกู้ยืมเงินไปเลี้ยง ไก่ เป็ด กว่าจะได้ไข่ก็ต้องใช้เวลาในการคืนทุนมากกว่า 1 ปี

อ้อยทิพย์ พูนนาค และคณะ (อ้างใน วิชัย จันทร์อยู่จริง 2547) ได้ศึกษาการประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผลการศึกษาวิจัยพบว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีความรู้เข้าใจบริหารกองทุนสูง และส่วนใหญ่จะมีภาวะผู้นำสูง เนื่องจาก

ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายโครงการมาตั้งแต่การเลือกตั้งและเป็นผู้นำนโยบายไปปฏิบัติด้วยตนเอง คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มาจากการคัดเลือกจากประชาชนในหมู่บ้าน จึงถือว่าประชาชนมีส่วนร่วมบริหารงานตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งก็หมายถึงการมีความโปร่งใสในการบริหารงานของคณะกรรมการกองทุนด้วย อีกทั้งกองทุนหมู่บ้านได้รับการผลักดันสนับสนุนจากภาครัฐอย่างใกล้ชิด เนื่องจากเป็นนโยบายสำคัญเร่งด่วนของรัฐบาล จึงมีผลทำให้การบริหารสำเร็จในระยะต้นปีแรก

ปัญหาในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาในการทำงานร่วมกันในเรื่องของความเข้าใจ ประสบการณ์ ความรับผิดชอบ ความโปร่งใส ในการส่วนร่วมการบริหารงานของคณะกรรมการกองทุน และการเคารพกติกาหรือระเบียบวินัยของคณะกรรมการและสมาชิกกองทุนบางส่วน หลักเกณฑ์ในการอนุมัติเงินกู้ไม่สามารถเอื้ออำนวยให้สมาชิกอย่างเต็มที่ เช่น น้อยเกินไปสำหรับการลงทุนประกอบอาชีพ ระยะเงินคืน 1 ปี สิ้นเกินไป เป็นต้น

ผลการวิจัย คณะผู้วิจัยเห็นว่า โครงการกองทุนหมู่บ้านเป็นโครงการที่ดี ประสบผลสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ทั้งส่วนของคณะกรรมการกองทุนและสามารถเอื้อประโยชน์แก่สมาชิกกองทุน ให้ได้รับความพึงพอใจในระยะแรกของการดำเนินการ ดังนั้น จึงควรมีการดำเนินโครงการต่อไป และจะต้องมีการส่งเสริมสนับสนุนให้การดำเนินการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น โดยส่งเสริมให้มีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมพัฒนาสร้างจิตสำนึกหรือวัฒนธรรมทางสังคมในการทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ดิเรก สารพันธ์ (อ้างใน วิชัย จันทร์อยู่จริง 2547) ประเมินผล “การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ในเขตพื้นที่ตำบลหินโงก อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา” พบว่า ผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในภาพรวม มีผลงานปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก จำนวน 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการกองทุน ด้านการออกระเบียบข้อบังคับ ด้านการรับสมาชิกและจัดทำทะเบียนสมาชิก ด้านการสำรวจและจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ด้านการพิจารณาให้กู้ตามระเบียบหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด ด้านการจัดประชุมหรือเรียกประชุมหรือเรียกประชุมสมาชิก ด้านการปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด ส่วนด้านการทำนิติกรรมสัญญาหรือการดำเนินการกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการผูกพันของกองทุนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความพึงพอใจของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านต่อการปฏิบัติของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน พบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีความพึงพอใจมาก

ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 2 (อ้างใน จุลทศศักดิ์ จิตเจริญ 2548) ได้ศึกษาการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่ ศพข. เขต 2 จำนวน 4,227 กองทุน โดยแยกการศึกษาออกเป็น 3 ด้าน

1. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนและสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน
2. ด้านการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
3. ด้านการสนับสนุนขององค์กรภายนอก

พบว่า ความสัมพันธ์ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกองทุน ที่ทำให้กองทุนทั้ง 3 กลุ่ม มีผลต่อการดำเนินงาน ประสบความสำเร็จ แตกต่างกันมี 2 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนและสมาชิกของกองทุน และด้านการสนับสนุนจากองค์กรภายนอก ทั้งนี้ในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ยังเป็นสิ่งสำคัญต่อการดำเนินงานที่ทำให้กองทุนหมู่บ้าน มีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

ชื่น ศรีสวัสดิ์ และเกริกไกร แก้วล้วน (2544) ได้ดำเนินการประเมินผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดอุบลราชธานี ผลการประเมินพบว่า การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน ได้ดำเนินการไปตามระเบียบสำนักรัฐมนตรี ว่าด้วยการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทุกขั้นตอน และดำเนินไปอย่างรวดเร็ว แต่การดำเนินงานเป็นไปด้วยความรีบร้อนก่อให้เกิดปัญหา ด้านความรู้ ความเข้าใจ และความสามารภในการบริหารจัดการของชุมชน

พุทธิมาลย์ เชียรพิมาย (อ้างใน วิชัย จันทร์อยู่จริง 2547) ได้ศึกษาการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน โดยรวมและเป็นรายด้าน 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก โดยมีด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดและรองลงมา คือ ด้านการติดตามผลการดำเนินการ ด้านการบริหารจัดการ และด้านประชาสัมพันธ์ ด้านความรู้ความสามารถของคณะกรรมการ และด้านการสนับสนุนจากองค์กรภายนอก ส่วนอีก 3 ด้าน มีการดำเนินการที่อยู่ระดับปานกลาง คือ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกกองทุน ด้านกระบวนการเสริมสร้างการเรียนรู้ และด้านการเสริมสร้างเครือข่ายกองทุน และต้องการปรับปรุงการปฏิบัติงานในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านด้านการสนับสนุนจากองค์กรภายนอก

มณีวรรณ ศรีประภาพงศ์ และคณะ (อ้างใน จุลทศศักดิ์ จิตเจริญ 2548) ศึกษาเปรียบเทียบผลการดำเนินโครงการแก้ปัญหาค่าความยากจนและกองทุนหมู่บ้าน ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการของคณะกรรมการฯ มีวิธีการดำเนินงานส่วนใหญ่คล้ายกัน โดยใช้ประสบการณ์บริหารโครงการแก้ไขปัญหาค่าความยากจนเป็นแนวทางในการดำเนินงาน แตกต่างในเรื่องรายละเอียดบางด้าน เช่น การเตรียมชุมชน โครงการกองทุนหมู่บ้านจะทำการประชุมชี้แจงโครงการในภาพรวม ส่วนโครงการแก้ปัญหาค่าความยากจนจะดำเนินการเตรียมชุมชนโดยประชุมและฝึกอบรมด้านกลุ่มเป้าหมาย ตามเป้าหมายโครงการแก้ปัญหาค่าความยากจน กำหนดกลุ่มเป้าหมายชัดเจน คือ

ครอบครัวที่มีรายได้ตามเกณฑ์ จปฐ. น้อยกว่า 15,000 บาท/คน/ปี แต่กองทุนหมู่บ้านกำหนดเพียงสมาชิกกองทุนก็สามารถกู้เงินได้

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา กรมการพัฒนาชุมชน (อ้างใน จุลทศศักดิ์ จิตเจริญ 2548) ศึกษา “การประเมินสถานการณ์กองทุนหมู่บ้าน” จากพื้นที่ 115 กองทุนทั่วประเทศ โดยรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกผู้กู้เงินกองทุนจำนวน 690 ราย กรรมการบริหารกองทุน 230 ราย และประชาชนทั่วไป 230 ราย ในส่วนของความคิดเห็นต่อการบริหารงานของคณะกรรมการกองทุนในภาพรวม พบว่า กรรมการเอาใจใส่และมีบทบาทดีมาก ร้อยละ 94.7 แจ้งว่ามีการประชุมคณะกรรมการหมู่บ้านเฉลี่ย 3 ครั้ง กรรมการร้อยละ 85.9 ให้ข้อมูลว่าเข้าร่วมประชุมสมาชิกด้วยทุกครั้ง กรรมการร้อยละ 54.8 บอกว่า มีการดำเนินการชี้แจงการใช้จ่ายดอกเบี้ย ส่วนใหญ่จะแบ่งสัดส่วนเพื่อเป็นสวัสดิการหลายเรื่อง เช่น สาธารณประโยชน์ ทนสงเคราะห์คนชรา คนยากจน คนพิการ และผู้มีรายได้น้อย ค่าตอบแทนกรรมการ ทนการศึกษา เงินปันผลและเฉลี่ยคืน ทนสมทบกองทุนหมู่บ้าน สวัสดิการค่ารักษาพยาบาลและสวัสดิการฌาปนกิจสงเคราะห์

โสภี พินิจงาม (อ้างใน วิชัย จันทรอยู่จริง 2547) ศึกษาการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน โรงเลื่อย หมู่ที่ 6 ตำบลละหานทราย อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยใช้แบบประเมิน CIPP Model ผลการประเมินพบว่า มีกองทุนหมุนเวียนเพียงพอต่อการพัฒนาอาชีพสร้างงาน รายได้ หรือสวัสดิภาพของสมาชิก ความสามารถการบริหารกองทุนในระดับดี นอกจากนี้ยังมีปัจจัยด้านบวกที่ส่งเสริมการดำเนินงานบรรลุ ได้แก่ การมีส่วนร่วม มีคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ อย่างไรก็ตามก็มีปัจจัยด้านลบ ได้แก่ สมาชิกกู้เงินไปใช้ไม่เหมาะสมหรือผิดวัตถุประสงค์

พิระ กันหาริน และคณะ (อ้างใน วิชัย จันทรอยู่จริง 2547) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษา อำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่า

จุดแข็ง

1. เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ง่ายและสะดวก
2. ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานกองทุน
3. ส่งเสริมสตรีให้มีส่วนร่วมในการบริหารงานกองทุน
4. คณะกรรมการมีความรับผิดชอบและโปร่งใส
5. การอนุมัติเงินกู้เป็นไปตามระเบียบ
6. ผู้กู้มีรายได้เพิ่มขึ้น
7. เป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ ลดการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่เมือง

จุดอ่อน

1. ฤดูกาลมีผลต่อรายได้ของผู้ประกอบการ
2. ผู้กู้ขาดทักษะในการประกอบอาชีพ
3. เงินกู้ส่วนใหญ่ไม่เพียงพอ
4. การพิจารณาส่วนใหญ่ไม่เพียงพอ
5. ขาดการติดตามประเมินผล
6. ผู้กู้ส่วนใหญ่นำไปลงทุนในกิจการที่ให้ผลระยะยาว
7. ระยะเวลาส่งคืนสั้นเกินไป

ข้อเสนอแนะ

1. เงินที่จัดสรรให้กองทุนแต่ละหมู่บ้านไม่ควรมีจำนวนเท่ากัน ควรพิจารณาจากจำนวนประชากรในพื้นที่และรายได้ต่อคนมาประกอบ

2. ระยะเวลาควรขยายในการส่งคืน

3. หน่วยงานด้านการพัฒนา ได้แก่ สำนักงานเกษตร สาธารณสุขและองค์กรเอกชนต่างๆ ควรเข้ามามีบทบาทสนับสนุนให้มากกว่านี้

4. เงินกู้ไม่ควรระบุให้นำไปประกอบอาชีพ ควรสามารถนำไปใช้จ่ายในครอบครัวได้ อ้อยทิพย์ เกตุจอม และคณะ (2545) ได้ศึกษาการติดตามการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้าน 5 หมู่บ้านในจังหวัดนครราชสีมา การวิจัยครั้งนี้ได้เลือกหมู่บ้านเป้าหมาย 5 หมู่บ้าน ดังนี้

ประเภท ก หมู่บ้านมีความพร้อมสูง

ประเภท ข หมู่บ้านมีความพร้อมปานกลาง แต่มีประสบการณ์รวมกลุ่มทำธุรกรรมการเงิน

ประเภท ค หมู่บ้านที่ไม่มีประสบการณ์ด้านการรวมกลุ่มแต่สังคมมีความสามัคคี

ผลการวิจัยพบว่า ทุกหมู่บ้านเป็นหมู่บ้านเก่าแก่อายุระหว่าง 100-200 ปี ผู้คนมีความสัมพันธ์ตามระบบเครือญาติ เป็นชุมชนเกษตรกรรมซึ่งอาศัยธรรมชาติเป็นหลัก และใช้ระบบสินเชื่อจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ธนาคารหมู่บ้าน รวมทั้งสินเชื่อระบบที่มีดอกเบี้ยสูง ทุกหมู่บ้านมีประสบการณ์ในการดำเนินกิจกรรมธุรกรรมทางการเงินในกลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและธนาคารหมู่บ้าน แม้บางกิจกรรมจะประสบความสำเร็จล้มเหลวแต่ชาวบ้านก็ถือว่าเป็นบทเรียน

สำหรับการรับรู้เรื่องกองทุนหมู่บ้าน ทุกหมู่บ้านได้รับรู้ในระยะแรกโดยผ่านสื่อมวลชน คือ โทรทัศน์ และจากการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานราชการในจังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ในระยะต่อมาในรูปแบบที่หลากหลาย ทำให้ชาวบ้านมีความรู้ความเข้าใจในภาพรวมดี

ในเรื่องการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ทุกหมู่บ้านได้มีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ในบางหมู่บ้านได้มีการกำหนดคุณสมบัติของผู้เป็นคณะกรรมการหมู่บ้านเพิ่มเติม โดยเฉพาะการมีคุณธรรมและมีประสิทธิภาพในการทำงานที่ดี บางหมู่บ้านได้มีการกำหนดให้มีการกระจายผู้เป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านต่างๆ สำหรับระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านนั้นยึดตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี เช่นกันทุกหมู่บ้าน ในขณะเดียวกันบางหมู่บ้านได้มีการกำหนดระเบียบเพิ่มเติม เช่น ในเรื่องของคุณสมบัติของสมาชิก การกู้ยืม อัตราดอกเบี้ย ค่าสมัคร การชำระคืนเงินยืม การจัดสรรผลกำไร ฯลฯ ซึ่งแต่ละหมู่บ้านล้วนมีข้อปลีกย่อยแตกต่างกันไป ตามพื้นฐานประสบการณ์เดิมของตน

ความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์สำคัญของการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า กระบวนการกองทุนหมู่บ้านช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ชาวบ้านเกิดการเรียนรู้ข้อมูล ข่าวสารต่างๆ เกิดความร่วมมือในการบริหารจัดการกองทุน สร้างจิตสาธารณะ ความรัก ความเอื้ออาทรต่อกันในชุมชน แม้การบริหารจัดการกองทุนบางครั้งอาจทำให้ขัดแย้งกัน แต่ก็เป็นที่เรียนที่มีคุณค่าในการดำเนินการต่อไป

ปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านที่คณะผู้วิจัยพบ ดังนี้

1) ปัญหาที่เกิดจากสมาชิก

- 1.1 สมาชิกขาดความรู้ความเข้าใจในกฎระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้าน
- 1.2 สมาชิกและคณะกรรมการกองทุน ขาดความสามัคคี มีการแบ่งพรรคพวก หวาดระแวงกัน
- 1.3 สมาชิกมีหนี้สินเดิมอยู่มาก การกู้ยืมจากกองทุนอาจทำให้เกิดสถานะการหมุนเวียนหนี้สิน และจะส่งผลให้มีหนี้สินเพิ่มขึ้นจากเดิม

2) ปัญหาที่เกิดจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

- 2.1 คณะกรรมการกองทุนขาดประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุน
- 2.2 คณะกรรมการกองทุนบางคนยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนในระเบียบกองทุนหมู่บ้าน ทำให้ยากต่อการทำความเข้าใจกับสมาชิก
- 2.3 คณะกรรมการกองทุนส่วนใหญ่มีงานประจำ ทำให้ไม่มีเวลาในการประชุมบริหารจัดการอย่างต่อเนื่องและบางคนยังขาดจิตสำนึกในเรื่องความเสียสละต่อส่วนรวม

3) ปัญหาที่เกิดจากธนาคารที่เกี่ยวข้องและบุคคลภายนอก

ธนาคารออมสินมีภาระงานประจำที่มากอยู่แล้ว กฎระเบียบในการให้กู้ยืมเงิน การโอนเงินตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้านให้แก่สมาชิกยังไม่ชัดเจน ผู้บริหารธนาคารสาขาจึงไม่สามารถตัดสินใจได้ในบางกรณี ทำให้เกิดความล่าช้า นอกจากนี้บุคคลภายนอกที่มีข้อขัดแย้งกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านบางหมู่บ้าน ได้ให้ข้อมูลด้านลบทำให้สมาชิกไม่มั่นใจในเรื่องระบบการบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

ชำนาญ สมบูรณ์ (2545:60) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาคุณสมบัติคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเกี่ยวกับการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ : กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัด ประจำปี 2545 จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อศึกษาคุณสมบัติคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเกี่ยวกับการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและเพื่อนำผลการศึกษาไปเผยแพร่ และเป็นแนวทางให้แก่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอื่นๆ นำไปปฏิบัติและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

การเก็บข้อมูล โดยการสำรวจคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านดีเด่นของจังหวัดร้อยเอ็ด ปี 2545 จำนวน 20 กองทุน วิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติ ร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) ผลการศึกษา ปรากฏว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเป็นชายและหญิงในสัดส่วนใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่มีอาชีพด้านการเกษตร มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของการเป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเป็นอย่างดี เพราะได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องมาก่อน นอกจากนี้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่จะมีลักษณะเฉพาะตัว คือ มีภาวะผู้นำที่ดี เป็นนักประสานงานที่ดีมาก มีประสบการณ์การบริหารจัดการกองทุนในชุมชนมาก่อน เป็นผู้มีความรู้และใฝ่รู้ พร้อมทั้งสามารถถ่ายทอดความรู้ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อสมาชิกได้เป็นอย่างดี การศึกษาคุณสมบัติคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเกี่ยวกับการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพนั้น เป็นการศึกษาเฉพาะกองทุนหมู่บ้านที่มีการบริหารจัดการดีเด่นของจังหวัดร้อยเอ็ดเท่านั้น จึงไม่สามารถแสดงให้เห็นถึงผลการปฏิบัติงานหรือความสัมพันธ์ของนโยบายกองทุนหมู่บ้านได้ ดังนั้นเพื่อให้ได้ทราบผลการดำเนินงานที่ชัดเจน ควรศึกษาเพิ่มเติม ดังนี้

ควรศึกษาวิจัยคุณสมบัติคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเกี่ยวกับการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพอีกครั้งหนึ่ง โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่จำนวนมากกว่านี้ จะทำให้เกิดความเที่ยงตรงได้มากขึ้น ควรศึกษากระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน บทบาท ชาย-หญิง ส่งผลให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพ ควรศึกษาเปรียบเทียบกองทุนหมู่บ้านที่มีประสิทธิภาพกับกองทุนหมู่บ้าน เช่น ความถูกต้องของระบบบัญชีกองทุน ระยะเวลาการดำเนินงานกองทุนฯ ความพึงพอใจของสมาชิกต่อจำนวนเงินปันผลที่ได้ ประวัติศาสตร์ของชุมชน ลักษณะภาวะผู้นำ

เป็นต้น ควรศึกษาเปรียบเทียบผลสำเร็จของการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านกับผลสำเร็จของการดำเนินงานกองทุนอื่นๆ ในชุมชน

จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าว ผู้ศึกษาได้ประโยชน์โดยได้นำผลการศึกษามาเปรียบเทียบและวิเคราะห์ข้อแตกต่างและประเด็นที่สอดคล้องกัน นอกจากนี้ยังได้ใช้เป็นแนวทางประกอบในการจัดทำการศึกษาและข้อเสนอแนะในครั้งนี้ด้วย เช่น การนำประเด็นที่สอดคล้องกันมาเปรียบเทียบให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้น วิเคราะห์สถานการณ์แนวโน้มกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ชนิดา เฟิงประสพ (อ้างใน จุลทศศักดิ์ จิตเจริญ 2548) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้าน โนน หมู่ที่ 5 ตำบลคันธารราษฎร์ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม เพื่อประเมินกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง และศึกษาปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน เป็นการศึกษาภาคสนามแบบมีส่วนร่วม (Field Study) โดยศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้านและเป็นส่วนหนึ่งของหมู่บ้าน และทำการจัดเก็บข้อมูลจากการสังเกตและสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ร้อยละ ประกอบกับข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้สถิติร้อยละและข้อมูลเชิงคุณภาพอธิบายข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ประเด็นเนื้อหาในการศึกษาและนำเสนอผลการศึกษาโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ นำเสนอผลการค้นคว้า

ผลการศึกษา พบว่า กองทุนหมู่บ้าน โนน มีการจัดตั้งขึ้นวันที่ 27 มิถุนายน 2544 ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน 85 คน โดยกู้ยืมเงินไปพัฒนาอาชีพจำนวน 47 ราย บรรเทาเหตุฉุกเฉินจำนวน 10 ราย สำหรับสมาชิกที่กู้ยืมเงินได้นำเงินไปพัฒนาอาชีพ ดังนี้ เลี้ยงโค กระบือจำนวน 42 ราย การค้าขายจำนวน 4 ราย การทำอุตสาหกรรมในครัวเรือน (การทำดอกไม้ไฟ พุ) จำนวน 1 ราย และการกู้ยืมเงินฉุกเฉิน จำนวน 10 ราย เป็นการนำเงินไปใช้เพื่อเพิ่มรายได้ลดรายจ่าย นำไปสู่การเพิ่มรายได้ของสมาชิกกองทุนในหมู่บ้าน และเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในหมู่บ้าน สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุน โดยการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ร่วมกันจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน แบ่งหน้าที่กันทำงานเพื่อบริหารกองทุนหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพ แสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งของชุมชน และเป็นการสร้างจิตสำนึกให้สมาชิกทุกคนในชุมชน ให้มีความรู้สึกว่าเป็นของหมู่บ้านไม่ใช่ของใครคนใดคนหนึ่ง และสมาชิกร่วมกันแก้ไขปัญหาของชุมชนได้

จากการศึกษาการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน โนน พบว่า ปัจจัยด้านบวกที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการมีความรู้ เสียสละ ซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบ มีการสร้างกระบวนการแบบมีส่วนร่วม เรียนรู้ทำกิจกรรมร่วมกัน ติดตามตรวจสอบและร่วมรับประโยชน์ด้วยกันอย่างเป็นธรรมชาติ สำหรับปัจจัยด้านลบที่เกิดจากการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้าน

โน้น ได้แก่ ระยะเวลาในการชำระหนี้สิน ขาดความรู้ในการทำบัญชีและขาดความรู้ในการสร้างอาชีพใหม่ในหมู่บ้าน ภายหลังจากที่มีกองทุนหมู่บ้านเกิดขึ้น สมาชิกในชุมชนได้เรียนรู้ถึงวิธีการบริหารกองทุนของหมู่บ้าน รู้จักการแก้ไขปัญหาและมีความกระตือรือร้นรับผิดชอบมากขึ้น เพื่อที่จะยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของคนในหมู่บ้านให้ดีขึ้น และสามารถพึ่งตนเองได้

สุริยา พิษขันธ์อรรถการ (อ้างใน จุลทศกัณฑ์ จิตเจริญ 2548) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน กรณีศึกษาบ้านอ้อมไผ่ ตำบลกกแดด อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ ประการแรกศึกษาถึงการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน และประการที่สอง ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานกองทุนพัฒนาหมู่บ้านและชุมชน ดำเนินการศึกษาในช่วงเดือนกรกฎาคม 2545 ถึงเดือน ตุลาคม 2545 โดยศึกษาจากผลจากปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลกระทบ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Reseach) ซึ่งผลการศึกษาพบว่า

1) ปัจจัยนำเข้าในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านของบ้านอ้อมไผ่ ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน หมู่บ้านสามารถผ่านประเมินความพร้อมตามช่วงเวลาที่รวดเร็วพอสมควร ทั้งนี้ คณะกรรมการเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติและประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการเงินกองทุนมาพอสมควร การพิจารณาการขออนุมัติเงินให้สมาชิกนำไปใช้จ่ายกระทำอย่างทั่วถึง สมาชิกสามารถส่งคืนเงินกู้ได้ครบทุกรายตามระยะเวลาที่กำหนด ทั้งนี้การดำเนินงานกองทุนภายใต้ระเบียบที่หมู่บ้านได้ร่างขึ้นและได้รับการยอมรับจากสมาชิกทุกคน และมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้การสนับสนุนและให้คำแนะนำ รวมทั้งประชาชนชาวบ้านอ้อมไผ่ที่เป็นสมาชิกมีความรู้สึกเป็นเจ้าของกองทุน

2) ด้านกระบวนการดำเนินงาน ตั้งแต่การพิจารณาอนุมัติเงินกู้แก่สมาชิก คณะกรรมการพยายามที่จะกระจายให้ทั่วถึง และมีความยุติธรรมกับสมาชิก คณะกรรมการได้มีการติดตามทวงหนี้หรือตัดเดือนให้สมาชิกมาชำระหนี้เมื่อใกล้ถึงกำหนด โดยใช้หอกระจายข่าวและการประชุมสมาชิก ซึ่งกองทุนหมู่บ้านอ้อมไผ่ มีการประชุมเป็นประจำทุกเดือน เพื่อแจ้งและติดตามผลความก้าวหน้าของการดำเนินงาน มีการบันทึกการประชุมอย่างชัดเจน การทำงานอยู่บนความตั้งใจของคณะกรรมการ

3) ผลกระทบที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ได้มีการระดมทุนและออมทรัพย์ร่วมกันเกิดเป็นกองทุนอีกกองทุนหนึ่งที่กำลังขยายตัวมากขึ้น และมีแนวโน้มที่จะเกิดกิจกรรมใหม่เพื่อสนองตอบความต้องการของสมาชิก เช่น บั๊มน้ำมัน เป็นต้น จนทำให้หมู่บ้านอ้อมไผ่เป็นหมู่บ้านที่มีการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านดีเด่น เป็นตัวอย่างให้กับหมู่บ้านอื่นๆ โดยเฉพาะการส่งใช้เงินกู้คืนครบทุกรายภายในกำหนดระยะเวลา แต่ผลกระทบโดยอ้อมเป็นรูปธรรมชัดเจน คือ

การพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านให้มีความเข้มแข็ง การเกิดเครือข่ายการเรียนรู้ การเกิดเครือข่ายด้านการตลาด และกองทุนหมู่บ้านช่วยให้เกิดภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งประเด็นเหล่านี้จะต้องใช้เวลาในการพัฒนาให้เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ

กมลลักษณ์ ดิษยพันธ์ (2545) ได้ศึกษาเรื่อง ศักยภาพและปัญหาในการจัดการกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาถึงศักยภาพในการจัดการกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่

ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพในการจัดการกองทุนหมู่บ้านเริ่มจากการมีส่วนร่วมของสมาชิกและชุมชน ตั้งแต่การรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสมาชิกและคณะกรรมการส่วนใหญ่มีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกองทุนฯ ในระดับดี รวมถึงการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจในการกำหนดระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้าน และร่วมปฏิบัติตามระเบียบที่ตั้งไว้ มีการสมัครเข้าเป็นสมาชิกมากกว่าครึ่งหนึ่งของครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้าน ร่วมดำเนินกิจกรรมกองทุน เช่น การระดมทุนการถือหุ้น การฝากออมทรัพย์สัจจะรายเดือน สมาชิกและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านให้ความร่วมมือในการประชุมสม่ำเสมอ คณะกรรมการได้จัดทำรายงานการประชุม จัดทำบัญชีชี้แจงให้สมาชิกรับทราบเป็นครั้งคราว มีความโปร่งใสในการบริหารจัดการเงินกองทุนฯ และสมาชิกส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการจัดการกองทุนหมู่บ้านของตนเอง

และจากผลการศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพของสมาชิกและชุมชน พบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่มีความรู้ระดับปานกลาง จากการสนทนากลุ่มสรุปได้ว่า กรรมการมีความรู้ในระดับปานกลาง สมาชิกและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีส่วนร่วมในกองทุนหมู่บ้านในระดับปานกลางและดีตามลำดับ

ปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดการกองทุนหมู่บ้าน ของสมาชิกและคณะกรรมการส่วนใหญ่ คือ เงินกองทุนไม่พอเพียง ควรปรับเพิ่มให้เหมาะสมกับขนาดของหมู่บ้าน อัตราดอกเบี้ยสูง ระยะเวลาการกู้ยืมสั้นเกินไป ควรปรับลดอัตราดอกเบี้ยและขยายระยะเวลาการกู้ยืมตามลักษณะโครงการ คณะกรรมการยังขาดเงินสนับสนุนในการบริหารจัดการและค่าตอบแทน ควรมีการจัดสรรทุนในการบริหารจัดการ ค่าตอบแทนหรือเบี้ยเลี้ยงให้แก่คณะกรรมการให้เพียงพอ เพื่อเป็นสิ่งจูงใจในการปฏิบัติงาน ควรจัดเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาดูแลช่วยเหลือเป็นระยะๆ ควรมีระยะเวลาในการศึกษาข้อมูลก่อนการจัดตั้งกองทุนฯ และควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขยายผลของกองทุนฯ เช่น ส่งเสริมอาชีพและจัดหาตลาดผลผลิต เป็นต้น

พรศักดิ์ อุบลสถิตย์ (2545) ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ศึกษากรณี บ้านเขาดิน หมู่ที่ 2 ตำบลหนองรี อำเภอชลบุรี จังหวัดชลบุรี

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตัวอย่างประชากร คือ คณะกรรมการกองทุนฯ และสมาชิกกองทุนที่กู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จำนวน 130 คน ผลการศึกษาพบว่า อุปสรรคในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในภาพรวม 4 ด้าน พบว่า มีปัญหาในระดับน้อย โดยปัญหาอุปสรรคในด้านการติดตามประเมินผลจะมีน้อยที่สุด รองลงมาด้านการบริหารจัดการ ด้านโครงสร้างและหน้าที่ และด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกกองทุนตามลำดับ สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พบว่า ปัจจัย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ จำนวนครั้งที่กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน และอาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กับปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ทวีสันต์ สุขเจริญ (อ้างใน จุลทศศักดิ์ จิตเจริญ 2548) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ศึกษากรณีอำเภอโนนคูณ จังหวัดศรีสะเกษ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านของคณะกรรมการกองทุน และศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ตัวอย่างประชากร คือ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านอำเภอโนนคูณ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 148 คน

ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการอยู่ในระดับดีมาก เช่นเดียวกัน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ดังนี้ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการอนุมัติเงินกู้ รองลงมา คือ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการประชุม ด้านการดำเนินงานและด้านการติดตามปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ ได้แก่ ความร่วมมือจากสมาชิก การฝึกอบรมแกนนำ การประสานงานภายในคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน การสนับสนุนด้านวิชาการและการจัดการ ส่วนปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการบริหาร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ประสิทธิภาพในการทำงานเกี่ยวกับการเป็นกรรมการกองทุนต่างๆ และความรู้ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

สมพร อังกาพย์ละอง (อ้างใน จุลทศศักดิ์ จิตเจริญ 2548) ได้วิจัย เรื่อง การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน กรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้านในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาน อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี ตัวอย่างประชากร คือ ผู้นำท้องถิ่น กรรมการกองทุน และสมาชิกกองทุน จำนวน 9 กองทุน รวม 180 คน

ผลการวิจัยพบว่า นโยบายและแนวทางปฏิบัติของกองทุนหมู่บ้านที่นำไปสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่มีความชัดเจนและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน โดยการเปิดโอกาส

ให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ทำให้การบริหารจัดการกองทุนมีประสิทธิภาพ โดยที่ผู้บริหารเงินทุนที่รัฐบาลได้จัดสรรให้ดำเนินการอย่างเพียงพอ สามารถนำเงินผู้ไปใช้ประโยชน์และพัฒนาไปสู่การยกระดับเศรษฐกิจฐานรากได้เป็นอย่างดี ด้านกระบวนการ ได้แก่ การได้มาซึ่งระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้าน ได้มีการกลั่นกรองอย่างรอบคอบ สมาชิกมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน โครงสร้างของกองทุน รูปแบบที่ดำเนินการอยู่ขณะนี้เหมาะสมดีแล้ว มีการพัฒนาคณะกรรมการทำให้มีประสิทธิภาพในการทำงานดีขึ้น การประสานงานและการกำกับดูแล ตรวจสอบความถูกต้อง ความโปร่งใส ความยุติธรรม โดยยึดหลักธรรมาภิบาลในการดำเนินงาน จึงสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนผลงานที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของกองทุนทำให้ประชาชนมีงานทำ มีรายได้เพิ่มขึ้น ส่งผลกระทบทำให้ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตดีขึ้น มีความสันติสุข และความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ

เอกฉัตร จารุเมธีชน และคณะ (2545) ได้ทำวิจัย เรื่อง การประเมินประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จังหวัดเลย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการดำเนินงานและจัดลำดับชั้นประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตัวอย่างประชากร คือ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จังหวัดเลย จำนวน 865 กองทุน

ผลการวิจัย พบว่า สภาพทั่วไปของกองทุนโดยภาพรวมในแต่ละด้าน คือ ด้านปัจจัยพื้นฐาน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ พบว่า ร้อยละของจำนวนสมาชิกประชากรอายุ 20 ปีขึ้นไปในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง ด้านกระบวนการจัดตั้งกองทุน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ชี้วัด คือ มีการเลือกตั้งด้วยความโปร่งใสและเป็นไปตามระบอบประชาธิปไตย และมีการจัดทำระเบียบข้อบังคับ โดยผ่านกระบวนการประชาคม ด้านการพัฒนาสังคม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากหรือเพิ่มขึ้น เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ชี้วัด พบว่า ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้ โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน ด้านการบริหารจัดการเชิงพฤติกรรม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ชี้วัด พบว่า การบริหารจัดการเชิงพฤติกรรมมากที่สุด คือ ประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากกองทุน ด้านเงินทุนและการหมุนเวียนเงิน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ชี้วัด พบว่า การบริหารด้านเงินทุนและการหมุนเวียนเงินมากที่สุด คือ การเพิ่มของเงินออมและเงินจากสมาชิกในปัจจุบัน

และด้านปัญหาของการบริหารกองทุนและปัญหาของกลุ่มผู้กู้เงิน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ พบว่า ปัญหาการบริหารกองทุนและปัญหาของกลุ่มผู้กู้เงินในระดับมาก คือ ไม่มีการมอบหมายงานและการจัดองค์การ

ส่วนการจัดลำดับชั้นการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แยกได้ 3 ระดับ

คือ

- 1) ลำดับชั้นที่มีการบริหารดี จำนวน 279 กองทุน
- 2) การบริหารจัดการกองทุนปานกลาง จำนวน 267 กองทุน
- 3) การบริหารจัดการที่ต้องปรับปรุง 217 กองทุน

ผลการจัดระดับชั้นจำแนกตามอำเภอ ทั้ง 3 ระดับ อำเภอที่มีการบริหารจัดการระดับดี จำนวน 3 ลำดับ คือ อำเภอเมือง จำนวน 43 กองทุน รองลงมา คือ อำเภอวังสะพุง จำนวน 41 กองทุน และอำเภอปากชม จำนวน 33 กองทุน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก โดยรูปแบบการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวิธีดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ซึ่งมีพื้นที่การปกครองทั้งหมด 6 ตำบล ดังนี้คือ ตำบลแม่ต้าน ตำบลแม่หละ ตำบลแม่อุสุ ตำบลแม่สอง ตำบลท่าสองยาง และตำบลแม่วะหลวง

ซึ่งประชากรที่อยู่ในขอบเขตการวิจัยเพื่อประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในครั้งนี้ ประกอบด้วยประชากรที่อยู่ในเขตพื้นที่ทั้ง 6 ตำบล คือ กลุ่มประชากรที่เป็นสมาชิกของกองทุนหมู่บ้านฯ ที่ได้รับคัดเลือกจากทั้งหมด 6 ตำบล

1.1 ประชากร

ซึ่งประชากรที่อยู่ในขอบเขตการวิจัยเพื่อประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในครั้งนี้ ประกอบด้วยประชากรที่อยู่ในเขตพื้นที่ทั้ง 6 ตำบล คือ กลุ่มประชากรที่เป็นสมาชิกของกองทุนหมู่บ้านฯ ที่ได้รับคัดเลือกจากทั้งหมด 6 ตำบล

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) หรือการสุ่มตัวอย่างตามความสะดวก (Convenience sampling) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ประกอบด้วย สมาชิกกองทุนหมู่บ้านจำนวน 400 คน ซึ่งการกำหนดกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ ได้ใช้สูตรคำนวณของยามานะ (Taro Yamane) ซึ่งกำหนดระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างร้อยละ 5 จากจำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ จำนวน 23,031 คน (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก 2551)

โดยมีวิธีการคำนวณดังนี้

โดยใช้สูตร Taro Yamane

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ e คือ ความคลาดเคลื่อนของค่าตัวอย่าง = ร้อยละ 5
 N คือ ขนาดของประชากร
 n คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ขนาดกลุ่มตัวอย่างของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

$$n = \frac{23,031}{1 + 23,031 (0.05)^2}$$

$$= 393.17 \text{ คน}$$

ในที่นี้ผู้วิจัยขอกำหนดเป็น 400 คน

สำหรับการวิจัยเพื่อประเมินผลการดำเนินงานโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ในครั้งนี้นั้น เพื่อความมั่นใจในจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงได้เพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จาก 393 คน เป็น 400 คน

ซึ่งจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างและเก็บข้อมูลจากประชากรที่มีคุณสมบัติตามที่ต้องการทุกประการ คือ กลุ่มสมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ ซึ่งได้กระจายครอบคลุมทั้ง 6 ตำบล ในเขตอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก เพื่อให้ได้เป็นตัวแทนที่ดี และมีความเหมาะสมต่อการวิจัยในครั้งนี้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาเรื่องการประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านฯ ในเขตพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ครั้งนี้ เครื่องมือที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม โดยใช้สำหรับสมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ จำนวน 400 ชุด

แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ มี 3 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ สมรส จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพหลัก รายได้เฉลี่ย รวมสุทธิต่อปี รายได้เฉลี่ยต่อปีหลังจากมีโครงการกองทุนหมู่บ้าน

ส่วนที่ 2 ด้านความคิดเห็นในการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการกองทุนหมู่บ้านฯ ซึ่งประกอบไปด้วยปัจจัยหลัก 4 ด้าน คือ

- ด้านสภาพแวดล้อมโครงการ (Context)
- ด้านปัจจัยเบื้องต้นโครงการ (Input)
- ด้านกระบวนการของโครงการ (Process)
- ด้านผลผลิตของโครงการ (Product)

โดยแบบสอบถามที่ใช้คำถามเป็นมาตราวัดแบบ Likert Scale ซึ่งแบ่งระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด และกำหนดให้คะแนนแบบ Arbitrary Weighting Method ได้ดังนี้

ตารางที่ 3.1 มาตราวัดแบบ Likert Scale

ระดับความคิดเห็น	น้ำหนักคะแนน	
	คะแนน	ช่วงคะแนน (ค่าเฉลี่ย)
มากที่สุด	5	4.51-5.00
มาก	4	3.51-4.50
ปานกลาง	3	2.51-3.50
น้อย	2	1.51-2.50
น้อยที่สุด	1	1.00-1.50

ส่วนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านฯ ในเขตพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก และ ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยเป็นคำถามปลายเปิด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ ได้จากการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ ในเขตพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง และข้อมูลด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติในการดำเนินงานโครงการกองทุนหมู่บ้านฯ

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิเป็นข้อมูลที่ได้จากเอกสารต่างๆ เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เช่น งานวิจัยวิทยานิพนธ์ การค้นคว้าอิสระ ฎระเบียบและกฎหมาย เช่น ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 รายงานการดำเนินงานข้อสรุปผลการจัดมาตรฐานการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านฯ จังหวัดตาก การรวบรวมเอกสารจากหน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปดังต่อไปนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่นำมาใช้ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้วิเคราะห์การประเมินผลการปฏิบัติในการดำเนินงานโครงการกองทุนหมู่บ้านฯ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก” ครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ว่าสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ ตลอดจนเพื่อให้ทราบถึงปัญหาในการดำเนินงาน และจะได้นำผลของการศึกษาจะเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญในการนำไปใช้งานเป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุงและดำเนินงานโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุตามนโยบายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้ต่อไป

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ ในเขตพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก รวมทั้งสิ้น 400 คน ผลการศึกษามีรายละเอียดการนำเสนอ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ
2. การปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านฯ ซึ่งประกอบไปด้วยปัจจัยหลัก 4 ด้าน คือ ด้านสภาพแวดล้อม (Context) ด้านปัจจัยเบื้องต้นโครงการ (Input) ด้านกระบวนการโครงการ (Process) ด้านผลผลิตโครงการ (Product)
3. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโครงการกองทุนหมู่บ้านฯ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ

ตารางที่ 4.1 เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ	สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	
	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	176	44
หญิง	224	56
รวม	400	100.0

จากตาราง 4.1 ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าชาย โดยเป็นเพศหญิง จำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ 56 และเป็นเพศชาย จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 44

ตารางที่ 4.2 อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม

อายุ	สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	
	จำนวน	ร้อยละ
20 – 30 ปี	88	22.0
31 – 40 ปี	136	34.0
41 – 50 ปี	130	32.5
51 – 60 ปี	38	9.5
61 ปี ขึ้นไป	8	2.0
ไม่ตอบ	0	0.0
รวม	400	100.0

จากตาราง 4.2 ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี มากที่สุด จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 34.0 รองลงมา อายุช่วง 41-50 ปี จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 32.5 และ อายุช่วง 20-30 ปี จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 22 และ อายุช่วง 51-60 ปี จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 9.5 และช่วง 61 ปีขึ้นไปน้อยที่สุด จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0 โดยไม่มีคนที่ไม่ตอบคำถามเลย

ตารางที่ 4.3 สถานภาพสมรสของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ	สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	
	จำนวน	ร้อยละ
โสด	86	21.5
สมรส	278	69.5
ม่าย/หย่าร้าง	36	9.0
ไม่ตอบ	0	0.0
รวม	400	100.0

จากตาราง 4.3 ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสแล้วมากที่สุด จำนวน 278 คน คิดเป็นร้อยละ 69.5 รองลงมาเป็นสถานภาพโสด จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 21.5 ส่วนสถานภาพม้ายหรือหย่าร้าง จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 9.0 โดยไม่มีผู้ไม่ตอบคำถามเลย

ตารางที่ 4.4 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	
	จำนวน	ร้อยละ
1 – 2 คน	84	21.0
3 – 4 คน	242	60.5
5 – 6 คน	62	15.5
7 คนขึ้นไป	12	3.0
ไม่ตอบ	0	0.0
รวม	400	100.0

จากตาราง 4.4 ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ ส่วนใหญ่จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน มากที่สุด จำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 60.5 รองลงมา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 1-2 คน จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 21.0 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5-6 คน จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 15.5 และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 7 คนขึ้นไป มีเพียง 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0 โดยไม่มีผู้ไม่ตอบคำถามเลย

ตารางที่ 4.5 ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ตอบแบบสอบถาม

ระดับการศึกษาสูงสุด	สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	
	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้เรียนหนังสือ	142	35.5
ประถมศึกษา	104	26.0
มัธยมศึกษาตอนต้น	44	11.0
มัธยมศึกษาตอนปลาย	34	8.5
อนุปริญญา	42	10.5
ปริญญาตรี	34	8.5
สูงกว่าปริญญาตรี	0	0.0
ไม่ตอบ	0	0.0
รวม	400	100.0

จากตาราง 4.5 ผลการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาสูงสุดของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนหนังสือมากที่สุด จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 35.5 รองลงมาระดับประถมศึกษา จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 26.0 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 11.0 ระดับอนุปริญญา 42 คน คิดเป็นร้อยละ 10.5 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและปริญญาตรี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 8.5 เท่ากัน และไม่มีผู้ที่จบการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีเลย และไม่มีผู้ไม่ตอบคำถาม

ตารางที่ 4.6 อาชีพหลักของผู้ตอบแบบสอบถาม

อาชีพหลัก	สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	
	จำนวน	ร้อยละ
เกษตรกรรวม	190	47.5
ค้าขาย ประกอบธุรกิจส่วนตัว	52	13.0
รับจ้างทั่วไป	70	17.5
รับราชการ/พนักงานของรัฐ	66	16.5
อื่นๆ	22	5.5
ไม่ตอบ	0	0.0
รวม	400	100.0

จากตาราง 4.6 ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ ส่วนใหญ่อาชีพหลัก เกษตรกรรม มากที่สุด จำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ 47.5 รองลงมาประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 17.5 รับราชการ/พนักงานของรัฐ จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 16.5 อื่นๆ จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.5 โดยไม่มีผู้ไม่ตอบคำถามเลย

ตารางที่ 4.7 รายได้เฉลี่ยรวมสุทธิต่อปีของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายได้เฉลี่ยรวมสุทธิต่อปี	สมาชิกกองทุน	
	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 20,000 บาท	150	37.5
20,001 – 50,000 บาท	192	48.0
มากกว่า 50,000 บาท ขึ้นไป	56	14.0
ไม่ตอบ	2	0.5
รวม	400	100.0

จากตาราง 4.7 ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ ส่วนใหญ่รายได้เฉลี่ยรวมสุทธิต่อปี 20,001 – 50,000 บาท มากที่สุด จำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 48.0 รองลงมาไม่เกิน 20,001 บาท จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 37.5 และมีรายได้มากกว่า 50,000 บาทขึ้นไป จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 14.0 มีผู้ไม่ตอบคำถาม จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5

ตารางที่ 4.8 รายได้เฉลี่ยต่อปีหลังจากมีโครงการกองทุนหมู่บ้านของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายได้เฉลี่ยต่อปีหลังจากมีโครงการกองทุนหมู่บ้านฯ	สมาชิกกองทุน	
	จำนวน	ร้อยละ
รายได้ลดลง	56	14.0
รายได้คงที่	198	49.5
รายได้เพิ่มขึ้น	146	36.5
ไม่ตอบ	0	0.0
รวม	400	100.0

จากตาราง 4.8 ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ รายได้เฉลี่ยต่อปีหลังจากมีโครงการกองทุนหมู่บ้านฯ แล้วรายได้คงที่มากที่สุด จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 49.5 มีรายได้เพิ่มขึ้น จำนวน 146 คน รongลงมา คิดเป็นร้อยละ 36.5 ร้อยละ และมีรายได้ลดลง จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 14.0 โดยไม่มีผู้ไม่ตอบคำถามเลย

ตอนที่ 2 การประเมินความคิดเห็นการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของสมาชิกกองทุนฯโดยนำเสนอแต่ละด้านดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.9 ภาพรวมความคิดเห็นการประเมินผลการปฏิบัติในด้านต่างๆ ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ

รายละเอียด	ระดับการปฏิบัติของสมาชิก กองทุนหมู่บ้านฯ (N=400)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ
ด้านสภาพแวดล้อมโครงการ (Context)	3.612	0.765	มาก
ด้านปัจจัยเบื้องต้นโครงการ (Input)	3.345	0.720	ปานกลาง
ด้านกระบวนการของโครงการ (Process)	3.481	0.741	ปานกลาง
ด้านผลผลิตของโครงการ (Product)	3.591	0.752	มาก

จากการศึกษาพบว่า เมื่อพิจารณาการประเมินผลโครงการจากความคิดเห็น ระดับของการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินงาน โครงการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก โดยการหาค่าเฉลี่ยรวมของปัจจัยแต่ละด้าน พบว่า การประเมินในด้านสภาพแวดล้อมโครงการ และด้านผลผลิตของโครงการ ในภาพรวมทั้ง 400 คน มีความเห็นระดับการปฏิบัติตกอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านกระบวนการของโครงการและด้านปัจจัยเบื้องต้นโครงการ มีความเห็นระดับการปฏิบัติตกอยู่ในระดับปานกลาง (ตารางที่ 4.9)

และเมื่อแยกการวิเคราะห์ผลการประเมิน แล้วพบว่า การประเมินในด้านสภาพแวดล้อมโครงการมีระดับการปฏิบัติในระดับมาก สูงที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.612 รongลงมาเป็น

ระดับการประเมินในด้านผลผลิตของโครงการ มีค่าเฉลี่ย 3.591 และระดับการประเมินปานกลางใน
ด้านกระบวนการ

ของโครงการ มีค่าเฉลี่ย 3.481 ส่วนระดับการประเมินต่ำสุดที่ได้ก็คือ ด้านปัจจัย
เบื้องต้นโครงการ มีค่าเฉลี่ย 3.345 ซึ่งอยู่ในระดับการประเมินปานกลาง

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตพื้นที่อำเภอท่าสอง
ยาง จังหวัดตาก สามารถประเมินผลการดำเนินงานโครงการได้ว่า สำเร็จตามวัตถุประสงค์ โดยมี
การประเมินจากสมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ อยู่ในระดับค่อนข้างดี

2.1 ด้านสภาพแวดล้อม หรือบริบทของโครงการ (Context)

ตารางที่ 4.10 ระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
ด้านสภาพแวดล้อมของโครงการ

รายละเอียด	ระดับการปฏิบัติของสมาชิกกองทุน หมู่บ้านฯ (N=400)		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ
ด้านสภาพแวดล้อมโครงการ (Context)			
1. กองทุนหมู่บ้านฯ มีการประสานความร่วมมือ / ขอความช่วยเหลือ / ขอ คำปรึกษา / รับการอบรม จากองค์กรภาครัฐและเอกชน	3.48	0.686	ปานกลาง
2. กองทุนหมู่บ้านฯ ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง ชุมชน ราชการ และประชาชนสังคม	3.64	0.759	มาก
3. กองทุนหมู่บ้านฯ ได้กระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นอย่างแท้จริง	3.58	0.752	มาก
4. กองทุนหมู่บ้านฯ เป็นแหล่งหมุนเวียนเงินในหมู่บ้าน	3.81	0.727	มาก
5. มีการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านฯ จากหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง	3.40	0.794	ปานกลาง
6. กองทุนหมู่บ้านฯ ได้ช่วยบรรเทาเหตุและความจำเป็นเร่งด่วน	3.59	0.828	มาก
7. กองทุนหมู่บ้านฯ ส่งเสริมให้ชุมชนมีความสามารถในการบริหารจัดการ กองทุนฯ ด้วยตนเอง	3.74	0.725	มาก
8. กองทุนหมู่บ้านฯ ช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน	3.73	0.812	มาก
9. กองทุนหมู่บ้านฯ ทำให้เกิดความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม	3.54	0.800	มาก
10. กองทุนหมู่บ้านฯ ทำให้หมู่บ้านและชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้	3.60	0.770	มาก
รวม	3.612	0.765	มาก

ตาราง 4.10 ความคิดเห็นการประเมินผลโครงการระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการด้านสภาพแวดล้อม โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านในเขตพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ผลการศึกษาเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เป็นดังนี้

1. กองทุนหมู่บ้านฯ มีการประสานความร่วมมือ / ขอความช่วยเหลือ / ขอคำปรึกษา / รับการอบรมจากองค์กรภาครัฐและเอกชน ระดับปฏิบัติปานกลาง
2. กองทุนหมู่บ้านฯ ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง ชุมชน ราชการ และประชาชนสังคม ระดับปฏิบัติมาก
3. กองทุนหมู่บ้านฯ ทำให้หมู่บ้านและชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ ระดับปฏิบัติมาก
4. กองทุนหมู่บ้านฯ ทำให้เกิดความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ระดับปฏิบัติมาก
5. กองทุนหมู่บ้านฯ ช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ระดับปฏิบัติปานกลาง
6. กองทุนหมู่บ้านฯ ส่งเสริมให้ชุมชนมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนฯ ด้วยตนเอง ระดับปฏิบัติมาก
7. กองทุนหมู่บ้านฯ ได้ช่วยบรรเทาเหตุและความจำเป็นเร่งด่วน ระดับปฏิบัติมาก
8. มีการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านฯ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ระดับปฏิบัติมาก
9. กองทุนหมู่บ้านฯ เป็นแหล่งหมุนเวียนเงินในหมู่บ้าน ระดับปฏิบัติมาก
10. กองทุนหมู่บ้านฯ ได้กระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นอย่างแท้จริง ระดับปฏิบัติมาก

ซึ่งจากการประเมินด้านสภาพแวดล้อมหรือบริบทของโครงการ (Context) กล่าวโดยภาพรวม จะเห็นว่าโครงการมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อ โดยมีเพียงข้อเดียวเท่านั้น คือ กองทุนหมู่บ้านฯ มีการประสานความร่วมมือ / ขอความช่วยเหลือ / ขอคำปรึกษา / รับการอบรมจากองค์กรภาครัฐและเอกชน เท่านั้น ที่อยู่ในระดับปฏิบัติปานกลาง

กล่าวโดยสรุป การประเมินผลด้านสภาพแวดล้อมโครงการ หรือบริบทของโครงการ (Context) กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก สามารถกล่าวได้ว่าประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2.2 ด้านปัจจัยเบื้องต้นโครงการ (Input)

ตารางที่ 4.11 ระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ด้านปัจจัยเบื้องต้นโครงการ

รายละเอียด	ระดับการปฏิบัติของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ๑ (N=400)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ
ด้านปัจจัยเบื้องต้นโครงการ (Input)			
11. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ มีความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ.2544	3.63	0.765	มาก
12. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ ทราบและได้ทำความเข้าใจในระเบียบข้อบังคับหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการบริหารกองทุนซึ่งสมาชิกร่วมกันกำหนดขึ้น	3.63	0.740	มาก
13. คณะกรรมการกองทุนฯ มีความสามารถและมีความน่าเชื่อถือ มีความรู้ประสบการณ์ มีความเสียสละและความรับผิดชอบ	3.55	0.806	มาก
14. งบประมาณที่ได้รับเพียงพอต่อความต้องการ	2.84	0.808	ปานกลาง
15. สมาชิกกองทุนฯ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับกองทุนฯ	3.38	0.661	ปานกลาง
16. สมาชิกกองทุนฯ มีความรักและความสามัคคี มีส่วนร่วมกับกองทุนหมู่บ้านฯ เป็นประจำ	3.45	0.699	ปานกลาง
17. กองทุนหมู่บ้านฯ มีสถานที่ตั้งที่ชัดเจน และมีสำนักงานถาวรในการให้บริการ	3.11	0.800	ปานกลาง
18. กองทุนหมู่บ้านฯ มีวัสดุอุปกรณ์ มีเครื่องใช้อันจำเป็นในการปฏิบัติงาน	2.99	0.725	ปานกลาง
19. กองทุนหมู่บ้านฯ มีกรอบการดำเนินงานที่ชัดเจน	3.40	0.566	ปานกลาง
20. กองทุนหมู่บ้านฯ มีแผนการดำเนินงานโครงการที่ชัดเจน	3.47	0.633	ปานกลาง
รวม	3.345	0.720	ปานกลาง

ตารางที่ 4.11 ความคิดเห็นการประเมินผลโครงการระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ด้านปัจจัยเบื้องต้นโครงการ ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านในเขตพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ผลการศึกษาเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เป็นดังนี้

11. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ มีความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ.2544 ระดับปฏิบัติมาก
  12. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ ทราบและได้ทำความเข้าใจในระเบียบข้อบังคับหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการบริหารกองทุนซึ่งสมาชิกร่วมกันกำหนดขึ้น ระดับปฏิบัติมาก
  13. คณะกรรมการกองทุนฯ มีความสามารถและมีความน่าเชื่อถือ มีความรู้ประสบการณ์ มีความเสียสละและความรับผิดชอบ ระดับปฏิบัติมาก
  14. งบประมาณที่ได้รับเพียงพอต่อความต้องการ ระดับปฏิบัติปานกลาง
  15. สมาชิกกองทุนฯ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับ หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับกองทุนฯ ระดับปฏิบัติปานกลาง
  16. สมาชิกกองทุนฯ มีความรักและความสามัคคี มีส่วนร่วมกับกองทุนหมู่บ้านฯ เป็นประจำ ระดับปฏิบัติปานกลาง
  17. กองทุนหมู่บ้านฯ มีสถานที่ตั้งที่ชัดเจน และมีสำนักงานถาวรในการให้บริการ ระดับปฏิบัติปานกลาง
  18. กองทุนหมู่บ้านฯ มีวัสดุอุปกรณ์ มีเครื่องใช้อันจำเป็นในการปฏิบัติงาน ระดับปฏิบัติปานกลาง
  19. กองทุนหมู่บ้านฯ มีกรอบการดำเนินงานที่ชัดเจน ระดับปฏิบัติปานกลาง
  20. กองทุนหมู่บ้านฯ มีแผนการดำเนินงานโครงการที่ชัดเจน ระดับปฏิบัติปานกลาง
- ซึ่งจากการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นโครงการ กล่าวโดยภาพรวม จะเห็นว่าโครงการมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับปัจจัยเบื้องต้นโครงการ ส่วนใหญ่ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และมีระดับปฏิบัติในระดับมากใน 3 ข้อ ได้แก่ คณะกรรมการมีความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง คณะกรรมการทราบและได้ทำความเข้าใจในระเบียบซึ่งสมาชิกร่วมกันกำหนดขึ้น และ คณะกรรมการกองทุนฯ มีความสามารถและมีความน่าเชื่อถือ มีความรู้ประสบการณ์ มีความเสียสละและความรับผิดชอบ

กล่าวโดยสรุป การประเมินผลด้านปัจจัยเบื้องต้นโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก สามารถกล่าวได้ว่าประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2.3 ด้านกระบวนการของโครงการ (Process)

ตารางที่ 4.12 ระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ด้านกระบวนการของโครงการ

รายละเอียด	ระดับการปฏิบัติของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ (N=400)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ
ด้านกระบวนการของโครงการ (Process)			
21. มีการวางแผนอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ เกี่ยวกับเรื่องกองทุนหมู่บ้านฯ	3.42	0.738	ปานกลาง
22. มีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐ มาให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านฯ	3.23	0.716	ปานกลาง
23. มีการแจ้งข่าวหรือประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการบริหารกองทุนหมู่บ้านฯ ให้ทั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ และสมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ ได้รับทราบ	3.43	0.653	ปานกลาง
24. มีการจัดประชุมและติดตามการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านฯ อย่างต่อเนื่อง	3.43	0.712	ปานกลาง
25. มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการอนุมัติเงินแก่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ	3.65	0.713	มาก
26. ในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านฯ มีการจัดทำเอกสารและมีการจัดทำบัญชีอย่างเป็นระบบ	3.67	0.827	มาก
27. มีการเผยแพร่ข้อมูล รายรับ-รายจ่าย ให้บริการข้อมูลในเรื่องเกี่ยวกับบัญชีแก่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ ให้ทราบทั่วถึง	3.45	0.774	ปานกลาง
28. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ ได้ปฏิบัติตามระเบียบและข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านฯ อย่างเคร่งครัด	3.58	0.804	มาก
29. มีการติดตามผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ	3.40	0.722	ปานกลาง
30. มีการส่งเสริมและช่วยเหลือสมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ ในการประกอบอาชีพ	3.55	0.754	มาก
รวม	3.481	0.741	ปานกลาง

ตารางที่ 4.12 ความคิดเห็นการประเมินผลโครงการระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ด้านกระบวนการของโครงการ ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านในเขตพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ผลการศึกษาเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เป็นดังนี้

21. มีการวางแผนอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ เกี่ยวกับเรื่องกองทุนหมู่บ้านฯ ระดับปฏิบัติปานกลาง
22. มีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐ มาให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านฯ ระดับปฏิบัติปานกลาง
23. มีการแจ้งข่าวหรือประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการบริหารกองทุนหมู่บ้านฯ ให้ทั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ และสมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ ได้รับทราบ ระดับปฏิบัติปานกลาง
24. มีการจัดประชุมและติดตามการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านฯ อย่างต่อเนื่อง ระดับปฏิบัติปานกลาง
25. มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการอนุมัติเงินแก่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ ระดับปฏิบัติมาก
26. ในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านฯ มีการจัดทำเอกสารและมีการจัดทำบัญชีอย่างเป็นระบบ ระดับปฏิบัติมาก
27. มีการเผยแพร่ข้อมูล รายรับ-รายจ่าย ให้บริการข้อมูลในเรื่องเกี่ยวกับบัญชีแก่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ ให้ทราบทั่วถึง ระดับปฏิบัติปานกลาง
28. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ ได้ปฏิบัติตามระเบียบและข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านฯ อย่างเคร่งครัด ระดับปฏิบัติมาก
29. มีการติดตามผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ ระดับปฏิบัติปานกลาง
30. มีการส่งเสริมและช่วยเหลือสมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ ในการประกอบอาชีพ ระดับปฏิบัติมาก

ซึ่งจากการประเมินด้านกระบวนการของโครงการ กล่าวโดยภาพรวม จะเห็นว่าโครงการมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับกระบวนการของโครงการ อยู่ในระดับปานกลาง ค่อนข้างมาก โดยมีระดับการปฏิบัติระดับปานกลางจำนวน 6 ข้อ ได้แก่ การวางแผนอบรมให้ความรู้ มีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐมาให้ความรู้ การแจ้งข่าวหรือประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการบริหาร ให้รับทราบ จัดประชุมและติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และเผยแพร่ข้อมูล รายรับ-รายจ่าย ให้บริการข้อมูลในเรื่องเกี่ยวกับบัญชี ส่วนระดับการปฏิบัติมากนั้นมี 4 ข้อ ได้แก่ มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการอนุมัติเงิน มีการจัดทำเอกสารและมีการจัดทำบัญชีอย่างเป็นระบบ สมาชิกกองทุน

หมู่บ้านฯ ได้ปฏิบัติตามระเบียบและข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านฯ อย่างเคร่งครัด และ มีการส่งเสริมและช่วยเหลือสมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ ในการประกอบอาชีพ

กล่าวโดยสรุป การประเมินผลด้านกระบวนการของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก สามารถกล่าวได้ว่าประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2.4 ด้านผลผลิตของโครงการ (Product)

ตารางที่ 4.13 ระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ด้านผลผลิตของโครงการ

รายละเอียด	ระดับการปฏิบัติของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ (N=400)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ
ด้านผลผลิตของโครงการ (Product)			
31. ชาวบ้านมีจิตสำนึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของกองทุนหมู่บ้านฯ	3.71	0.699	มาก
32. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการกำหนดกติกาด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง รวมทั้งเคารพในกติกาที่กำหนดร่วมกัน	3.68	0.706	มาก
33. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ มีความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนฯ	3.57	0.733	มาก
34. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ มีความสามัคคี มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูลต่อผู้ด้อยโอกาส	3.57	0.830	มาก
35. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ ได้นำเงินไปใช้ในการพัฒนาอาชีพ และมีความสะดวกในการกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านฯ มากกว่าการไปกู้กับสถาบันการเงินอื่น	3.72	0.797	มาก
36. รายได้เฉลี่ยต่อปีของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ เพิ่มขึ้นหลังจากมีกองทุนหมู่บ้านฯ	3.61	0.780	มาก

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

รายละเอียด	ระดับการปฏิบัติของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ (N=400)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ
38. มีการประสานความร่วมมือทั้งในด้านการเรียนรู้กิจกรรมร่วมกันในลักษณะเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านฯ	3.46	0.748	ปานกลาง
39. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ ส่วนใหญ่สามารถชำระหนี้ค่างกองทุนหมู่บ้านฯ ได้ตามที่กำหนด	3.60	0.750	มาก
40. มีการนำดอกผลที่ได้จากกองทุนฯ ไปทำประโยชน์ให้แก่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ และชุมชน	3.54	0.781	มาก
รวม	3.591	0.752	มาก

ตาราง 4.13 ความคิดเห็นการประเมินผล โครงการระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ด้านผลผลิตของโครงการ ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ผลการศึกษาเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เป็นดังนี้

31. ชาวบ้านมีจิตสำนึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของกองทุนหมู่บ้านฯ ระดับปฏิบัติมาก
32. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการกำหนดกติกาด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง รวมทั้งเคารพในกติกาที่กำหนดร่วมกัน ระดับปฏิบัติมาก
33. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ มีความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนฯ ระดับปฏิบัติมาก
34. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ มีความสามัคคี มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูลต่อกันด้วยโอกาส ระดับปฏิบัติมาก
35. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ ได้นำเงินไปใช้ในการพัฒนาอาชีพ และมีความสะดวกในการกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านฯ มากกว่าการไปกู้กับสถาบันการเงินอื่น ระดับปฏิบัติมาก
36. รายได้เฉลี่ยต่อปีของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ เพิ่มขึ้นหลังจากมีกองทุนหมู่บ้านฯ ระดับปฏิบัติมาก
37. มีการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม ทั้งการเรียนรู้ร่วมกัน คิดร่วมกัน และติดตามตรวจสอบ ระดับปฏิบัติปานกลาง

38. มีการประสานความร่วมมือทั้งในด้านการเรียนรู้กิจกรรมร่วมกันในลักษณะเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านฯ ระดับปฏิบัติปานกลาง

39. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ ส่วนใหญ่สามารถชำระหนี้คืนกองทุนหมู่บ้านฯ ได้ตามที่กำหนด ระดับปฏิบัติมาก

40. มีการนำดอกผลที่ได้จากกองทุนฯ ไปทำประโยชน์ให้แก่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ และชุมชน ระดับปฏิบัติมาก

ซึ่งจากการประเมินด้านผลผลิตของโครงการ กล่าวโดยภาพรวม จะเห็นว่าโครงการมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับผลผลิตของโครงการ อยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อ ยกเว้นข้อ สร้างกระบวนการมีส่วนร่วม และ ประสานความร่วมมือแบบเครือข่าย เท่านั้น ที่มีระดับปานกลาง

กล่าวโดยสรุป การประเมินผลด้านผลผลิตของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก สามารถกล่าวได้ว่าประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

3.1 ปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ

จากการศึกษา พบว่า ปัญหาที่กองทุนหมู่บ้านฯ พบนั้น ส่วนใหญ่จะคล้ายคลึงกัน เนื่องจากสภาพพื้นที่ และส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง ที่จะมีปัญหาในการติดต่อสื่อสารและมีปัญหาในด้านการเขียนอ่านภาษาไทย จึงอาจทำให้กลุ่มตัวอย่างไม่เข้าใจบางคำถามอย่างถ่องแท้ รวมทั้งสภาพเศรษฐกิจในช่วงนี้ที่มีปัญหาในเรื่องน้ำมันแพง จึงทำให้ผู้ตอบคำถามให้ความเห็นเกี่ยวกับความไม่แน่นอนในการประกอบอาชีพและรายได้

สามารถแยกลักษณะปัญหาออกเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

3.1.1 ด้านสภาพแวดล้อมโครงการ (Context)

สมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ พบปัญหาในเรื่อง การอบรมด้านการประกอบอาชีพที่ยังขาดความเอาใจใส่จากทางภาครัฐอย่างทั่วถึง และยังมีปัญหาในการว่างงาน

สำหรับข้อเสนอแนะในด้านสภาพแวดล้อมโครงการนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าควรที่จะมีการประสานความร่วมมือและช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น พัฒนาชุมชน กรมการปกครอง รวมทั้งองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาลตำบลแม่ต้าน อบต. เพื่อจัดให้มี

การอบรมด้านการประกอบอาชีพแก่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ส่งเสริมและให้โอกาส เพื่อให้สมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ สามารถมีอาชีพและรายได้เพิ่มขึ้น

3.1.2 ด้านปัจจัยเบื้องต้นโครงการ (Input)

สมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ พบปัญหาในเรื่อง เงินกู้ไม่พอเพียงกับความต้องการ ขาดสถานที่สำนักงานทำงาน ขาดเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็น

สำหรับข้อเสนอแนะในด้านปัจจัยเบื้องต้นโครงการนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าควรที่จะมีการประสานความร่วมมือและช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น พัฒนาชุมชนอำเภอท่าสองยาง เครือข่ายระดับอำเภอและจังหวัด เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้แก่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ และมีการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งยังสามารถจัดสรรเงินงบประมาณที่เหลือจากการปล่อยกู้ของบางกองทุนฯ ให้นำมาปล่อยกู้แก่กองทุนฯ ที่ไม่เพียงพอควรมีการวางแผนหรือระเบียบข้อบังคับว่าด้วยสถานที่ทำงานและเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นกองทุนฯ จะได้สามารถนำไปพิจารณาปรับใช้ให้เหมาะสมในแต่ละกองทุนฯ

3.1.3 ด้านกระบวนการของโครงการ (Process)

สมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ พบปัญหาในเรื่อง ไม่มีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐมาให้ความรู้ความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง ไม่ทราบข้อมูลและไม่มีการประชุมสัมพันธอย่างเป็นระบบ รวมทั้งคณะกรรมการกองทุนฯ บางแห่ง ยังมีปัญหาเรื่องการจัดทำบัญชีให้มีความชัดเจนและถูกต้อง

สำหรับข้อเสนอแนะในด้านกระบวนการโครงการนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าควรที่จะมีการประสานความร่วมมือและช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น พัฒนาชุมชนกรมการปกครอง เครือข่ายระดับอำเภอและจังหวัด เพื่อจัดให้มีการอบรมแนะนำเพิ่มเติมความรู้ด้านการบริหารจัดการให้แก่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ โครงการกองทุนหมู่บ้านฯ ด้วยตนเอง และควรมีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานในพื้นที่ที่สามารถช่วยประชาสัมพันธ์ข่าวสารของแต่ละกองทุนฯ ได้อย่างสม่ำเสมอ

3.1.4 ด้านผลผลิตของโครงการ (Product)

สมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ พบปัญหาในเรื่อง การประสานความร่วมมือในลักษณะเครือข่าย และมีปัญหาในการชำระหนี้คืนตามกำหนด

สำหรับข้อเสนอแนะในด้านสภาพแวดล้อมโครงการนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าควรที่จะมีการประสานความร่วมมือกันระหว่างเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านฯ ระดับอำเภอและจังหวัด เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมทั้งต้องมีการประสานงานจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น พัฒนา

ชุมชน หรือกรมการปกครอง และควรมีการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกองทุนฯ สามารถบริหารจัดการมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น และควรมีการใกล้ชิดประណอมหนืออย่างมีเหตุผลถูกต้องตามระเบียบต่อผู้ที่ไม่สามารถชำระคืนเงินกู้ได้ โดยมีจิตสำนึกในการเป็นเจ้าของกองทุนฯ ร่วมกัน ให้ความช่วยเหลือต่อสมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ ที่มีความยากจน รวมทั้งให้โอกาสในการสร้างงาน สร้างอาชีพและรายได้ ให้ทั่วถึงมากขึ้น

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “การประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก” การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อประเมินผลการดำเนินงาน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก โดยประเมินองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

- ด้านสภาพแวดล้อม (บริบท) ของโครงการ (Context)
- ด้านปัจจัยเบื้องต้น (ปัจจัยเข้า) ของโครงการ (Input)
- ด้านกระบวนการของโครงการ (Process)
- ด้านผลผลิตของโครงการ (Product)

1.1.2 เพื่อต้องการทราบถึงปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ ในการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

การวิจัยสามารถสรุปได้ว่าประสบความสำเร็จจากการประเมินองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ

1.2.1 ประชากรที่ใช้ศึกษาวิจัย ประกอบไปด้วยสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เฉพาะในเขตพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก รวมทั้งหมด 67 กองทุน

1.2.2 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย (Sample Size) ตามตารางสำเร็จรูปของ ทาโร ยามาเน (Taro Yamane) ที่ระดับความสำคัญ 0.05 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 393 คน แต่ผู้วิจัยได้เพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จาก 393 คน เป็น 400 คน

วิธีการสุ่มตัวอย่าง ทำการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) หรือการสุ่มตัวอย่างตามความสะดวก (Convenience sampling)

1.2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและคุณภาพเครื่องมือ แบบสอบถาม (Questionnaires) โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม โครงการ ปัจจัยเบื้องต้น โครงการ กระบวนการของโครงการ และผลผลิตของโครงการ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปัญหาและข้อเสนอแนะที่มีต่อการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และได้มีการตรวจสอบความครอบคลุมในเนื้อหา รวมทั้งความเหมาะสมของความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน

1.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามเขตการปกครอง จำนวน 6 ตำบล และการคัดเลือกสมาชิกกองทุนฯ เพื่อตอบแบบสอบถามใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากนั้นจึงทำการส่งแบบสอบถามถึงสมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ ด้วยตนเอง หลังจากนั้นประมาณ 10 วัน ผู้วิจัยได้ติดตามเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองจำนวน 400 ชุด ได้รับคืนจำนวน 400 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

1.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ

จากผลการวิจัยพบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 56 และส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.0 และมีสถานภาพสมรสแล้วเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 69.5 และส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60.5

ด้านระดับการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ จะมีการศึกษาในระดับต่ำ โดยที่ไม่ได้เรียนหนังสือเลยมีจำนวนมากถึงร้อยละ 35.5

ด้านอาชีพ พบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ จะมีอาชีพทางด้านเกษตรกรรมมากที่สุด ร้อยละ 47.5 รองลงมาเป็นอาชีพรับจ้างทั่วไปร้อยละ 17.5

ด้านรายได้ พบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ จะมีรายได้เฉลี่ยรวมสุทธิต่อปี อยู่ที่ 20,001 – 50,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.0 และหลังจากมีโครงการกองทุนหมู่บ้านฯ พบว่าส่วนใหญ่จะมีรายได้คงที่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.5 มีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 36.5 และมีรายได้ลดลงร้อยละ 14.0

1.3.2 ความคิดเห็นการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านฯ
ผลการวิจัยด้านความคิดเห็นทั้ง 4 ด้านพบว่า

1) ด้านสภาพแวดล้อมของโครงการ (Context) ส่วนใหญ่สมาชิกกองทุนฯ จะมีการประเมินผลอยู่ในระดับมาก แต่ยังมีบางคำถามที่สมาชิกกองทุนฯ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การประสานความร่วมมือ/ขอความช่วยเหลือ/ขอคำปรึกษา/รับการอบรมจากองค์กรภาครัฐและเอกชน มีค่าเฉลี่ยของคำถามเท่ากับ 3.48 กับ มีการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านฯ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีค่าเฉลี่ยของคำถามเท่ากับ 3.40

2) ด้านปัจจัยเบื้องต้นโครงการ (Input) ส่วนใหญ่ในภาพรวม สมาชิกกองทุนฯ ต่างมีการประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง และมีระดับมากใน 3 ข้อ ได้แก่ คณะกรรมการฯ มีความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง คณะกรรมการทราบและได้ทำความเข้าใจในระเบียบที่สมาชิกร่วมกันกำหนดขึ้น และคณะกรรมการกองทุนฯ มีความสามารถ มีความน่าเชื่อถือ มีความรู้ และประสบการณ์ มีความเสียสละและความรับผิดชอบ

3) ด้านกระบวนการของโครงการ (Process) กล่าวโดยภาพรวม จะเห็นว่าโครงการมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับกระบวนการของโครงการอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก โดยมีระดับการปฏิบัติระดับปานกลาง จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ การวางแผนอบรมให้ความรู้ มีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐมาให้ความรู้ การแจ้งข่าวสารและประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการบริหารให้รับทราบ จัดประชุมและติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และเผยแพร่ข้อมูลรายรับ-รายจ่ายให้บริการข้อมูลเกี่ยวกับบัญชี ส่วนระดับมากนั้นมี 4 ข้อ ได้แก่ มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการอนุมัติเงิน มีการจัดทำเอกสารและมีการจัดทำบัญชีอย่างเป็นระบบ สมาชิกกองทุนฯ ได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อบังคับของกองทุนฯ อย่างเคร่งครัด และมีการส่งเสริมช่วยเหลือสมาชิกในการประกอบอาชีพ

4) ด้านผลผลิตของโครงการ (Product) ส่วนใหญ่ในภาพรวม สมาชิกกองทุนฯ ต่างมีการประเมินในระดับมากเกือบทุกข้อ ยกเว้นข้อ สร้างกระบวนการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง คือ 3.45 และประสานความร่วมมือแบบเครือข่าย ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.46

2. อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “การประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก” ผลการวิจัย พบว่า ในด้านสถานภาพของสมาชิกนั้นส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ด้านอาชีพพบว่าส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร ส่วนด้านระดับการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งเป็นปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของ พรศักดิ์ อุบลสถิตย์ (2545) ที่

ศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี พบว่าส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง และระดับการศึกษาไม่เป็นที่ปัญหาในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จะเห็นได้ว่าระดับการศึกษาของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีความแตกต่างกัน ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาศักยภาพกองทุนหมู่บ้านจึงแตกต่างกัน

ส่วนความคิดเห็นของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านในเขตพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก พบว่า ด้านสภาพแวดล้อมโครงการ (Context) ผลการประเมินอยู่ในระดับมาก แต่ควรมีการประสานความร่วมมือขอความร่วมมือและติดตามผลการดำเนินงานจากองค์กรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กมลลักษณ์ ดิษยพันธ์ (2545) ที่พบว่าควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกองทุน ด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ (Input) อยู่ในระดับปานกลาง พบว่ากองทุนหมู่บ้านมีงบประมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุรทิน ต่อศักดิ์และคณะ (อ้างใน วิชัย จันทรอยู่จริง 2547) ที่พบว่าจำนวนเงินที่อนุมัติให้กู้มีจำนวนที่น้อยกว่าความต้องการของสมาชิก ด้านกระบวนการของโครงการ (Process) อยู่ในระดับปานกลาง จากการศึกษาพบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนและช่วยเหลือให้มากกว่าที่เป็นอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พิระ กันหาริน และคณะ (อ้างใน วิชัย จันทรอยู่จริง 2547) ที่ศึกษาพบว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนให้มากกว่านี้ และด้านผลผลิตของโครงการ (Product) อยู่ในระดับมาก พบว่าสมาชิกมีความสำนึกในความเป็นเจ้าของโครงการ มีส่วนร่วมกับโครงการ และมีรายได้เฉลี่ยต่อปีเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชนิตา เฟิงประสบ (2545) ที่พบว่าสมาชิกมีความรับผิดชอบมีการสร้างกระบวนการแบบมีส่วนร่วมเรียนรู้ทำกิจกรรมร่วมกัน ติดตามตรวจสอบและนำไปสู่การเพิ่มรายได้ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

เหตุที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก มีผลสำเร็จอยู่ในระดับค่อนข้างมาก เนื่องจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในอันที่จะแก้ไขปัญหาความยากจน เป็นโครงการที่สามารถกระจายรายได้ไปสู่ระดับรากหญ้าทำให้สมาชิกได้เข้าถึงแหล่งทุนได้ง่าย ส่งเสริมสมาชิกในเรื่องของการประกอบอาชีพและมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น แต่ยังพบปัญหาที่เป็นปัจจัยส่งผลให้การประเมินยังไม่ดีเท่าที่ควรอยู่บ้างในบางเรื่องทั้งทางภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจะศึกษาหาแนวทางแก้ไข เช่น ภาครัฐควรมีการส่งเสริมพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สมาชิกกองทุนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจในระเบียบข้อบังคับของกองทุน และขั้นตอนการกู้ยืมเงินมีความยุ่งยากซับซ้อนมากเกินไป เป็นต้น ประกอบกับพื้นที่ในเขตอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก เป็นพื้นที่ที่สมาชิกกองทุนฯ ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงจะพบปัญหาเกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ ส่งผลทำให้เกิด

ความไม่เข้าใจและเกิดความสับสน มากกว่าในพื้นที่ทั่วไปในอำเภอหรือจังหวัดอื่นๆ ซึ่งอุปสรรคในเรื่องของการสื่อสารและความรู้ความเข้าใจภาษาไทยนั้น จากเหตุการณ์ที่ผ่านมาทำให้กองทุนหมู่บ้านฯ ในเขตพื้นที่อำเภอท่าสองยาง สามารถจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลเพื่อรองรับการยกระดับกองทุนหมู่บ้านให้เป็นสถาบันการเงินได้เพียง 43 กองทุนเท่านั้น จาก 67 กองทุน (กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จังหวัดตาก : 2551)

สำหรับปัญหาอื่นๆ ที่มักพบหลายๆ กองทุนหมู่บ้านฯ เขตพื้นที่อำเภอท่าสองยาง ได้แก่ จำนวนเงินกู้ไม่เพียงพอต่อความต้องการ จำนวนเงินที่อนุมัติให้กู้มีจำนวนน้อยเกินไปไม่พอที่จะลงทุนประกอบอาชีพ ตรงกับผลการวิจัยของ อ้อยทิพย์ พูนนาก และคณะ (2545) และสมาชิกกู้ยืมเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ของโครงการ ตรงกับผลการวิจัยของ โสภี พินิจงาม (2545)

สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นส่วนทำให้โครงการกองทุนหมู่บ้านฯ ประสบปัญหาโดยตลอดและส่งผลทำให้การบริหารจัดการของโครงการไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร ดังนั้นหากมีความร่วมมือกันอย่างต่อเนื่อง ระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยหามาตรการในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้เหมาะสมต่อสภาพพื้นที่ จะทำให้โครงการกองทุนหมู่บ้านฯ ประสบความสำเร็จ สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ สร้างประโยชน์สุขให้กับคนในชุมชนและสังคมไทยได้อย่างยั่งยืน

3. ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง “การประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก” ในด้าน สภาพแวดล้อมโครงการ ด้านปัจจัยเบื้องต้นโครงการ ด้านกระบวนการของโครงการ และด้านผลผลิตของโครงการ เพื่อให้การบริหารจัดการกองทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ ผู้วิจัยเห็นว่าควรให้ข้อเสนอแนะการนำวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

3.1.1 ด้านสภาพแวดล้อมโครงการ (Context)

1) องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้การสนับสนุนและช่วยเหลือ รวมทั้งให้การอบรมด้านการบริหารจัดการแก่คณะกรรมการกองทุนฯ อย่างต่อเนื่อง

2) ควรมีการจัดอบรมในเรื่องวิชาชีพต่างๆ เพื่อให้สมาชิกได้ใช้ประกอบอาชีพเสริมและเพิ่มพูนรายได้ ให้สามารถพึ่งตนเองตามแนวทางพระราชดำริ “เศรษฐกิจพอเพียง”

3.1.2 ด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ

1) ควรมีการประสานงานติดต่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากภายนอกมาสนับสนุน เช่น องค์กรส่วนบริหารท้องถิ่น เพื่อจัดสร้างสำนักงาน รวมทั้งจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์สำนักงานต่างๆ

2) การอนุมัติเงินกู้แต่ละครั้ง ควรพิจารณาตามหลักเกณฑ์หรือวิธีการตามระเบียบและพิจารณาตามความเหมาะสมในแต่ละโครงการ

3.1.3 ด้านกระบวนการของโครงการ

ในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ควรมีลักษณะดังนี้

1) มีการดำเนินงานที่โปร่งใส โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของกองทุนอย่างสม่ำเสมอ

2) ควรมีการจัดทำระบบบัญชีให้มีความถูกต้องเหมาะสม

3) มีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของกองทุนอย่างสม่ำเสมอทางหอกระจายข่าวหรือเสียงตามสาย และสื่ออื่นๆ เท่าที่จะสามารถจะทำได้ รวมทั้งให้มีการประชุมสมาชิกอย่างน้อยปีละ 2 ครั้งด้วย

3.1.4 ด้านผลผลิตของโครงการ

1) คณะกรรมการ ควรเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ มีการฝึกอบรม ศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเครือข่ายของกองทุนหมู่บ้าน ในระดับต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ มีการกำหนดเป้าหมาย มีการวางแผนและติดตามการทำงานอย่างเป็นระบบ

2) สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ให้สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินงานของกองทุน โดยเปิดประชุมรับฟังความคิดเห็นจากสมาชิกกองทุน หาแนวทางปฏิบัติร่วมกัน เพื่อส่งเสริมให้มีความรัก ความสามัคคี ความเกื้อกูลแบ่งปัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมทั้งช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส สมาชิกนำเงินกู้ไปใช้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า

3) ควรมีการติดตามและประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอย่างสม่ำเสมอ

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการเปรียบเทียบประสิทธิภาพและประสิทธิผลระหว่างกองทุนหมู่บ้านฯ ในเขตเทศบาลตำบลแม่ด้วง อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ที่สมาชิกกองทุนฯ ส่วนใหญ่เป็นคนไทย กับ กองทุนที่อยู่ตำบลรอบนอก ที่สมาชิกส่วนใหญ่ของกองทุนฯ

เป็นชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกองทุนฯ

3.2.2 ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบระหว่างกองทุนต่างๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน เช่น ก.ข. ค.จ. กองทุนปฎิ กองทุนสวัสดิการ ฯลฯ ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างจากกองทุนหมู่บ้านฯ อย่างไร และมีความเป็นไปได้ที่จะสามารถรวมเป็นกองทุนเดียวกันหรือไม่

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมล อุดลย์พันธ์ เชิดวิทย์ ฤทธิประศาสตร์ และสุจิตรา รัตนันท์ (บรรณาธิการ) (2545) *การบริหารการพัฒนา พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพมหานคร แสงจันทร์การพิมพ์*
- กมลลักษณ์ ดิษยนันท์ (2545) “ศักยภาพและปัญหาในการจัดการกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย (2545) *คู่มือการบริหารงานกองทุนหมู่บ้าน กรุงเทพมหานคร ธันวาคม*
- กุลธนา ธนาพงศธร (2520) *เอกสารประกอบวิชาหลักการกำหนดนโยบายของรัฐ กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*
- จุลศักดิ์ จิตเจริญ (2548) “การประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่” การค้นคว้าแบบอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ชนิดา เฟื่องประสบ (2545) *การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน หมู่ที่ 5 ตำบลคันธารราษฎร์ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ประกาศนียบัตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*
- ชำนาญ สมบูรณ์ (2545) “รายงานผลการศึกษาคณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ: กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัดร้อยเอ็ด” ร้อยเอ็ด สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดร้อยเอ็ด
- ชื่น ศรีสวัสดิ์ และเกริกไกร แก้วล้วน (2544) *การประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน ในจังหวัดอุบลราชธานี อุบลราชธานี สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี*
- ชุมพล จันปุม (2547) “ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เขตอำเภอกักคี่ชุมพล จังหวัดชัยภูมิ” การค้นคว้าแบบอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2531) *การปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม กรุงเทพมหานคร มาสเตอร์เพรส*
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2533) *เทคโนโลยีการศึกษา : ทฤษฎีและการวิจัย กรุงเทพมหานคร โอเดียนสโตร์*

- ดิณ ปรัชญพฤกษ์ (2548) *การบริหารการพัฒนา ความหมาย เนื้อหา แนวทาง แนวทางและปัญหา*
พิมพ์ครั้งที่ 8 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ธัญวัฒน์ รัตนศักดิ์ (2546) *นโยบายสาธารณะ เชียงใหม่ คณิงนิจการพิมพ์*
- ธานินทร์ ศิลปารุ (2548) *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS* พิมพ์ครั้งที่ 3
กรุงเทพมหานคร วี.อินเตอร์พรีนซ์
- นนทยา สุริมล (2546) “ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตำบลม่วง
น้อย อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน” การค้นคว้าแบบอิสระ
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- นิพนธ์ ดิขวงศ์ (2546) “การบริหารกองทุนหมู่บ้านเขตตำบลเมืองเส้น อำเภอสันทราย จังหวัด
เชียงใหม่” การค้นคว้าแบบอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ประชุม รอดประเสริฐ (2537) *นโยบายและหลักการวางแผน: หลักการและทฤษฎี* พิมพ์ครั้งที่ 5
กรุงเทพมหานคร เนติกุลการพิมพ์
- _____ (2529) *การบริหารโครงการ* กรุงเทพมหานคร ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
- ปฐม มณีโรจน์ (2518) *ทฤษฎีและแนวคิดในการพัฒนาการบริหาร* กรุงเทพมหานคร
คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์
- ปुरुชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2530) *การวิจัยประเมินผล: หลักการและกระบวนการ* กรุงเทพมหานคร
พระนคร
- พะยอม วงศ์สารศรี (2528) *องค์การและการจัดการ* กรุงเทพมหานคร พรานนกการพิมพ์
- พรศักดิ์ อุบลสิทธิ์ (2546) “ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
ศึกษากรณี บ้านเขาดิน หมู่ที่ 2 ตำบลหนองรี อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ปัญหา
พิเศษ” รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
- พระราชกฤษฎีกา จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2544 และ
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กรุงเทพมหานคร
- ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุน
หมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6)
พ.ศ. 2547 กรุงเทพมหานคร
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนแห่งชาติ พ.ศ. 2544
และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 กรุงเทพมหานคร

- เยาวดี วิบูลย์ศรี (2538) การประเมินโครงการ: แนวคิดและแนวปฏิบัติ กรุงเทพมหานคร
 โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ลัดดาวัลย์ เพชร โรจน์และอัจฉรา ชำนิประศาสตร์ (2547) ระเบียบวิธีการวิจัย กรุงเทพมหานคร
 พิมพ์ดีการพิมพ์
- วงศกร ภู่ทอง และอลงกต ศรีเสน (2546) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9
 (พ.ศ.2545-2549) กรุงเทพมหานคร เดอะบุคส์
- วรเดช จันทรศร (2540) การนำนโยบายไปปฏิบัติ กรุงเทพมหานคร สหสื่อคและการพิมพ์
- วิชัย จันทรอยู่จริง (2547) “ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน
 เมือง ตำบลโคกवान อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์” การค้นคว้าแบบอิสระ
 ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- วิชุดา มาตันบุญ และสมนึก ชัชวาล (2547) การเรียนรู้และการปรับตัวของกองทุนเงินล้าน
 สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เชียงใหม่ เชียงใหม่พริ้นติ้ง
- วิเชียร วิทยอุดม (2548) ทฤษฎีองค์การ กรุงเทพมหานคร ซีระฟิล์มและไซเท็กซ์ จำกัด
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2548) “แนวคิดและความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา” ใน
 ประมวลสาระ ชุดวิชาการบริหารการพัฒนา หน่วยที่ 1 หน้า 7-13 นนทบุรี
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาวิทยาการจัดการ
 _____ (2548) แนวคิด ความหมาย และความสำคัญของการบริหารการพัฒนา
 คำนวันที่ 8 กันยายน 2548 [http://www.wiruch.com
 /article%20for%20article/article%20dev%20 admin.htm](http://www.wiruch.com/article%20for%20article/article%20dev%20admin.htm)
- ศศิเพ็ญ จรหวัง (2546) “ประสิทธิผลในการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชน
 เมือง ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่” วิทยานิพนธ์ปริญญา
 รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ศุกชัย ยาวะประภาส (2545) นโยบายสาธารณะ กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สมร อังกาพย์ ละออง (2546) “การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน กรณีศึกษา
 กองทุนหมู่บ้านในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาน อำเภอแม่ลาน จังหวัด
 ปัตตานี” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)
 สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- สมิหรา จิตตลดากร (2546) ทฤษฎีองค์การ พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร คงวุฒิคุณากร
- สวัสดี สุคนธ์รังสี (2511) พัฒนบริหารศาสตร์กับประเทศเร่งพัฒนา พัฒนบริหารศาสตร์

(เมษายน 2511): 268-269

สร้อยตระกูล (ตวยานนท์) อรรถมานะ (2533) *สาธนะบริหารศาสตร์* กรุงเทพมหานคร
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สิน พันธุ์พินิจ (2547) *เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์* กรุงเทพมหานคร วิทยพัฒน์

สิริมาลย์ รัตนวรวงศ์ “การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารแผนงาน โครงการพัฒนาท้องถิ่นและ
ชนบท” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชา การบริหารแผนงานโครงการพัฒนาท้องถิ่นและ
ชนบท* หน้าที่ 15 หน้า 941-953 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช
สาขาวิชาวิทยาการจัดการ

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2536) *การวิจัยและประเมินโครงการ* กรุงเทพมหานคร ภพพิมพ์
สุพร เสียนสลาย (2547) “การประเมินผลโครงการ” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชา นโยบายสาธารณะ
และการบริหารโครงการ* หน้าที่ 14 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช
สาขาวิชาวิทยาการจัดการ

เสน่ห์ จุ้ยโต “แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชา การบริหารรัฐกิจ
เปรียบเทียบและการบริหารการพัฒนา* หน้าที่ 8 หน้า 307-321 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช สาขาวิชาวิทยาการจัดการ

สันทนา ศรีโพธิ์ (2548) “การประเมินบทบาทคณะกรรมการองค์การเครือข่ายกองทุนหมู่บ้าน
ระดับตำบลในจังหวัดเชียงใหม่” การการค้นคว้าแบบอิสระ
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (2546) *ระเบียบสำนัก
นายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
พ.ศ. 2544 และการแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546* สำนักงานคณะกรรมการกองทุน
หมู่บ้านและชุมชนเมือง

_____ (2546) *สรุปผลการจัดมาตรฐานการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
ครั้งที่ 1 จังหวัดเชียงใหม่* สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
แห่งชาติ

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ (2545) *การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
จังหวัดเชียงใหม่* สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเชียงใหม่

_____ (2545) *แบบรายงานความก้าวหน้าการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
จังหวัดเชียงใหม่* สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเชียงใหม่

เสรี พงศ์พิศ (2546) *ฐานคิดจากแผนแม่บทสู่วิสัยทัศน์ชุมชน* กรุงเทพมหานคร ภูมิปัญญาไท

- อนันต์ เกตุวงศ์ (2523) *การบริหารการพัฒนา* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- อวยชัย ชบา (2546) “ความหมาย ขอบข่าย และตัวแปรอิสระของการบริหารการพัฒนาชนบท” ใน
เอกสารการสอนชุดวิชา การบริหารการพัฒนาชนบท หน่วยที่ 2 หน้า 80-82 นนทบุรี
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาวิทยาการจัดการ
- อ้อยทิพย์ เกตุเฒ และคณะ (2544) “รายการวิจัย การติดตามการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและ
 ชุมชนเมืองแห่งชาติ เฉพาะกรณี 5 หมู่บ้าน ในจังหวัดนครราชสีมา” นครราชสีมา
 สถาบันราชภัฏนครราชสีมา
- อาษา เมฆสวรรค์ *หลักการบริหารการพัฒนา* ใน อมร รักษาสัตย์ และชัตติยา วรรณสุด
 (บรรณาธิการ) op.cit. หน้า 270
- เอกฉัตร จารุเมธีชน และคณะ (2545) *การประเมินประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน
 และชุมชนเมือง จังหวัดเลย สำนักงานบัณฑิตศึกษา สถาบันราชภัฏเลย*
- อุทัย เลหาวิเชียร (บรรณาธิการ) (2528) *การบริหารการพัฒนา* กรุงเทพมหานคร
 โรงพิมพ์สามเจริญพานิช
- อำนาจ ชูตินทราศี (2547) “การประเมินผลการดำเนินการเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 แห่งชาติ (หมู่บ้านละ 1 ล้านบาท): กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านตำบลหนองผ่าครั้ง
 อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่” การการค้นคว้าแบบอิสระ
 ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ (แบบสอบถาม)

ภาคผนวก ก

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ (แบบสอบถาม)

นาย ธงไชย สนิวิเศษ

สถานที่ทำงาน พัฒนาชุมชน ที่ว่าการอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก
ตำแหน่ง พัฒนาการอำเภอท่าสองยาง

นาย ฉัฐพันธ์ จันทรประไพ

สถานที่ทำงาน สำนักงานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อำเภอแม่สอด
ตำแหน่ง ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จังหวัดตาก

นาย ชนาธิป วนากิจรุ่งเรือง

สถานที่ทำงาน บ้านแม่ขมุ่ น้อย ตำบลแม่ต้าน อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก
ตำแหน่ง ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

ภาคผนวก ข
แบบสอบถาม

ภาคผนวก ข

แบบสอบถาม

เรื่อง

การประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
ในเขต อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัย แขนงวิชาบริหารรัฐกิจ สาขาวิทยาการจัดการ
2. ข้อมูลที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะเก็บรักษาไว้เป็นความลับและนำไปใช้
ในทางวิชาการเท่านั้น จะไม่มีผลกระทบต่อท่าน ผู้เกี่ยวข้องกับท่านหรือองค์กรของท่านแต่อย่างใด
3. แบบสอบถามนี้มีเนื้อหาแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป
ตอนที่ 2 การปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนิน โครงการกองทุนหมู่บ้านฯ ซึ่งประกอบไปด้วยปัจจัยหลัก 4
ด้าน - ด้านสภาพแวดล้อมโครงการ (Context)
- ด้านปัจจัยเบื้องต้นโครงการ (Input)
- ด้านกระบวนการของโครงการ (Process)
- ด้านผลผลิตของโครงการ (Product)
ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

(โปรดกรณารอกข้อมูลตามความเป็นจริงและขอขอบคุณท่านมา ณ ที่นี้ด้วย)

นายวัชรพล พญาพรหม รหัส 2483010803

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป
 คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ตามความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

.....
 สำหรับผู้วิจัย

1. เพศ

1. ชาย

2. หญิง

2. อายุ

1. อายุ 20-30 ปี

2. อายุ 31-40 ปี

3. อายุ 41-50 ปี

4. อายุ 51-60 ปี

5. อายุ 61 ปีขึ้นไป

3. สถานภาพสมรส

1. โสด

2. สมรส

3. ม้าย/หย่าร้าง

4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

1. 1-2 คน

2. 3-4 คน

3. 5-6 คน

4. 7 คนขึ้นไป

5. ระดับการศึกษาสูงสุด

1. ไม่ได้เรียนหนังสือ

2. ประถมศึกษา

3. มัธยมศึกษาตอนต้น

4. มัธยมศึกษาตอนปลาย

5. อนุปริญญา

6. ปริญญาตรี

7. สูงกว่าปริญญาตรี

6. อาชีพหลักของท่าน (ตอบได้เพียงข้อเดียว)

- 1. เกษตรกรรม
- 2. ค้าขายประกอบธุรกิจส่วนตัว
- 3. รับจ้างทั่วไป
- 4. รับราชการ / พนักงานของรัฐ
- 5. อื่นๆ (โปรดระบุ ฯ .....)

7. รายได้เฉลี่ยรวมสุทธิต่อปี

- 1. ไม่เกิน 20,000 บาท
- 2. 20,001 – 50,000 บาท
- 3. มากกว่า 50,000 บาท ขึ้นไป

8. รายได้เฉลี่ยต่อปีหลังจากมีโครงการกองทุนหมู่บ้าน

- 1. รายได้ลดลง
- 2. รายได้คงที่
- 3. รายได้เพิ่มขึ้น

ตอนที่ 2 การปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่อง ตามความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

รายละเอียด	ระดับของการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	
ด้านสภาพแวดล้อมโครงการ (Context)						
1. กองทุนหมู่บ้านฯ มีการประสานความร่วมมือ / ขอความช่วยเหลือ / ขอคำปรึกษา / รับการอบรม จากองค์กรภาครัฐและเอกชน						
2. กองทุนหมู่บ้านฯ ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง ชุมชน ราชการ และประชาชนสังคม						
3. กองทุนหมู่บ้านฯ ได้กระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นอย่างแท้จริง						
4. กองทุนหมู่บ้านฯ เป็นแหล่งหมุนเวียนเงินในหมู่บ้าน						
5. มีการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านฯ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง						
6. กองทุนหมู่บ้านฯ ได้ช่วยบรรเทาเหตุและความจำเป็นเร่งด่วน						
7. กองทุนหมู่บ้านฯ ส่งเสริมให้ชุมชนมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนฯ ด้วยตนเอง						
8. กองทุนหมู่บ้านฯ ช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน						
9. กองทุนหมู่บ้านฯ ทำให้เกิดความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม						
10. กองทุนหมู่บ้านฯ ทำให้หมู่บ้านและชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้						

รายละเอียด	ระดับของการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	
ด้านปัจจัยเบื้องต้นโครงการ (Input)						
11. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ มีความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ.2544						
12. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ ทราบและได้ทำความเข้าใจในระเบียบข้อบังคับหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการบริหารกองทุนซึ่งสมาชิกร่วมกันกำหนดขึ้น						
13. คณะกรรมการกองทุนฯ มีความสามารถและมีความน่าเชื่อถือ มีความรู้ประสบการณ์ มีความเสียสละและความรับผิดชอบ						
14. งบประมาณที่ได้รับเพียงพอต่อความต้องการ						
15. สมาชิกกองทุนฯ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับ หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับกองทุนฯ						
16. สมาชิกกองทุนฯ มีความรักและความสามัคคีมีส่วนร่วมกับกองทุนหมู่บ้านฯ เป็นประจำ						
17. กองทุนหมู่บ้านฯ มีสถานที่ตั้งที่ชัดเจน และมีสำนักงานถาวร ในการให้บริการ						
18. กองทุนหมู่บ้านฯ มีวัสดุอุปกรณ์ มีเครื่องใช้ อันจำเป็นในการปฏิบัติงาน						
19. กองทุนหมู่บ้านฯ มีกรอบการดำเนินงานที่ชัดเจน						
20. กองทุนหมู่บ้านฯ มีแผนการดำเนินงานโครงการที่ชัดเจน						

รายละเอียด	ระดับของการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	
ด้านกระบวนการของโครงการ (Process)						
21. มีการวางแผนอบรมให้ความรู้แก่สมาชิก กองทุนหมู่บ้านฯ เกี่ยวกับเรื่องกองทุนหมู่บ้านฯ						
22. มีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐ มาให้ความรู้ เกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านฯ						
23. มีการแจ้งข่าวหรือประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการ บริหารกองทุนหมู่บ้านฯ ให้ทั้งคณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้านฯ และสมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ ได้รับทราบ						
24. มีการจัดประชุมและติดตามการดำเนินงาน ของกองทุนหมู่บ้านฯ อย่างต่อเนื่อง						
25. มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการอนุมัติเงินแก่ สมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ						
26. ในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านฯ มีการ จัดทำเอกสารและมีการจัดทำบัญชีอย่างเป็น ระบบ						
27. มีการเผยแพร่ข้อมูล รายรับ-รายจ่าย ให้บริการข้อมูลในเรื่องเกี่ยวกับบัญชีแก่สมาชิก กองทุนหมู่บ้านฯ ให้ทราบทั่วถึง						
28. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ ได้ปฏิบัติตาม ระเบียบและข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านฯ อย่าง เคร่งครัด						
29. มีการติดตามผลการดำเนินงานของ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ						
30. มีการส่งเสริมและช่วยเหลือสมาชิกกองทุน หมู่บ้านฯ ในการประกอบอาชีพ						

รายละเอียด	ระดับของการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	
ด้านผลผลิตของโครงการ (Product)						
31. ชาวบ้านมีจิตสำนึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของกองทุนหมู่บ้านฯ						
32. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการกำหนดกติกาด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง รวมทั้งเคารพในกติกาที่กำหนดร่วมกัน						
33. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ มีความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนฯ						
34. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ มีความสามัคคี มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูลต่อผู้ด้อยโอกาส						
35. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ ได้นำเงินไปใช้ในการพัฒนาอาชีพ และมีความสะดวกในการกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านฯ มากกว่าการไปกู้กับสถาบันการเงินอื่น						
36. รายได้เฉลี่ยต่อปีของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ เพิ่มขึ้นหลังจากมีกองทุนหมู่บ้านฯ						
37. มีการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม ทั้งการเรียนรู้ร่วมกัน คิดร่วมกัน และติดตามตรวจสอบ						
38. มีการประสานความร่วมมือทั้งในด้านการเรียนรู้กิจกรรมร่วมกันในลักษณะเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านฯ						
39. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ ส่วนใหญ่สามารถชำระหนี้คืนกองทุนหมู่บ้านฯ ได้ตามที่กำหนด						
40. มีการนำดอกผลที่ได้จากกองทุนฯ ไปทำประโยชน์ให้แก่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ และชุมชน						

ภาคผนวก ก
แบบประเมินความครอบคลุมของเนื้อหาของแบบสอบถาม

ภาคผนวก ก

แบบประเมินความครอบคลุมของเนื้อหาของแบบสอบถาม
ชื่อเรื่อง การประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
ในเขต อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

วัตถุประสงค์ในการวัด ต้องการทราบข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล คือ ข้อมูลส่วนบุคคล

โปรดประเมินความถูกต้องในเนื้อหาของคำถามแต่ละข้อ โดยให้คะแนน ดังนี้

- +1 ถ้าคำตอบนั้นตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด
- 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าคำตอบข้อนั้นตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัดหรือไม่
- 1 ถ้าคำตอบนั้นไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องผลการประเมินและเขียนคำแนะนำในช่องข้อเสนอแนะ

คำถามข้อที่	ผลการประเมิน			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
ข้อที่ 1				
ข้อที่ 2				
ข้อที่ 3				
ข้อที่ 4				
ข้อที่ 5				
ข้อที่ 6				
ข้อที่ 7				
ข้อที่ 8				

ตอนที่ 2 การปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินงาน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
วัตถุประสงค์ในการวัด ต้องการวัดความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของโครงการ ปัจจัยเบื้องต้น
 โครงการ กระบวนการของโครงการ และ ผลผลิตของโครงการ

โปรดประเมินความถูกต้องในเนื้อหาของคำถามแต่ละข้อ โดยให้คะแนน ดังนี้

- +1 ถ้าคำถามนั้นตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด
- 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าคำถามข้อนั้นตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัดหรือไม่
- 1 ถ้าคำถามนั้นไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

1. ด้านสภาพแวดล้อมของโครงการ

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องผลการประเมินและเขียนคำแนะนำในช่องข้อเสนอแนะ

คำถามข้อที่	ผลการประเมิน			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
ข้อที่ 1				
ข้อที่ 2				
ข้อที่ 3				
ข้อที่ 4				
ข้อที่ 5				
ข้อที่ 6				
ข้อที่ 7				
ข้อที่ 8				
ข้อที่ 9				
ข้อที่ 10				

2. ด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องผลการประเมินและเขียนคำแนะนำในช่องข้อเสนอแนะ

คำถามข้อที่	ผลการประเมิน			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
ข้อที่ 11				
ข้อที่ 12				
ข้อที่ 13				
ข้อที่ 14				
ข้อที่ 15				
ข้อที่ 16				
ข้อที่ 17				
ข้อที่ 18				
ข้อที่ 19				
ข้อที่ 20				

3. ด้านกระบวนการของโครงการ

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องผลการประเมินและเขียนคำแนะนำในช่องข้อเสนอแนะ

คำถามข้อที่	ผลการประเมิน			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
ข้อที่ 21				
ข้อที่ 22				
ข้อที่ 23				
ข้อที่ 24				
ข้อที่ 25				
ข้อที่ 26				
ข้อที่ 27				
ข้อที่ 28				
ข้อที่ 29				
ข้อที่ 30				

4. ด้านผลผลิตของโครงการ

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องผลการประเมินและเขียนคำแนะนำในช่องข้อเสนอแนะ

คำถามข้อที่	ผลการประเมิน			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
ข้อที่ 31				
ข้อที่ 32				
ข้อที่ 33				
ข้อที่ 34				
ข้อที่ 35				
ข้อที่ 36				
ข้อที่ 37				
ข้อที่ 38				
ข้อที่ 39				
ข้อที่ 40				

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
วัตถุประสงค์ในการวัด ต้องการวัดความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะของโครงการ
กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องผลการประเมินและเขียนคำแนะนำในช่องข้อเสนอแนะ

คำถามข้อที่	ผลการประเมิน			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
ปัญหา				
ข้อเสนอแนะ				

(ลงชื่อ).....

(.....)

ผู้เชี่ยวชาญ

ภาคผนวก ง
แบบสัมภาษณ์

ภาคผนวก จ

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี

ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

และ

ประวัติ สภาพพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ พื้นที่เขตการปกครอง ข้อมูลประชากร

อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

ภาคผนวก จ

หน้า ๑๘

เล่ม ๑๑๘ ตอนพิเศษ ๔๘ ง ราชกิจจานุเบกษา ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๔

ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
และชุมชนเมืองแห่งชาติ
ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
พ.ศ. ๒๕๕๔

โดยที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการ เงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการสร้างเสริมความเข้มแข็งด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน ทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

เพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วนดังกล่าวเป็นไปอย่างรวดเร็ว มี ประสิทธิภาพและสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ได้แถลงต่อรัฐสภา อาศัยอำนาจ ตามความในข้อ ๑๐ (๘) แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๔ คณะกรรมการกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงออกระเบียบไว้ ดังนี้

หมวด ๑

ข้อความทั่วไป

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน เมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๔”

หน้า ๑๕

เล่ม ๑๑๘ ตอนพิเศษ ๔๘ ง ราชกิจจานุเบกษา ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๔

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในระเบียบนี้

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดให้เป็นหมู่บ้านตามระเบียบนี้

“หมู่บ้าน” หมายความว่า หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่

“ชุมชนเมือง” หมายความว่า ชุมชนซึ่งตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา เทศบาลในเขตปกครองท้องที่พิเศษและชุมชนอื่น ทั้งนี้ การจะกำหนดว่า ชุมชนใดเป็นชุมชนเมืองให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

“คณะอนุกรรมการสนับสนุน” หมายความว่า คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

“คณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด” หมายความว่า คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัดหรือกรุงเทพมหานคร

“คณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ” หมายความว่า คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอหรือเขต

“คณะกรรมการกองทุน” หมายความว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือ คณะกรรมการกองทุนชุมชนเมืองต่างๆ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด

หน้า ๒๐

เล่ม ๑๑๘ ตอนพิเศษ ๔๘ ง ราชกิจจานุเบกษา ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๔๕

“กรรมการกองทุน” หมายความว่า กรรมการในคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือกรรมการในคณะกรรมการกองทุนชุมชนเมือง

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

“ธนาคาร” หมายความว่า ธนาคารที่คณะกรรมการกำหนดให้บริหารจัดการกองทุน

“ครัวเรือน” หมายความว่า ครอบครัวยุติธรรมตามทะเบียนบ้าน อันประกอบด้วยบิดา มารดา สามี ภรรยา บุตร ญาติพี่น้อง เป็นต้น อยู่รวมกัน

“หัวหน้าครัวเรือน” หมายความว่า ผู้มีชื่อเป็นเจ้าบ้านตามทะเบียนบ้าน

“ผู้แทนครัวเรือน” หมายความว่า หัวหน้าครัวเรือนหรือบุคคลในครัวเรือน ซึ่งหัวหน้าครัวเรือนมอบหมายเป็นหนังสือให้เป็นผู้แทนครัวเรือน

“หุ้น” หมายความว่า การออมทรัพย์ในรูปแบบหนึ่ง โดยมูลค่าของหุ้น ให้เป็นไปตามที่กองทุนกำหนด

“เงินฝากสัจจะ” หมายความว่า เงินที่สมาชิกตกลงที่จะฝากหรือออมไว้กับกองทุนตามแต่จะตกลงกัน โดยให้ถือว่าเงินออมเป็นเงินสะสม และจะถอนหรือปิดบัญชีได้ก็ต่อเมื่อพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิกตามระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนด

“เงินรับฝาก” หมายความว่า เงินรับฝากประเภทต่างๆ นอกเหนือจากเงินออมตามที่กองทุนกำหนด

“สมาชิก” หมายความว่า สมาชิกของกองทุน

“ที่ประชุมสมาชิก” หมายความว่า ที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปีหรือที่ประชุมใหญ่วิสามัญ

หน้า ๒๑

เล่ม ๑๑๘ ตอนพิเศษ ๔๘ ง ราชกิจจานุเบกษา ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๔๔

ข้อ ๕ ให้ประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติรักษาการตามระเบียบนี้

หมวด ๒

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ ๕ ประโยชน์หรือหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติคือ

- (๑) เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
- (๒) ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต และจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่า และภูมิปัญญาของตนเอง
- (๓) เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน
- (๔) เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม
- (๕) กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

ข้อ ๖ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการ ดังนี้

- (๑) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน

หน้า ๒๒

เล่ม ๑๑๘ ตอนพิเศษ ๔๘ ง ราชกิจจานุเบกษา ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๔๕

(๒) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง

(๓) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

(๔) กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

(๕) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

ข้อ ๓ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังนี้

(๑) เงินอุดหนุนที่รัฐบาลจัดสรรให้

(๒) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้

(๓) เงินกู้ยืม

(๔) ดอกผลหรือผลประโยชน์ใดๆ ที่เกิดจากกองทุน

(๕) เงินหรือทรัพย์สินอื่นๆ ที่กองทุนได้รับ โดยไม่มีเงื่อนไข

ผูกพันหรือภาระค้ำประกันอื่นใด

ข้อ ๔ ให้คณะกรรมการเปิดบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ “กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” กับธนาคาร เพื่อสำรองจ่ายและเตรียมจัดสรรให้แก่งกองทุนหมู่บ้านและกองทุนชุมชนเมือง

ให้ธนาคารโอนเงินจาก “บัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” เข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้านหรือกองทุนชุมชนเมืองตามคำสั่งจ่ายของคณะกรรมการ

ข้อ ๕ ให้คณะกรรมการจัดสรรเงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติไปยังบัญชีกองทุนหมู่บ้านและบัญชีกองทุนชุมชนเมืองตามหมวด ๕ แห่งระเบียบนี้ บัญชีละหนึ่งล้านบาท ภายในระยะเวลาสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งเป็นหนังสือจากคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด

ในกรณีที่คณะกรรมการไม่สามารถจัดสรรเงินให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่กำหนดตามวรรคหนึ่ง ให้ขยายระยะเวลาต่อได้อีกไม่เกินสิบห้าวัน

ข้อ ๑๐ ในการอนุมัติให้คณะกรรมการกองทุนเริ่มเข้าบริหารจัดการและเบิกจ่ายเงินจากบัญชีกองทุนหมู่บ้านหรือบัญชีกองทุนชุมชนเมือง ให้คณะกรรมการพิจารณาในหลักการ ดังนี้

(๑) ความพร้อม ความสนใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง รวมทั้งการแสดงออกอย่างชัดเจนซึ่งความพร้อมในการเข้าร่วมบริหารจัดการกองทุนและการควบคุมดูแลกันเองในการใช้ประโยชน์จากกองทุนของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

(๒) ความพร้อมของคณะกรรมการกองทุนที่เป็นความพร้อมของบุคคล ด้านความรู้และประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุนสังคมของหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง เช่น กลุ่มออมทรัพย์ ธนาคารหมู่บ้าน กองทุนอาชีพ และกองทุนสวัสดิการ และความพร้อมในการบริหารจัดการกองทุน

(๓) การบริหารจัดการกองทุนที่สอดคล้องและเกื้อกูลกันในส่วนเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และกองทุนทางสังคมหรือกองทุนที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้น

หน้า ๒๔

เล่ม ๑๑๘ ตอนพิเศษ ๔๘ ง ราชกิจจานุเบกษา ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๔๔

(๔) การมีระบบการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของ คณะกรรมการกองทุนโดยสมาชิก และมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรม ของกองทุนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการพึ่งพาตนเอง เพื่อความโปร่งใสและมี ประสิทธิภาพสูงสุด

ภายใต้บังคับแห่งข้อ ๑๑ และบทบัญญัติในหมวด ๘ แห่งระเบียบนี้ เมื่อ คณะกรรมการได้อนุมัติให้คณะกรรมการกองทุนเริ่มเข้าบริหารจัดการและเบิกจ่ายเงิน จากบัญชีกองทุนหมู่บ้านหรือบัญชีกองทุนชุมชนเมืองแล้ว คณะกรรมการย่อม หมดอำนาจในการบริหารจัดการเงินกองทุน และจะเข้าแทรกแซงการบริหารจัดการ เงินกองทุนของคณะกรรมการกองทุนมิได้

ข้อ ๑๑ คณะกรรมการมีอำนาจระงับการจ่ายเงินจากบัญชีกองทุนหรือ ให้กองทุนขาดใช้หรือให้ส่งคืนเงินในกรณีที่กองทุนเบิกจ่ายไปแล้ว อันเนื่องจากมี หลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า คณะกรรมการกองทุนไม่ปฏิบัติตามระเบียบหรือข้อบังคับ ที่คณะกรรมการกำหนด หรือกระทำการอันอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อกองทุน

หมวด ๓

คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงาน

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ข้อ ๑๒ ให้มีคณะอนุกรรมการสนับสนุน ประกอบด้วย ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ เป็นรองประธานคนที่หนึ่ง เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน

หน้า ๒๕

เล่ม ๑๑๘ ตอนพิเศษ ๔๘ ง ราชกิจจานุเบกษา ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๔๔

เป็นรองประธานคนที่สอง ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ปลัดกระทรวงสาธารณสุข อธิบดีกรมการปกครอง อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร อธิบดีกรมบัญชีกลาง อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรประชาชนจำนวนห้าคน และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นจำนวนห้าคน ซึ่งแต่งตั้งโดยประธานกรรมการ เป็นอนุกรรมการ ผู้แทนจากสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ และผู้แทนจากสำนักงาน เป็นอนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ข้อ ๑๓ คณะอนุกรรมการสนับสนุนมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(๑) กำหนดแผนปฏิบัติการบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นไปตามแนวทางให้หมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา

(๒) สนับสนุนและพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด ในการทำหน้าที่ให้การสนับสนุนด้านวิชาการและการจัดการแก่กองทุนอย่างมีประสิทธิภาพ

(๓) บูรณาการแผนงาน โครงการ กิจกรรม และงบประมาณเพื่อสนับสนุนการดำเนินการของกองทุน

(๔) ปรับปรุง แก้ไข ระเบียบ ข้อบังคับกองทุนตามแผนงานโครงการของรัฐ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ใกล้เคียงกับกองทุน เพื่อให้อำนาจให้กลุ่มหรือองค์กรในหมู่บ้าน สามารถรวมกองทุนอื่นกับกองทุนได้ตามวัตถุประสงค์

หน้า ๒๖

เล่ม ๑๑๘ ตอนพิเศษ ๔๘ ง ราชกิจจานุเบกษา ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๔๕

(๕) แต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อช่วยดำเนินการตามอำนาจหน้าที่
ของคณะกรรมการสนับสนุน

(๖) ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

หมวด ๔

คณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงาน

กองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด

ข้อ ๑๔ ให้มีคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด ประกอบด้วย
ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธาน ปลัดจังหวัด เป็นรองประธาน ผู้แทนคณะกรรมการ
ซึ่งได้รับแต่งตั้งจากประธานกรรมการ และผู้แทนหน่วยงานระดับจังหวัด ของกระทรวง
เกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงศึกษาธิการ
กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและ
สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์สหกรณ์จังหวัด เร่งรัดพัฒนาชนบทจังหวัด ประชาสัมพันธ์
จังหวัด หัวหน้าสำนักงานจังหวัด ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรประชาชนจำนวนห้าคน
และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นจำนวนห้าคน ซึ่งแต่งตั้งโดยประธานกรรมการ เป็นอนุกรรมการ
และพัฒนาการจังหวัด เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดอาจจัดตั้งศูนย์ประสานงานคณะกรรมการ
สนับสนุนระดับจังหวัด เพื่อทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ

หน้า ๒๗

เล่ม ๑๑๘ ตอนพิเศษ ๔๘ ง ราชกิจจานุเบกษา ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๔๔

สำหรับกรุงเทพมหานคร ให้คณะกรรมการดังกล่าวตามวรรคแรก ประกอบด้วยปลัดกรุงเทพมหานคร เป็นประธาน ผู้แทนการเคหะแห่งชาติ ผู้แทนคณะกรรมการซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากประธานกรรมการ ผู้แทนหน่วยงานระดับจังหวัด ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กรมประชาสัมพันธ์ ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรประชาชนจำนวนห้าคน และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นจำนวนห้าคน เป็นอนุกรรมการ ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาชุมชน เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ

ข้อ ๑๕ ให้คณะกรรมการสับสนุนระดับจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- (๑) รับขึ้นทะเบียนกองทุนตามระเบียบและวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนด
- (๒) ให้ความเห็นผลการประเมินความพร้อมของกองทุน ซึ่งผ่านการประเมินของคณะกรรมการสับสนุนระดับอำเภอร่วมกับชุมชนตามระเบียบหรือวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนด
- (๓) สนับสนุนให้เกิดการเตรียมความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- (๔) ติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานของกองทุนในจังหวัด ให้เป็นไปตามระเบียบ หรือวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนด เพื่อให้เกิดความโปร่งใส และบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์
- (๕) ประสานความร่วมมือเพื่อสนับสนุนด้านวิชาการและการจัดการ ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของกองทุนในจังหวัด

หน้า ๒๘

เล่ม ๑๑๘ ตอนพิเศษ ๔๘ ง ราชกิจจานุเบกษา ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๔๔

(๖) จัดทำระบบข้อมูลเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนต่างๆ ในจังหวัดเพื่อเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์แก่ประชาชนและส่วนที่เกี่ยวข้องต่างๆ ทราบ

(๗) รายงานผลการดำเนินงานของกองทุนในจังหวัดให้คณะกรรมการทราบตามระเบียบหรือวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนด

(๘) แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อช่วยดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด

(๙) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการสนับสนุนมอบหมาย

ให้คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ ประกอบด้วย นายอำเภอหรือผู้อำนวยการเขต เป็นประธานแล้วแต่กรณี ปลัดเทศบาล หรือปลัดเมืองพัทยาแล้วแต่กรณี ปลัดอำเภอฝ่ายปกครองและพัฒนาหรือผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตแล้วแต่กรณี ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรประชาชนและอื่นๆ จำนวนไม่น้อยกว่าเจ็ดคนแต่ไม่เกินเก้าคน เป็นอนุกรรมการ และพัฒนาการอำเภอ หรือหัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนเขตแล้วแต่กรณี เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ คณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอมีหน้าที่ประเมินความพร้อม สนับสนุน การเตรียมความพร้อม สร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้านและชุมชนเมือง สนับสนุน และติดตามการดำเนินกิจกรรมของกองทุน และปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดมอบหมาย

เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนกลไกของท้องถิ่นในการดำเนินการพัฒนา การเรียนรู้ ร่วมกันในการบริหารการจัดการกองทุนด้วยความสมัครใจ ให้คณะกรรมการ

หน้า ๒๕

เล่ม ๑๑๘ ตอนพิเศษ ๔๘ ง ราชกิจจานุเบกษา ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๔๔

สนับสนุนระดับจังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการเครือข่ายชุมชนระดับอำเภอซึ่งประกอบด้วย
ผู้แทนกลุ่มหรือองค์กรประชาชนเครือข่ายชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำธรรมชาติ
ในท้องถิ่นที่มีความรู้หรือมีประสบการณ์ ด้านการพัฒนากองทุนหรือพัฒนาชุมชน
ท้องถิ่น ในจำนวนตามความเหมาะสมของพื้นที่ โดยให้มีบทบาทในการสนับสนุน
การปฏิบัติงานของคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ

หมวด ๕

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ข้อ ๑๖ ให้กองทุนแต่ละกองทุนมีคณะกรรมการกองทุน จำนวนสิบห้าคน
ประกอบด้วยกรรมการซึ่งมาจากการคัดเลือกกันเองโดยสมาชิกซึ่งกรรมการดังกล่าว
เป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ และมีความรับผิดชอบ
ที่จะบริหารจัดการกองทุน ซึ่งเป็นที่ยอมรับของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
และต้องมีคุณสมบัติตามข้อ ๑๗

หลักเกณฑ์และวิธีการในการคัดเลือกกรรมการกองทุนนั้นให้คณะกรรมการ
กองทุนออกข้อบังคับกองทุนตามมติของที่ประชุมสมาชิก

ข้อ ๑๗ กรรมการกองทุนต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังนี้

- (๑) เป็นผู้มิได้อยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกัน
เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน
- (๒) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุสี่สิบปีบริบูรณ์

หน้า ๓๐

เล่ม ๑๑๘ ตอนพิเศษ ๔๘ ง ราชกิจจานุเบกษา ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๔๔

(๓) ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางการเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

(๔) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๕) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท

(๖) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดต่อข้อกำหนดไทย หรืออการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินและความผิดฐานบุกรุก

(๗) ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด

(๘) ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา ๖๘ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

(๙) ไม่เป็นผู้ที่เกยพันจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ ๒๐ (๓) และ (๔)

ข้อ ๑๘ คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(๑) บริหารจัดการกองทุน รวมทั้งตรวจสอบ กำกับ ดูแล จัดสรรผลประโยชน์ของเงินกองทุน เพื่อสอดคล้องและเกื้อกูลกับกองทุนอื่นๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้าน

หน้า ๓๑

เล่ม ๑๑๘ ตอนพิเศษ ๔๘ ง ราชกิจจานุเบกษา ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๔

(๒) ออกระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์หรือวิธีการเกี่ยวกับการบริหารกองทุนที่ไม่ขัดแย้งกับระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด และต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก

(๓) รับสมาชิกและจัดทำทะเบียนสมาชิก ทั้งที่เป็นกลุ่ม องค์กร ชุมชน หรือปัจเจกบุคคลในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

(๔) สำรวจและจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ อุตสาหกรรม ครุภัณฑ์ และวิสาหกิจชุมชนในเขตท้องที่หมู่บ้านหรือชุมชนเมืองนั้น ตลอดจนสำรวจและจัดทำข้อมูลดังกล่าวของกองทุนอื่นๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

(๕) พิจารณาการให้กู้เงินตามระเบียบหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

(๖) ทำนิติกรรมสัญญา หรือ ดำเนินการกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการระดมทุนของกองทุน

(๗) จัดหรือเรียกประชุมสมาชิกตามที่กำหนดหรือได้ตกลงกัน หรือตามที่สมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของสมาชิกทั้งหมดลงลายมือชื่อทำหนังสือร้องขอ และจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่รับคำร้อง

(๘) จัดทำบัญชีและส่งมอบเงินที่ได้รับการจัดสรร ดอกผล ผลตอบแทน หรือรายได้ที่เกิดขึ้นจากเงินที่ได้รับการจัดสรรจากคณะกรรมการคืนให้แก่กองทุนให้ครบเต็มตามจำนวนที่ได้รับอนุมัติให้เบิกจ่าย ในกรณีที่คณะกรรมการมีหนังสือหรือคำสั่งเป็นที่สุด เนื่องจากคณะกรรมการกองทุนไม่ปฏิบัติตามหรือบริหารจัดการกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนด

(๙) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการกำหนดหรือมอบหมาย

หน้า ๓๒

เล่ม ๑๑๘ ตอนพิเศษ ๕๘ ง ราชกิจจานุเบกษา ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๔๔

ข้อ ๑๙ กรรมการกองทุนมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสองปี

ในกรณีที่กรรมการกองทุนพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้คณะกรรมการกองทุนประกอบด้วยกรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ และให้คณะกรรมการกองทุนจัดให้มีการคัดเลือกบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งแทนกรรมการกองทุนซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อ ๑๖ ภายในระยะเวลาสามสิบวัน

กรรมการกองทุนซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับคัดเลือกอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกินสองวาระติดต่อกันมิได้

ข้อ ๒๐ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระแล้ว กรรมการกองทุนพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) คณะกรรมการกองทุนมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

(๔) ที่ประชุมสมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

(๕) มีลักษณะต้องห้ามตามข้อ ๑๗ (๔) (๕) (๖) และ (๗)

(๖) คณะกรรมการให้ออก เนื่องจากมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าขาดคุณสมบัติและมีลักษณะต้องห้ามตามข้อ ๑๗

ในกรณีที่กรรมการกองทุนพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ คณะกรรมการกองทุนอาจแต่งตั้งบุคคลจากสมาชิกเข้าดำรงตำแหน่งกรรมการกองทุนแทนก็ได้ และให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

หน้า ๓๓

เล่ม ๑๑๘ ตอนพิเศษ ๔๘ ง ราชกิจจานุเบกษา ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๔๔

ให้นำบทบัญญัติในข้อ ๑๕ วรรคสาม มาใช้บังคับกับกรรมการกองทุนซึ่งพ้นจากตำแหน่งตาม (๒) และ (๓)

ข้อ ๒๑ ให้คณะกรรมการกองทุนเลือกกรรมการด้วยกันเป็นประธานกรรมการกองทุน รองประธานกรรมการกองทุน เภรัญญิกกองทุน และเลขานุการกองทุน

ข้อ ๒๒ การประชุมคณะกรรมการกองทุนต้องมีกรรมการมาประชุมเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ในขณะนั้น จึงจะเป็นองค์ประชุม

ถ้าประธานกรรมการกองทุนไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้รองประธานกรรมการกองทุนทำหน้าที่ประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการกองทุนและรองประธานกรรมการกองทุนไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

กรรมการกองทุนผู้ใดมีส่วนได้ส่วนเสียเป็นส่วนคว่ำในเรื่องใด ห้ามมิให้เข้าร่วมประชุมในเรื่องนั้น

หมวด ๖

กองทุนและสมาชิกกองทุน

ข้อ ๒๓ กองทุนหมู่บ้านและกองทุนชุมชนเมือง อาจประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินดังนี้

- (๑) เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ
- (๒) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้โดยปราศจากภาวะผูกพัน
- (๓) เงินกู้ยืม
- (๔) ดอกผลหรือผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากกองทุน
- (๕) เงินฝากสัจจะและเงินรับฝาก
- (๖) เงินค่าหุ้น
- (๗) เงินสวทพจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก
- (๘) เงินและทรัพย์สินอื่นๆ ตามระเบียบที่กองทุนกำหนด

ข้อ ๒๔ สมาชิกกองทุน ประกอบด้วยบุคคลธรรมดาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนั้น และมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อบังคับของกองทุน

การรับสมัครสมาชิกและการขาดจากสมาชิกภาพของสมาชิก ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไขและวิธีการที่กองทุนกำหนด ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงความต้องการ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองเป็นหลัก

ข้อ ๒๕ คณะกรรมการกองทุนสามารถกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุน ให้สมาชิกถือหุ้นของกองทุนหรือมีเงินฝากสัจจะไว้ที่กองทุน

ในการชำระค่าหุ้น สมาชิกอาจชำระเป็นเงิน ทรัพย์สิน หรือแรงงานตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

ข้อ ๒๖ ให้มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปี ผู้ถือหุ้นอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งภายในกำหนดระยะเวลาสิบห้าวัน นับจากวันที่กรรมการกองทุนพ้นจากตำแหน่งตามวาระ เพื่อพิจารณาผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนและรับรองคณะกรรมการกองทุนที่ได้รับเลือกใหม่

หน้า ๓๕

เล่ม ๑๑๘ ตอนพิเศษ ๔๘ ง ราชกิจจานุเบกษา ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๔

วิธีการในการเรียกประชุมให้เป็นไปตามที่กองทุนกำหนด โดยคำนึงถึงจารีตประเพณีของแต่ละหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

ข้อ ๒๗ นอกจากการประชุมใหญ่สามัญประจำปีแล้ว คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกประชุมวิสามัญเมื่อใดก็ได้ เมื่อมีเหตุที่ต้องขอมติหรือขอความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกตามระเบียบนี้หรือเมื่อคณะกรรมการกองทุนจะเห็นสมควร

นอกจากกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมใหญ่วิสามัญภายในระยะเวลาสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับการร้องขอเป็นหนังสือจากสมาชิกซึ่งเข้าชื่อกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

ข้อ ๒๘ ในการประชุมสมาชิกต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

สมาชิกจะมอบอำนาจเป็นหนังสือให้บุคคลอื่นมาประชุมแทนตนก็ได้ แต่ผู้รับมอบอำนาจนั้นจะรับมอบอำนาจจากสมาชิกเกินกว่าหนึ่งรายมิได้

การประชุมคราวใดมีสมาชิกมาประชุมไม่ครบองค์ประชุม ให้นัดประชุมอีกครั้งหนึ่งภายในสิบห้าวันนับแต่วันนัดประชุมครั้งแรก ในการประชุมครั้งหลังถ้ามิใช่เป็นการประชุมใหญ่สามัญประจำปี เมื่อมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดก็ให้ถือเป็นองค์ประชุม

ข้อ ๒๙ สมาชิกคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการออกเสียงลงคะแนน

ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก

หน้า ๓๖

เล่ม ๑๑๘ ตอนพิเศษ ๕๘ ง ราชกิจจานุเบกษา ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๕

หมวด ๑

การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ข้อ ๓๐ สมาชิกตามข้อ ๑๘ (๓) ที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยให้ยื่นคำขอกู้ดังกล่าวต่อคณะกรรมการกองทุนให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงินกู้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

ข้อ ๓๑ คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาท

ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่งให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกินจำนวนห้าหมื่นบาท

การอนุมัติเงินกู้ฉุกเฉิน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็น

ข้อ ๓๒ ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอทั้งหมดหรือบางส่วน ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว

ให้คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งผู้แทนกรรมการกองทุนอย่างน้อยสองคนเป็นผู้แทนคณะกรรมการกองทุนในการทำสัญญากู้ยืมเงินกับผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้

หน้า ๓๗

เล่ม ๑๑๘ ตอนพิเศษ ๔๘ ง ราชกิจจานุเบกษา ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๔๔

ให้ผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคาร และแจ้ง
หมายเลขบัญชีออมทรัพย์ให้คณะกรรมการกองทุนรับทราบโดยเร็ว

การโอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้ตามวรรคสอง ธนาคารจะเป็นผู้ทำหน้าที่โอนเงิน
เข้าในบัญชีผู้กู้ที่ผ่านการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุน ตามคำสั่งและ
เงื่อนไขของคณะกรรมการกองทุน

ข้อ ๓๓ คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะ
บุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

ข้อ ๓๔ ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทน
เงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก
โดยคำนึงถึงจรรยาบรรณและสภาพเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
เป็นหลัก และปิดประกาศอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนดังกล่าวอย่างเปิดเผย

ข้อ ๓๕ การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุน
พิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระคืนเงินต้นพร้อม
ดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนให้ผู้กู้ชำระให้แล้วเสร็จสิ้นภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกิน
หนึ่งปี นับแต่วันที่ทำสัญญา

การชำระคืนเงินกู้หรือเงินลงทุนทุกประเภท ผู้กู้หรือผู้ที่นำเงินไปลงทุน
จะต้องนำเงินไปส่งคืน ณ ธนาคาร และนำหลักฐานการส่งชำระคืนเงินกู้หรือเงิน
ลงทุนไปมอบให้คณะกรรมการกองทุนเพื่อเป็นหลักฐานในการจัดทำบัญชีหรือดำเนินการ
ในส่วนที่เกี่ยวข้อง

หน้า ๓๘

เล่ม ๑๑๘ ตอนพิเศษ ๔๘ ง ราชกิจจานุเบกษา ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๔๔

ข้อ ๓๖ ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนตามที่กำหนดไว้ในสัญญากู้ยืมเงิน ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนดไว้อย่างแน่นอนสำหรับจำนวนที่ขาดหรือค้างชำระ เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้

คณะกรรมการกองทุนอาจพิจารณายกเลิกหรือปรับลดเบี้ยปรับให้ผู้กู้รายหนึ่งรายใดก็ได้เมื่อมีเหตุผลอันสมควร และด้วยความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกด้วยเสียงเกินกึ่งหนึ่งหรือดำเนินการอื่นๆ ตามระเบียบที่กองทุนกำหนด

ข้อ ๓๗ ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงินหรือเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้กู้นำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันที

ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อลงมติให้ผู้ซึ่งนำเงินกู้ไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในคำขอกู้ยืมเงินพ้นจากสมาชิกภาพในระยะเวลาสามสิบวันหลังจากวันยกเลิกสัญญา

สมาชิกซึ่งที่ประชุมสมาชิกมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพตามวรรคสอง ห้ามมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนเป็นระยะเวลาสองปี

หมวด ๘

การทำบัญชีและการตรวจสอบ

ข้อ ๓๘ ให้คณะกรรมการกองทุนจัดทำบัญชีของกองทุนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้งและแจ้งให้สมาชิกทราบรวมทั้งให้จัดทำสรุปผลการดำเนินงานประจำปีรายงานต่อคณะกรรมการอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

หน้า ๓๕

เล่ม ๑๑๘ ตอนพิเศษ ๔๘ ง ราชกิจจานุเบกษา ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๔๔

คณะกรรมการกองทุนต้องจัดให้มีระบบการตรวจสอบภายในเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี และการพัสดุ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบของสมาชิกเป็นหลัก

คณะกรรมการอาจแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลที่เห็นสมควรเป็นผู้ตรวจสอบกองทุน เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบและประเมินผลการบริหารจัดการกองทุนและการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนได้ตามที่เห็นสมควร ในการนี้ให้คณะกรรมการกองทุนมีหน้าที่อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบกองทุน

ข้อ ๓๕ ให้คณะกรรมการกองทุนจัดทำรายงานการเงินตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด และส่งให้ผู้ตรวจสอบบัญชีที่คณะกรรมการกำหนดภายในระยะเวลาสามสิบวัน นับแต่วันสิ้นปีทางบัญชีของทุกปี

ให้คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งผู้ตรวจสอบบัญชีกองทุน เพื่อทำหน้าที่ประเมินผลการใช้จ่ายเงินและทรัพย์สินของกองทุน โดยให้แสดงความคิดเห็นเป็นข้อวิเคราะห์ว่า การใช้จ่ายดังกล่าวเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ประหยัด และได้ผลตามเป้าหมายเพียงใด และให้ทำบันทึกรายงานผลการสอบบัญชีต่อคณะกรรมการกองทุน พร้อมทั้งจัดพิมพ์เผยแพร่ต่อสมาชิกและสาธารณชน

ข้อ ๔๐ การจัดสรรกำไรสุทธิ เมื่อสิ้นปีทางบัญชีหากปรากฏว่าปีใดมีกำไรสุทธิ คณะกรรมการกองทุนสามารถนำกำไรสุทธิมาจัดสรรตามระเบียบและหลักเกณฑ์ที่กองทุนกำหนด

หมวด ๘

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๔๑ ในวาระเริ่มแรกในส่วนของหมู่บ้าน ให้ผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมหัวหน้าครัวเรือนในหมู่บ้านครัวเรือนละหนึ่งคน เพื่อเปิดเวทีชาวบ้านในการดำเนินการ

หน้า ๔๐

เล่ม ๑๑๘ ตอนพิเศษ ๔๘ ง ราชกิจจานุเบกษา ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๔๔

เลือกคณะกรรมการกองทุนจากผู้ที่มีคุณสมบัติตามข้อ ๑๗ โดยมีคณะกรรมการ
สนับสนุนระดับอำเภอเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนสนับสนุนให้การเลือกสรร
ดำเนินไปด้วยความโปร่งใสบริสุทธิ์ ยุติธรรม

การประชุมตามวรรคหนึ่ง ผู้มาประชุมจะต้องมีหัวหน้าครัวเรือนจำนวน
ไม่น้อยกว่าสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้าน ทั้งนี้ หัวหน้าครัวเรือนอาจมอบหมาย
ให้ผู้แทนครัวเรือนเข้าประชุมแทนได้

เมื่อที่ประชุมกำหนดวิธีการเลือกแล้วเสร็จ ให้ผู้ใหญ่บ้านและประชาคม
หมู่บ้าน ตลอดจนคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอสนับสนุนให้การเลือก
คณะกรรมการกองทุนเป็นไปตามมติของเวทีชาวบ้าน

ในส่วนของชุมชนเมืองให้ประธานคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ
เป็นผู้ทำหน้าที่แทนผู้ใหญ่บ้านตามวรรคแรก

ข้อ ๔๒ เมื่อครบกำหนดระยะเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่กรรมการกองทุนตาม
ข้อ ๔๑ เข้าดำรงตำแหน่ง ให้กรรมการกองทุนจับสลากออกจำนวนกึ่งหนึ่งของ
คณะกรรมการกองทุนทั้งหมด

ให้นำบทบัญญัติในข้อ ๑๕ วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับกับกรณี
ตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม

ข้อ ๔๓ คณะกรรมการกองทุนตามข้อ ๔๑ ต้องดำเนินการยื่นขอขึ้นทะเบียน
จัดตั้งกองทุนต่อคณะกรรมการหรือหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการ
และเปิดบัญชีเงินฝากของคณะกรรมการกองทุนให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันหลังจาก
ได้รับเลือก

หน้า ๔๑

เล่ม ๑๑๘ ตอนพิเศษ ๔๘ ง ราชกิจจานุเบกษา ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๔

ข้อ ๔๔ ให้คณะกรรมการกองทุนตามข้อ ๔๓ เปิดบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ ภายใต้ชื่อบัญชี “กองทุนหมู่บ้าน (ชื่อบ้าน..... หมู่ที่..... ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต..... จังหวัด.....)” ไว้กับธนาคาร เพื่อรับโอนเงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ

ข้อ ๔๕ ภายในหนึ่งปีนับตั้งแต่วันที่ระเบียบนี้ใช้บังคับ ให้คณะกรรมการประเมินผลการดำเนินการตามระเบียบนี้ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมต่อไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๔

สุวิทย์ คุณกิตติ

รองนายกรัฐมนตรี

ประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

อำเภอท่าสองยาง

ประวัติความเป็นมา

อำเภอท่าสองยาง เดิมมีฐานะเป็นกิ่งอำเภอ อยู่ในเขตปกครองของอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่ว่าการกิ่งอำเภอในขณะนั้น ตั้งอยู่ที่บ้านท่าสองยาง หมู่ที่ 1 ตำบลท่าสองยาง หรือเรียกขานอีกชื่อหนึ่งว่า “บ้านแม่เมย” หรือ แม่ตะวอ

“ท่าสองยาง” มีความหมายอย่างไร ทำไมถึงใช้ชื่อนี้ มีคำบอกเล่าต่อๆ กันมาว่า ที่ตั้งกิ่งอำเภอ ขณะนั้นมีต้นยางใหญ่อยู่สองต้นริมแม่น้ำเมยทั้งฝั่งในเขตประเทศไทย ขณะนี้ยังมีชีวิตอยู่ ส่วนต้นยางสองของเขตประเทศพม่า ได้ล้มหายตายไปนานแล้ว

พ.ศ. 2491 กิ่งอำเภอท่าสองยาง ได้โอนมาขึ้นอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก และได้ย้ายที่ทำการกิ่งอำเภอมายังตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 1 บ้านแม่ด่าน ถนนราชดำเนิน

พ.ศ. 2501 กิ่งอำเภอท่าสองยาง ได้รับการยกฐานะเป็นอำเภอใช้ชื่อ “อำเภอท่าสองยาง” ขึ้นตรงกับจังหวัดตาก

พ.ศ. 2525 ได้ย้ายที่ว่าการอำเภอไปอยู่ที่ ถนนประสิทธิ์ศึกษา หมู่ที่ 1 บ้านแม่ด่าน ตำบลแม่ด่านจนถึงปัจจุบัน ส่วนอาคารที่ว่าการอำเภอหลังเดิมนั้นใช้เป็น กองร้อยอาสารักษาดินแดน อำเภอท่าสองยาง อยู่ในพิกัด MV 180045 มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 290 เมตร

ที่ว่าการอำเภอท่าสองยางในอดีต

แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 6 ตำบล 66 หมู่บ้าน 1 เทศบาล 5 อบต. มีประชากรทั้งสิ้น 61994 คน เป็นชาย 32178 คน หญิง 29816 คน มีพื้นที่ทั้งสิ้น 1920 ตารางกิโลเมตร

สำหรับบ้านแม่ด่าน ซึ่งเป็นที่ตั้งของที่ว่าการอำเภอ เป็นชุมชนชาวไทยตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเมย ซึ่งเป็นแม่น้ำกั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศพม่า เหตุที่เรียกว่า “บ้านแม่ด่าน” เข้าใจว่าเรียกตามลำห้วยแม่ด่าน มีต้นกำเนิดจากภูเขาทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของบ้านแม่ด่านไหลลงสู่ลำน้ำเมยทางทิศตะวันตกของบ้านแม่ด่าน

บ้านแม่ด่านนั้น เดิมขึ้นอยู่กับเข้านครเชียงใหม่ ในสมัยที่ยังมีเจ้าผู้ครองนคร ต่อมาเมื่อมีรูปแบบการปกครองใหม่ บ้านแม่ด่านจึงได้โอนไปขึ้นกับอำเภอขวม (อำเภอแม่สะเรียง) จนกระทั่งได้มีการย้ายที่ทำการกิ่งอำเภอมายังตั้งอยู่ที่บ้านแม่ด่าน และได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นอำเภอมาจนถึงทุกวันนี้

คำขวัญประจำอำเภอท่าสองยาง

เมืองหมอกงามล้ำ ถ้ำแสนวิจิตร ชีวิตชาวยศอย

อำเภอมาสองยางในปัจจุบัน

ที่ตั้งอาณาเขตการปกครอง

อำเภอท่าสองยางตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของจังหวัดตาก มีพื้นที่ 19200.36 ตารางกิโลเมตร มีรูปร่างยาวเรียวทอดตามลำน้ำเมย มีระยะทางประมาณ 150 กิโลเมตร พื้นที่ของอำเภออยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 17 องศา 5 ลิปดาเหนือ ถึงเส้นรุ้งที่ 17 องศา 42 ลิปดาเหนือ และเส้นแวงที่ 87 องศา 45 ลิปดาตะวันออก ถึงเส้นแวงที่ 98 องศา 29 ลิปดาตะวันออก มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ จดกับอำเภอสบเมย อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ทิศใต้ จดกับอำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

ทิศตะวันออก จดอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ และอำเภอสามเงา จังหวัดตาก

ทิศตะวันตก จดประเทศพม่า โดยมีแม่น้ำเมยเป็นเส้นกั้นอาณาเขต

สภาพทางภูมิศาสตร์

ลักษณะภูมิประเทศ

อำเภอท่าสองยางมีพื้นที่ส่วนใหญ่ในแนวเทือกเขาถนนธงชัย สภาพพื้นที่ทั่วไปเป็นป่าไม้สลับซับซ้อนทอดยาวจากเหนือจดใต้ พื้นที่ประมาณร้อยละ 90 จำนวน 1536 ตารางกิโลเมตร ของพื้นที่ทั้งหมด เป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติแม่เมย มีพื้นที่ราบเพียงเล็กน้อย ประมาณร้อยละ 10 ตามชายฝั่งแม่น้ำเมย และที่ราบเชิงเขาเป็นแหล่งทำกิน

ลักษณะภูมิอากาศ

เนื่องจากอำเภอท่าสองยาง ตั้งอยู่ในบริเวณเทือกเขาถนนธงชัย ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศไทย และอยู่ในร่องมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ จากทะเลอันดามันพัดผ่าน ทำให้ภูมิอากาศเป็นแบบมรสุมเขตร้อนมี 3 ฤดู ฤดูร้อนระหว่างเดือน มีนาคม-เมษายน ฤดูฝนระหว่างเดือน พฤษภาคม-ตุลาคม และฤดูหนาวระหว่างเดือน พฤศจิกายน-กุมภาพันธ์

ทรัพยากรธรรมชาติ

แหล่งน้ำ อำเภอท่าสองยาง มีลำน้ำที่สำคัญ คือแม่น้ำเมย ซึ่งกั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศพม่า ต้นน้ำอยู่ที่อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ไหลจากทิศใต้ไปทางทิศเหนือ ไหลสู่แม่น้ำสาละวิน ราษฎรริมฝั่งแม่น้ำใช้เป็นแหล่งทำมาหากิน และใช้เป็นเส้นทางคมนาคมที่

สำคัญ แห่งเก็บน้ำขนาดใหญ่ไม่มี นอกจากลำห้วย และสายน้ำตามเชิงเขาซึ่งมีอยู่มากมาย ยังคงเป็น
ต้นธารหล่อเลี้ยงชีวิตคน ภูเขาและคนพื้นราบให้ดำรงชีวิตอยู่ได้ต่อไป แม้จะไม่สมบูรณ์เหมือน
เมื่อก่อน

ป่าไม้ มีอยู่ทั่วไปตามภูเขาและที่ราบสูง ส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่าสงวน และเขต
อุทยานแห่งชาติ ไม้ที่พบ เช่น ไม้สัก ไม้แดง ไม้เต็ง ไม้รัง และไม้กระยาเลย แต่ปัจจุบันสภาพป่าถูก
ทำลายจนลดความอุดมสมบูรณ์ลงไปมาก

สัตว์ป่า อ่าเภอท่าสองยางไม่อยู่ในเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า สัตว์ป่าที่พบเห็น เช่น
แก้ง กวาง หมูป่า ลิง เสือ แม่น เลียงผ่า

ของป่า ที่พบ น้ำผึ้ง หน่อไม้ กระจับปี่ หวาย ใผ่

แร่ธาตุ ที่พบจะเป็นแร่ดีบุก วุลแฟรม ฟลูออไรท์ และพลวง

สภาพทางสังคมและประชากร/ศาสนาและวัฒนธรรม

ผู้คนและชาติพันธุ์ คนอำเภอท่าสองยางประมาณ 90% เป็นชาวไทยภูเขา
เผ่ากะเหรี่ยง ที่เหลือเป็นคนพื้นถิ่นที่ราบและไทยพื้นเมืองภาคเหนือ นอกจากนั้นยังมีคนภูเขาประเภท
ถือบัตริสตีฟ้าและบัตริสตีเขียวขอบแดง ซึ่งอาศัยหรืออ้างว่าอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอ รือพิสูจน์
สถานะอีกประมาณ 20,000 คน กับผู้หลบหนีภัยจากการสู้รบในเขตพม่า เข้ามาอาศัยอยู่
เป็นการชั่วคราวตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2528-2529 เรื่อยๆ มา จนถึงปัจจุบันอีกประมาณ 40,000 คน ซึ่ง
ทางการไทยได้จัดรวบรวมให้ไปอยู่ในที่เดียวกันที่ศูนย์พักพิงฯ บ้านแม่หละ ตำบลแม่หละ ตั้งแต่
ปี พ.ศ. 2538 ซึ่งแต่เดิมเข้ามาอยู่กระจัดกระจายในหลายพื้นที่ เป็นประชาชนของรัฐกะเหรี่ยง จาก
สหภาพเมียนมาร์

ประชากร (ข้อมูลเดือนกันยายน 2550 ตรวจสอบให้โดยสำนักทะเบียนอำเภอ)

ที่	เทศบาล/ตำบล	คนสัญชาติไทย		รวม
		ชาย	หญิง	
1	ท่าสองยาง	4881	4506	9387
2	แม่ต้าน	4304	3790	8094
3	แม่สอง	7638	6955	14593
4	แม่หละ	4223	4231	8454
5	แม่วะหลวง	3463	3441	6904
6	แม่อุตุ	7379	6526	13905
7	เทศบาลตำบลแม่ต้าน	1305	1248	2553
รวม		33193	30697	63890

การศึกษา อำเภอท่าสองยางอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาตากเขต2 หน่วยงานรับผิดชอบในการจัดการศึกษา นอกจาก โรงเรียนแล้วยังมีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน และ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จำนวนสถานศึกษาในสังกัดต่างๆ

สังกัด	จำนวนโรงเรียน (แห่ง)	ครู (คน)	นักเรียน (คน)
ประถมศึกษา	65	283	8350
สามัญศึกษา	1	17	307
ศึกษานอกโรงเรียน	84	108	3559
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ตชด.)	8	49	883

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มี 13 แห่งคือ

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแม่ต้าน มีเด็กที่อยู่ในการดูแล จำนวน 66 คน
2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านขุนห้วยแม่ต้าน มีเด็กที่อยู่ในการดูแล จำนวน 25 คน
3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแม่หละยาง หมู่ที่ 2 มีเด็กที่อยู่ในการดูแล จำนวน 54 คน
4. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแม่หละยาง หมู่ที่ 8 มีเด็กที่อยู่ในการดูแล จำนวน 51 คน
5. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแม่หละยางหมู่ที่ 10 มีเด็กที่อยู่ในการดูแล จำนวน 30 คน

6. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านทีโน๊ะ โค๊ะ	มีเด็กที่อยู่ในการดูแล จำนวน 40 คน
7. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแม่สอง หมู่ที่ 1	มีเด็กที่อยู่ในการดูแล จำนวน 47 คน
8. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแม่สอง หมู่ที่ 3	มีเด็กที่อยู่ในการดูแล จำนวน 42 คน
9. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแม่สอง หมู่ที่ 4	มีเด็กที่อยู่ในการดูแล จำนวน 30 คน
10. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแม่สอง หมู่ที่ 9	มีเด็กที่อยู่ในการดูแล จำนวน 25 คน
11. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแม่สอง หมู่ที่ 10	มีเด็กที่อยู่ในการดูแล จำนวน 28 คน
12. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแม่สอง หมู่ที่ 12	มีเด็กที่อยู่ในการดูแล จำนวน 27 คน
13. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านท่าสองยาง	มีเด็กที่อยู่ในการดูแล จำนวน 75 คน

ห้องสมุดประชาชนจำนวน 1 แห่ง
ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน จำนวน 22 แห่ง

ศาสนาและวัฒนธรรม

นับถือศาสนาพุทธ ประมาณ	57,794 คน	คิดเป็น ร้อยละ 96.31
นับถือศาสนาอิสลาม ประมาณ	4,635 คน	คิดเป็น ร้อยละ 7.72
นับถือศาสนาคริสต์ ประมาณ	14,322 คน	คิดเป็น ร้อยละ 23.86
นับถือศาสนาอื่นๆ ประมาณ	1,658 คน	คิดเป็น ร้อยละ 2.76

พุทธศาสนา จำนวนวัดทั้งหมด 4 แห่ง แยกเป็น

1. วัดพระอารามหลวง	-	แห่ง
2. วัดราษฎร์	4	แห่ง
3. วัดที่มีวิสุงคามสีมา	3	แห่ง
4. วัดไม่มีวิสุงคามสีมา	-	แห่ง
จำนวนที่พักสงฆ์	26	แห่ง
จำนวนพระภิกษุ	90	รูป
จำนวนสามเณร	26	รูป

ศาสนาคริสต์ โบสถ์โปรเตสแตนต์ 11 แห่ง
ศาสนาอิสลาม ประปราย

อนามัยและการสาธารณสุข

การเจ็บป่วยที่เป็นกันมาก ได้แก่ มาลาเรีย โรคทางเดินอาหาร ทางเดินหายใจ โรค
ผิวหนัง อัตราการเกิดยังสูงมากอยู่ที่ประมาณ 19.78 %

- โรงพยาบาลขนาดเตียง 30 เตียง จำนวน 1 แห่ง
- สถานีบริการสาธารณสุขชุมชน จำนวน 16 แห่ง
- บุคลากรทางการแพทย์ประกอบด้วย แพทย์ 3 คน ทันตแพทย์ 1 คน เภสัชกร 3 คน
พยาบาล 42 คน เจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน 37 คน

สภาพทางการปกครองท้องที่/การปกครองท้องถิ่น

อำเภอท่าสองยาง

แบ่งการปกครองท้องที่ออกเป็น 6 ตำบล 66 หมู่บ้าน และได้รับการจัดตั้งให้เป็น
หมู่บ้านอาสาพัฒนาป้องกันตนเอง (อพป.) จำนวน 14 แห่ง หมู่บ้าน และเป็นหมู่บ้านป้องกันตนเอง
ชายแดน (ปชด.) จำนวน 7 หมู่บ้าน

ส่วนราชการสังกัดส่วนภูมิภาค

จำนวน 8 หน่วยงาน ประกอบด้วย

1. ที่ทำการปกครองอำเภอ
2. สถานีตำรวจภูธรอำเภอ
3. สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ
4. สำนักงานเกษตรอำเภอ
5. สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ
6. สำนักงานที่ดินอำเภอ
7. สำนักงานสถิติอำเภอ
8. สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ
9. ศูนย์การบริการการศึกษาออกโรงเรียน (กศน.)

ส่วนราชการที่ขึ้นตรงต่อส่วนกลางโดยตรง

แต่มีที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอ จำนวน 9 หน่วยงาน ประกอบด้วย

1. โรงพยาบาลท่าสองยาง
2. สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ

3. หน่วยควบคุมโรคติดต่อฯ โดยแมลง
4. กองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ 344
5. สรรพกรพื้นที่ สาขาท่าสองยาง
6. อุทยานแห่งชาติแม่เมย
7. สำนักงานบริหารจัดการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 12
8. ศูนย์อำนวยการ ศอป. โครงการ พมพ.
9. หมวดการทางท่าสองยาง

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

มีจำนวน 7 แห่งประกอบด้วย

เทศบาล	พื้นที่ (ตารางกิโลเมตร)
เทศบาลตำบลแม่ต๋าน	2.75

องค์กรบริหารส่วนตำบล	พื้นที่ (ตารางกิโลเมตร)
อบต. แม่หละ	390.13
อบต. แม่ต๋าน	237.74
อบต. แม่อุสุ	211.4
อบต. แม่สอง	395.4
อบต. ท่าสองยาง	355.16
อบต. แม่ะหลวง	328.9

รัฐวิสาหกิจ

จำนวน 2 แห่ง ได้แก่

1. สำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคท่าสองยาง
2. ที่ทำการไปรษณีย์ท่าสองยาง

ธนาคาร

จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตร

ความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

โดยปกติแล้วคนในพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จะอยู่ด้วยความสงบ ไม่ค่อยมีเหตุร้ายรุนแรง แม้ที่ตั้งอำเภอจะอยู่ในพื้นที่ที่ทุรกันดารและติดแนวชายแดน อำเภอท่าสองยาง นอกจากสถานีตำรวจภูธรอำเภอแล้ว ยังมีสถานีตำรวจตำบลแม่เมย

สำหรับด้านความมั่นคงตามแนวชายแดน ด้านฝั่งพม่าตรงข้ามพื้นที่อำเภอท่าสองยาง มีกองกำลังของ ทพม. กะเหรี่ยงพุทธ ดี.เค.บี.เอ และกะเหรี่ยงคริสต์ เค.เอ็น.ยู. ตั้งฐานปฏิบัติการวางกำลังไว้ตลอดแนว มีการโจมตีต่อสู้กันเป็นระยะๆ ตลอดมา แต่หลังจาก เริ่มมีการเจรจาเพื่อความปรองดองในชาติพม่าเมื่อเร็วๆ นี้ ไม่มีการต่อสู้โจมตีกันแต่อย่างใด การสู้รบกันของทั้งสองฝ่ายเท่าที่ผ่านมายังไม่มีผลกระทบต่อราษฎรไทยตามแนวชายแดนแต่อย่างใด

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายวัชรพล พญาพรหม
วัน เดือน ปีเกิด	28 ตุลาคม 2511
สถานที่เกิด	อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก
ประวัติการศึกษา	วท.บ. สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ.2535
สถานที่ทำงาน	ห้างหุ้นส่วนจำกัด ท่าสองยางเคเบิลทีวี อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก
ตำแหน่ง	ผู้จัดการ